

A TRANSCRIPTION AND EXAMINATION OF THE MILLET MANUSCRIPT

LIBRARY'S *MECMU'A-I EŞ'AR VE GAZELİYYAT* NUMBER AEMNZ587

GÖKHAN GÜLER

BOĞAZIÇI UNIVERSITY

2016

A TRANSCRIPTION AND EXAMINATION OF THE MILLET MANUSCRIPT

LIBRARY'S *MECMU'A-I EŞ'AR VE GAZELİYYAT* NUMBER AEMNZ587

Thesis submitted to the
Institute for Graduate Studies in Social Sciences
in partial fulfillment of the requirements for the degree of

Master of Arts
in
Turkish Language and Literature

by
Gökhan Güler

Boğaziçi University

2016

MİLLET KÜTÜPHANESİ'NDE AEMNZ587 NUMARAYLA KAYITLI OLAN

MECMU'A-I EŞ'AR VE GAZELİYYAT İSİMLİ ŞİİR MECMUASININ

TRANSKRİPSİYONU VE İNCELENMESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Tezi

Gökhan Güler

Boğaziçi Üniversitesi

2016

DECLARATION OF ORIGINALITY

I, Gökhan Güler, certify that

- I am the sole author of this thesis and that I have fully acknowledged and documented in my thesis all sources of ideas and words, including digital resources, which have been produced or published by another person or institution;
- this thesis contains no material that has been submitted or accepted for a degree or diploma in any other educational institution;
- this is a true copy of the thesis approved by my advisor and thesis committee at Boğaziçi University, including final revisions required by them.

Signature.....

Date05.09.2016.....

ABSTRACT

A Transcription and Examination of the Millet Manuscript Library's

Mecmu'a-ı Eş'ar ve Gazeliyyat Number Aemn587

There are some works in Ottoman poetry those have only very little information about themselves (such as the compositor, the year of composition, copy-record) but when we examine them, the works themselves still provide considerable information about their era. Poetry compilation books are usually called *mecmu'a-i eş'ar*, *mecmu'atü'l-eş'ar* (a compilation of poems) and totally reflect their compositors' taste in poems. These works include the popular poets of their era as well as the forgotten ones of today. Furthermore, the compilations of poems are important not only because they reflect the taste in poems of their compositors, but also the taste of the poems of their era. From this perspective, I firmly believe that examining the compilation of poems that recorded in the Millet Manuscript Library numbered Aemn587 is a milestone in comprehending the taste of poems of the sixteenth and seventeenth centuries.

(See Appendix A for an extended abstract.)

ÖZET

Millet Kütüphanesi'nde Aemnz587 Numarayla Kayıtlı Olan *Mecmu'a-ı Eş'ar ve Gazeliyyat* İsimli Şiir Mecmuasının Transkripsiyonu ve İncelenmesi

Osmanlı divan şiiri geleneğinde bir kısım eserler vardır ki kendileriyle ilgili çok az bilgi (oluşturan, keetebe kaydı, oluşturulma yılı vb.) verdiği halde üzerine eğildiğimizde oluşturuldukları döneme dair gayet geniş bilgiler verir. *Mecmu'a-i eş'ar*, *mecmu'atü'l-eş'ar* gibi isimlerle anılan şiir mecmuaları, tamamen bu mecmuaları oluşturan kişilerin zevklerinin ürünleridir. Kendi dönemlerinde bilinen şairlerin sevilen şiirleriyle birlikte geçmişte kalmış ve unutulmuş şairlerden de şiirleri barındırırlar. Öte yandan şiir mecmuaları sadece müretteplerinin değil, dönemin de şiir anlayışına dair fikir vermesi açısından önemlidir. Bu açıdan Millet Kütüphanesi'nde AeMnz587 numarayla kayıtlı olan *Mecmu'a-i Eş'âr ve Gazeliyyât*'ı okuyup incelemenin 16-17. yüzyılların edebi zevkiyle toplumun değerlerinin anlaşılmasında yardımcı olabileceğine inanmaktayım.

ÖNSÖZ

Bu çalışma Millet Kütüphanesi'nde Aemnz587 numarayla kayıtlı olan bir şiir mecmuası transkripsiyonunu ve incelemesini kapsamaktadır. *Mecmu'a-i Eş'âr ve Gazeliyyât* ismiyle kayıtlı olan bu mecmua 15, 16 ve 17. yüzyıldan çeşitli şairlerden şiirler barındırmaktadır. Çoğu mecmua gibi herhangi bir istinsah kaydı ve ketebe kaydı bulunmayan bu eserin 17. yüzyılda oluşturulmaya başlandığını metnin 2b varağında karalanmış olan “sene 1078” ibaresinden anlayabiliyoruz. Nitekim, mecmuadaki tüm şairler de bu yüzyıl ve öncesindedir.

Bu inceleme 3 bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde genel anlamda mecmua türü hakkında bilgi verilmiştir. Divan edebiyatında mecmua türünün oluşumu, yaygın oluşu ve günümüz araştırmalarındaki yer ele alınmıştır

İkinci bölümde ise bu yazının birincil metni olan şiir mecmuasının nüsha tanıtımı ve tavsifi yapılmıştır. Bu bölümde, nüshanın şekil özellikleriyle birlikte içerik özellikleri sıralanmıştır. Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'nin (MESTAP) belirlediği şair-şiir tablosunda bir çeşit şair indeksi verilmiş ve ayrıca şairlerin kısa biyografileri sıralanmıştır. Bunun yanında mecmuada yer alan şiirlerin nazım biçimi, vezinleri ve hangi dillerde yazıldıkları istatistiksel bilgileri sıralanmış ve bunlara göre seçilen şiirler hakkında bir yorum yapmaya ve bir sonuca varmaya çalışılmıştır. Son olarak ise bu nüshanın incelenmesinde gözetilen hususlar verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise metnin kendisi ele alınmıştır. Transkripsiyon alfabesi verildikten sonra metin transkripsiyon harfleriyle gösterilmiştir. Metnin orijinal tıpkıbasımı ise Ek C kısmında verilmiştir.

Bu tez çalışmam boyunca tez danışmanım olan ve desteğini esirgemeyen Tülay Gençtürk Demircioğlu hocama teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, tez jüriliğimi yapan Zeynep Sabuncu ve Arzu Atik'e de teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca eğitim hayatım boyunca yanımda olan, hiçbir desteklerini esirgemeyen ve her kararımnda beni tasdik eden aileme teşekkür etmeliyim.

Farsça beyitlerin okunmasında yardımlarını hiç esirgemeyen Barry Wood'a; Arapça beyitlerin okunmasında da yardımcı olan Ömer Faruk Yekdeş'e teşekkür ederim. Metnin okumasında ve anlaşılmasında bana yardımcı olan Ülkü Tükenmez Akçay, Esra Demirkoparan, Ayşegül Pomakoğlu'na ve Aişe Handan Konar'a; teknik konularda yardımcı olan Sevgi Şen, Murat Narcı, Ahmet Duran Aslan ve Resul Altuntaş'a da teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1: GİRİŞ.....	1
1.1 Mecmua türü.....	1
1.2 Mecmuaların şekil özellikleri.....	1
1.3 Mecmuaların içerik özellikleri	2
1.4 Mecmuaların tasnifi.....	4
1.5 Mecmuaların önemi.....	5
BÖLÜM 2: AEMNZ587 NUMARALI MECMUANIN NÜSHA TAVSİFİ	9
2.1 Mecmuanın fiziksel özellikleri.....	9
2.2 Mecmuanın içerik özellikleri.....	10
2.3 Çıkarımlar ve sonuçlar	15
2.4 Mecmuada geçen şairlerin kısa biyografileri	18
2.5 Metin tespitinde gözetilen hususlar	26
BÖLÜM 3: METİN TRANSKRİPSİYONU	28
3.1 Metinde kullanılan transkripsiyon harfleri	28
3.2 Mecmu' a-i Eş'âr ve Ğazeliyyât [Transkripsiyonlu Metin].....	29
BÖLÜM 4: SONUÇ.....	215
EK A: EXTENDED ABSTRACT	218
EK B: MECMUADA GEÇEN ŞAİRLER VE ŞİİRLERİNİN MATLA BEYİTLERİNİN MESTAP'A GÖRE GÖSTERİLİŞİ.....	222
EK C: NÜSHANIN TIPKIBASIMI	232
KAYNAKÇA.....	287

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1 Mecmua türü

Arapçada toplama, biriktirme anlamlarına gelen *cem* kökünden türeyen mecmua kelimesi dilimizde dergi olarak karşılığını bulmaktadır. Haftalık, aylık veya 3 aylık gibi farklı süre zarflarında yayımlanır. Bununla birlikte klasik Türk edebiyatında mecmua tabiri farklı çalışmalar için de kullanılmaktadır. Mecmualar klasik edebiyatımızda meraklılarının farklı bir konu hakkında tuttıkları derlemeleri içeren kişisel defterleri tarif etmektedir.

Bu bağlamda, Ferit Devellioğlu (1997, s. 596) mecmua kelimesi için “*Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi*” tanımını yapmıştır. Benzer şekilde İlhan Ayverdi de(2005, s. 1972) “*İçinde şiirler, seçilmiş söz ve yazılar bulunan el yazması kitap / Düzenli bir şekilde toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin tamamı, koleksiyon*” tanımını yapmıştır. *Kamus-ı Türki*’de Şemseddin Sami (1998, s. 1293) ise “*Eşâr vesair âsâr-ı müntehibe cem ve kayd ile hâsıl olmuş risale, bu âsâr-ı müntehibenün kaydına mahsus cüzdan*” tanımlamasını yapmıştır.

1.2 Mecmuaların şekil özellikleri

Mecmualar içerdikleri konuya göre manzum veya mensur olabilirler. Onları önemli kılan şekilsel özelliklerinden ziyade içerik özellikleridir. Genellikle mecmualarda tarih, başlık ve hatta defterin sahibinin ismi bile yazılmamaktadır. Çok meşhur biri

olmadıkça (Pervane Beg gibi) veya örneğin bir “şarkı mecmuası” gibi belirli bir mecmua olmadıkça kendine ait bir ismi ve derleyeninin ismini de taşımaz. Şiir mecmualarının çoğunda ketebe ve/ya istinsah kaydı bulunmaması, bu eserlerin tamamen derleyicilerinin zevklerine göre tuttuğu defterler olmasındandır; çünkü bu eserler bir sultan, paşa vb. hamiye sunulan eserler değildir genellikle.

Mecmualar genellikle derleyicileri tarafından farklı zamanlarda farklı tür kâğıtların birbirine eklenmesiyle oluşturulurlar. Aynı şekilde yıllar boyu (hatta kimisi ömür boyu) tutulan defterler olduklarından farklı mürekkepler de kullanılmaktadır. Üstelik yıllar içinde defter sahibinin değişen el yazısı (ve bazen de değişen sahipleri) nedeniyle bazı mecmuaların bir sayfası başka bir sayfasından tamamıyla farklı olabilmektedir.

1.3 Mecmuaların içerik özellikleri

Mecmualar belirli bir konu etrafında derlenebildikleri gibi çoğunluğu karışık konuların derlenmesiyle oluşturulur. Yani bir gazel mecmuasında çeşitli dualar, ilaç tarifleri, doğum-ölüm tarihleri, ailevi bilgiler gibi farklı farklı şeyler de yazılabilmektedir. Bunun nedeni olarak kâğıt ve mürekkebin az olduğu eski zamanlarda insanların mümkün olduğunca çok bilgi kaydetme istekleri olması kuvvetle muhtemeldir. Nitekim mecmua dışındaki yazma eserlerde de derkenarlara ve diğer boşluklara karalanmış çeşitli yazıları sıklıkla görmekteyiz.

Mecmualar yoğun olarak edebi türleri içeren eserlerdir. Yani gazel, kaside, nazire, muamma, mersiye gibi farklı şekil ve türleri ihtiva ederler. Bunların yanında elbette simya, remil, kelam, musiki, fal, vb. farklı alanlar için oluşturulmuş mecmualar da mevcuttur. Bu tip mecmualarda genel bir konu bütünlüğü olduğu savunulabilir. Ancak tüm mecmualar için bundan söz etmek mümkün değildir.

Yukarıda da değindiğim üzere neredeyse 20. yüzyıla kadar seri ve ucuz üretimi henüz mevcut olmayan kâğıt ve mürekkep eski dönemlerde az olduğundan daima önemli ve değerli olmuştur. Bu yüzden de bulduklarında en verimli şekilde değerlendirilmişlerdir. Bu sebeple örneğin bir şiir ve gazel mecmuası tutan birisi, elinde hazır kâğıt ve mürekkebi varken sayfaları sadece beyitlerle doldurmamış; boş bulduğu her alana dua, ilaç karışımı, ailevi kayıtlar ve tarihler gibi muhtelif bilgileri de meşk etmiştir. Durum böyle olunca mecmualarda genellikle birden çok konu işlenmiş olmakta ve bir konu bütünlüğü mevcut olmamaktadır.

Mecmuaların esas önemleri içeriklerinden gelmektedir. Her ne kadar bu defterlerin istinsah/ketebe kayıtları mevcut değilse ve çoğu zaman defter sahibinin ismi bile bilinmiyorsa da özellikle şiir mecmuaları yazıldıkları dönemlerin şiir zevkini yansıtmaları bakımından önemlidirler. Şiirleri alınan şairlerden yola çıkılarak mecmuaların derlendikleri yüzyıl kolaylıkla tahmin edilebilir. Bir nesil sonra defterin sonraki sahibi tarafından (örneğin ilk derleyeninin torunu) tarafından eklenmemişse, söz gelimi 17. yüzyıla veya 18. yüzyılın başlarına ait bir mecmuada Şeyh Galib'e ait bir gazel bulmayı ummayız. Üstelik sonraları eklenen bir şiir veya başka bir karalama, kullanılan divit, mürekkep, değişen el yazısı, mürekkebin daha az silinmiş olması gibi çeşitli faktörlerden ötürü kolaylıkla anlaşılabilir.

Dönemlerinde meşhur olmuş şairlerin şiirleri şüphesiz farklı kişilerce derlenen mecmualarda da yer alacaktır. Bununla birlikte divan mürettepleri tarafından divana alınmamış şiirleri bu mecmualarda bulmak da mümkündür. Ayrıca şiirler yazmış ancak bir divan tertip etmemiş kimi şairlerin de şiirlerini edebiyat araştırmalarımızda genellikle mecmualar yoluyla öğrenmekteyiz. Bunların yanında dönemlerinde tanınmış, ancak daha sonraki dönem okuyucusuna yeteri kadar hitap edememiş şairlere de yine mecmualar vasıtasıyla ulaşabilmekteyiz. Özellikle sonraki

yüzyıllarda unutulmuş şairlerin mecmualarda varlığı, şiirin toplumdaki alımlanması ve algılanmasında zaman içinde yaşanan değişim ve gelişimi somut bir şekilde bize sunmaktadır. Bunun gibi küçük taşlar edebiyat tarihi araştırmalarımızda, dönemlerin edebi zevkini belirleme ve bu şekilde edebiyatımızda dönemlendirme sorunsallarına yönelik önemli kilometreleri döşememizi sağlamaktadır.

1.4 Mecmuaların tasnifi

Mecmuaların tasnifi meselesi henüz üzerinde bir fikir birliği sağlanmamış konulardandır. Genel olarak içeriği temel alan tasnifler yapılmaya çalışılmıştır ve bu konudaki ilk çalışmayı Agâh Sırrı Levend ikinci çalışmayı ise Günay Kut yapmıştır. Atabey Kılıç öncelikle bu iki tasnif çalışmasını şu şekilde sıralar (2011, s. 79):

Levend, *Türk Edebiyat Tarihi* adlı eserinde mecmuaları şu şekilde sıralamıştır:

- Nazireler mecmuaları,
- Meraklılarınca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.

Bir başka tasnif çalışması ise Günay Kut (1968, ss 170-174) tarafından yapılmıştır.

- Nazire mecmuaları,
- Seçme şiir mecmuaları (Mecmua-i eş'ar, Mecmua-i Devavin),
- Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i Edviye, Mecmua-i Tevarih, Mecmuatü'r- Resa'il vb.),

- Karışık mecmualar (Bu tür mecmualar nazım ve nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi farklı dillerle de yazılmış olabilir),
- Tanınmış veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.

Daha sonraki yıllarda artan mecmua çalışmaları neticesinde alanın genişlemesiyle birlikte bu tasnifler yetersiz kalmaya başlamıştır. Daha önce yapılmış olan tasnifleri de yetersiz bulan Kılıç bu aşamada kendi tasnif denemesini şu başlıklar altında yapmıştır (2011, s. 81-95):

- Cilt ve Tertip Hususiyetleri Bakımından (cönkler, mecmualar)
- Şekil Bakımından (manzum, mensur, karışık)
- Dil Bakımından (Arapça, Farsça, Türkçe)
- Muhteva Bakımından (din, edviye, hezel, musiki vb)
- Şahısların Tertip Ettiği veya Şahıslar İçin Tertip Edilen Mecmualar

Burada dikkat edilmesi gereken husus, bu tasnif çalışmalarının ancak birer deneme olduğudur yani mutlak değildir. Mümkün olduğunca kapsayıcı olmalarına çalışılan bu sistematikler için henüz incelenmeyi bekleyen koca bir mecmua denizi mevcuttur. Nasıl ki artan mecmua çalışmaları sayesinde Atabey Kılıç, A. Sırrı Levend ve Günay Kut'un tasnif denemelerini geliştirmişse, önümüzdeki yıllarda yapılacak yeni mecmua çalışmalarıyla birlikte Kılıç'ın tasnif denemesi de şüphesiz gelişecek ve geliştirilecektir.

1.5 Mecmuaların önemi

Bu sosyolojik okumanın yanı sıra mecmua incelemelerinin önemini M. Fatih Köksal çok net bir listeye sıralamıştır (2012, s. 417-421)¹:

¹ Tırnak işareti içindeki kısımlar Köksal'a aittir.

“Kaynaklarda adı geçmemiş, hatalı geçmiş ve/ya unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlama ihtimali her zaman olduğu gibi bilinen şairlerin de bilinmeyen kimi şiirlerine mecmualar vasıtasıyla ulaşılabilir.” Baki, Nedim, Necati gibi yaşadıkları yüzyıllardan çok sonrasına bile hitap eden şairler elbette ölümsüzdürler. Bununla birlikte yaşadıkları dönemde tanınan ve sevilen ancak sonraki yıllarda unutilan şairler de çokça vardır. Hele bir de bu şairler divan tertip etmemişlerse ve şans eseri bir tezkirede de anılmamışlarsa tamamen unutilurlar. Bu noktada mecmualarda geçen az tanınmış şairler, günümüz araştırmacıları tarafından yeniden keşfedilmektedirler. Ayrıca divanlarını tertip ettikten sonra da şiirler yazan, ancak bunları artık divanlarına koyamayan şairlerin şiirleri de bu şekilde günümüze ulaşmaktadır.

“Şairlerin divanlarında yer alan şiirlerinin farklı şekillerine (fazla ve/ya eksik beyitler, değiştirilmiş kelimeler vb. nüsha farkları) rastlamak da gayet olasıdır.” Mecmua mürettepleri mecmualarını farklı şekillerde oluştururlar. Kimi zaman şiir meclislerinde duydukları kadarıyla şiirleri mecmualarına kaydederlerken kimi zaman da tanış oldukları şairlerden divanlarını ödünç alıp beğendikleri şiirleri birinci kaynaktan kendi mecmualarına aktarırlar. Kendileri de çoğu zaman şiir yazan mecmua derleyicileri, sahip oldukları şiir birikimine göre mecmualarına aktardıkları şiirlerde değişiklikler yapabilmektedirler. Daha önce de belirtildiği gibi mecmualar bir padişaha veya hamiye sunulmak amacıyla yazılmış eserler değildir çoğunlukla. Bu yüzden de mecmua yazarları daha özgür davranabilmekte, yeni şekiller deneyebilmektedirler.

“Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır.” Bilhassa kısa yazılan türlerin çoğu bu mecmuaların arasında bulunabilmektedir.

“Mecmualarda pek bilinmeyen veya çok kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen uyak tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de karşılaşabiliriz.” Mecmualar kimi zaman birer deneme alanı olduklarından alışılmışın dışındaki nazım şekilleri, uyak örgüleri, aruz kalıpları ve bentlerle yazılmış şiir denemeleriyle karşılaşabilmekteyiz. Katı bir disipline sahip olan divan şiirinde bu tarz farklılık arayışları, mevcut kalıpların zorlanması ve bunların dışına çıkılması açısından da şüphesiz değerlidir.

“Bazen mecmualarda şairlerin hayatlarıyla ilgili başka yerlerde geçmeyen önemli sayılan bilgilere de rastlayabilmekteyiz.” Örneğin ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşünülmüş bir *ebced* hesabı ya da mezarının yeri bilinmeyen bir şairin defnedildiği yerin tasviri gibi kimi derkenar bilgileri bize ışık tutabilmektedir. “Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür.” Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

“Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiiri seven ve bu konuda belli bir birikimi olan kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir.” Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın/şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür. Bir şairin o dönem mecmularında çok şiirinin bulunması o devirde çok beğenildiğini açıkça gösterir. Keza kullanılan nazım şekillerinin, aruz kalıplarının ve uyak yapılarının sıklığından da o dönemde makbul görülen şiir anlayışını kavramak mümkündür.

“Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi kişisel zevklerin de izini sürmek mümkündür.” Nazire

mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan dolayı şairler arasındaki etkileşimi, silsile bağlarını takip etmek mümkün olur. Benzer şekilde bir şairin başka bir şairin bir gazeli üzerine yazdığı tahmis, taştir, tesdis, tardiye, temsin vb. nazım biçimleri de şairler arası etkilenmeyi göstermeleri bakımından önemlidir. “Mecmualar dışındaki yazmaların *fevayid* ve *vikaye* yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular ayrıca ele alınması gereken önemli noktalar.” Örneğin hemen her mecmuanın derkenarlarında çeşitli dualar, ilaç tarifleri, muska kelimeleri, tarih kıtaları, berceste ve müfretler, bazı münşeât örnekleri, bazı resmi kayıtların örnekleri çokça rastlanan –asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan- kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarih, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren çok önemli ama ihmal edilmiş bilgi kırıntılarından. Bütün mecmuaların bir de bu gözle okunması ve incelenirken bu hususlara dikkat edilmesi, araştırmalarda yeni ufuklar açacaktır.

BÖLÜM 2

AEMNZ587 NUMARALI MECMUANIN NÜSHA TAVSİFİ

2.1 Mecmuanın fiziksel özellikleri

Ölçüleri 203 x 120; 183 x 103mm şeklindedir. Oluşturulma biçimi olarak cönk şeklindedir. Nestalik yazıyla yazılan bu eserin 31a varağındaki şiirlerin yanında 30b, 35b, 36a, 46a varaklarındaki derkenarlara yazılan müfretler rika yazısıyla yazılmıştır. Mecmuada temelde siyah mürekkep kullanılmakla birlikte yer yer kırmızı mürekkebin de kullanıldığını görmekteyiz. Özellikle kimi şiirlerin başlıklarında kullanılan bu mürekkeple, 31a varağındaki şiirler yazılmıştır. Sayfalara arasında bariz bir biçimde mürekkebin, divit kalınlığının ve el yazısının da değiştiğini görebilmekteyiz. Bu yüzden mürettibi belli olmayan bu mecmuanın birden fazla kişice tutulduğu düşünülmektedir. Sırtı ve kenarları meşin, yüzü ebru kâğıt kaplıdır. 53 varaklı olan bu mecmuanın belli bir sayfa ve satır sayısı düzeni yoktur. Her sayfada farklı şekilde çapraz, yukarıdan aşağıya ve ters olarak yazılan şiirlerin arasında ve derkenarlarında da çeşitli beyitler mevcuttur. Varaklarda genel olarak cetvel vardır; her varak iki sütun halinde cetvellenmiştir. Sonradan eklendiği anlaşılan, kurşun kalemle yazılmış sayfa numaraları vardır. Daha doğrusu bu numaralar sadece “a” varaklarına yazılmıştır. Bunun dışında bazı varaklarda mürekkeple yazılmış sayfa numaraları da dikkat çekmektedir. Örneğin 4b’de 73, 10b’de 78, 26b’de 13 sayıları yazılmıştır. Ketebe kaydı veya başka bir tür giriş (veya kapanış) sayfası yoktur. Bazı sayfalar ıslanmış ve mürekkepleri dağılmıştır. 2b, 10b

ve 31a varakları karalama amaçlı kullanılmıştır. Bu varaklardaki yazılar genel anlamda okunamayacak durumdadır, okunabilenlerin de vezinleri yoktur.

2b varağında “Tarih-i Mehemmed” başlığı altında net bir şekilde görülen “sene 1078” (m. 1666/67) yazısı bize oluşturulduğu yıllla ilgili genel bir fikir vermektedir. Nitekim bu mecmuada ismi geçen şairlerin hiç birisi bu yüzyıldan sonrasına ait değildir. 22b varağında “Vağf: be-rāvāķü’l-Ervām fī-Cāmi‘ü’l-Ezher” ibaresi vardır. Bu varağın Mısır’daki el-Ezher Medresesi’ndeki bir el yazmasından alınmış ve bu mecmuaya dâhil edilmiş olabileceği muhtemeldir.

Ayrıca 20a ve 20b ile 21a-21b-22a-22b varakları da mecmuanın genelinden farklıdır. Nesih yazıyla ve harekeli olarak farklı bir el yazısıyla yazılmış bu varakların mecmuaya sonradan dahil edildikleri de açıktır.

2.2 Mecmuanın içerik özellikleri

Bir şiir ve gazel mecmuası olan bu yazmadaki metinlerin neredeyse tümü manzumdur. Bununla birlikte sayfa kenarlarına meşk edilen Arapça dualar mensurdur. Bu Arapça dualar harekeli olarak yazılmıştır. Noktalı harflerin yazımında yazım hataları vardır. Noktalar bazı yerlerde ihmal edilmiştir. “ة” harfi bazı yerlerde (biraz da rastgele bir şekilde) “ى” harfi gibi ismin gösterme halini (-i hali) göstermek için kullanılmıştır. “rakib” kelimesi baş aşağı olarak yazılmıştır.

Her şiirin bir başlığı yoktur. Kimi şiirlerin başlıkları olarak şairlerin adı yazılırken (Nağmi, Feyzi, Kabuli vb.), kimi başlıklar o şiirin nazım biçimidir (müfret, gazel, tahmis vb.). Ayrıca kimi başlıklar da “gazel-i İshak tahmis-i Fevri” gibi açıklayıcıdır. Belli bir tertip düzeni yoktur. Aynı şairlerin şiirleri ve aynı türden olan şiirler farklı sayfalarda yazılmıştır, bir bütünlük gözetilmemiştir. Terci-bend, terkib-bend, tahmis gibi görece uzun olan ve bir bütünlük oluşturan şiirler farklı

sayfalara dağıtılmıştır. Kimi tahmis, muhammes, terci-bend gibi şiirlerde divanlardaki orijinal hallerine göre eksik beyitler vardır.

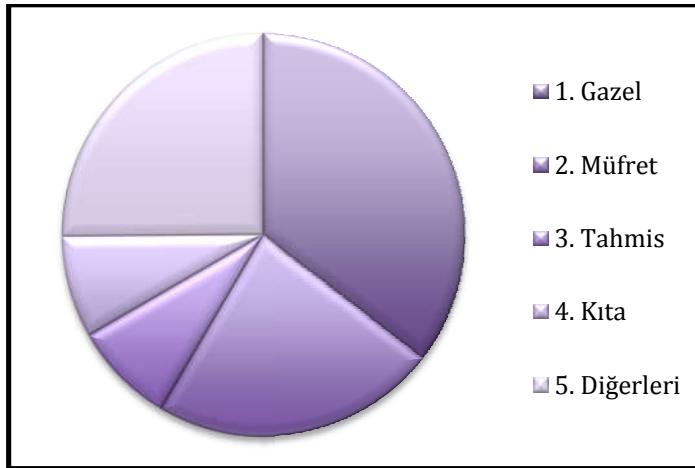
17. yüzyılın ortalarında oluşturulmuş olması muhtemel olan bu el yazmasında Baki, Cami, Hamdi, Hayreti, Kabuli, Muhibbi, Muradi, Necati, Nesimi, Nevi, Usuli, Vecdi, Veysi gibi 66 şaire ait olan toplam 183 şiir (Türkçe kıta, gazel, terci-bend, terkeb-bend, tahmis ve müfredin yanında Farsça gazel, müfret ve rubailer) mevcuttur. Ayrıca Kul Süleyman mahlasıyla hece ölçüsüyle yazılmış bir koşma ve birkaç semai de mevcuttur. (Şair ve şiir tabloları EK-B kısmında verilmiştir).

Öte yandan 7a-7b sayfalarındaki Vecdi'ye ait gazeller ardı ardına sıralanmaktadır. Bu sayfanın düzeni ve kâğıdı mecmuanın diğer sayfalarından farklıdır ve cetvelsizdir. Ayrıca sayfanın en üstündeki gazelin başı; en alttakinin de sonu yoktur ve gazeller arasında redif harfi değişmiş; kırmızı mürekkeple “Harfü'l-Gayn” ve “Harfü'l-Kaf” gibi başlıklar atılmıştır. Bu sebeplerden ötürü, bu sayfaların bu mecmuaya ait olmadığı, sonradan diğer varaklarla birlikte mecmuaya dahil edildiği anlaşılmaktadır.

2a ve 28b varaklarındaki iki hezelin imlası mecmuanın diğer genel geçer imlasından farklıdır. Şiirin içinde geçen “İsānū'l-Bosnevī” ibaresinden yola çıkarak bunun belki de bir Balkan ağzıyla Türkçe yazılmış bir şiir olabileceğini düşünebiliriz. Örneğin “ç” sesi için “ş”; “c” için “j”; “s” için “z” sesleri kullanılmıştır. “cümle” kelimesi “jümle” şeklinde yazılmıştır örneğin. 19a varığında Ebussuud Efendi'nin evlilik ve boşanma konusuyla ilgili sorulan bir soruya verilen cevabı işleyen bir fetvası bulunmaktadır. 33a varığında bir hikâyenin başlangıç beyitleri olduğu anlaşılan bir mesnevi girişi vardır. Ancak bu mesnevinin ne olduğu anlaşılamamaktadır.

Tablo 1.Mecmuada Geçen Şiir Türleri

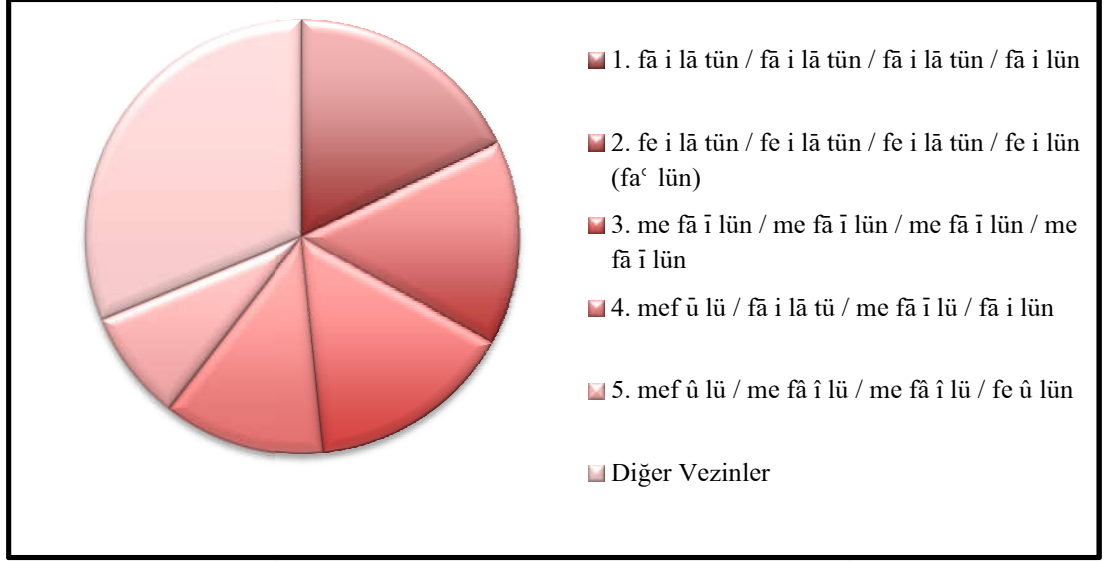
Şiir Türü	Sayısı
Gazel	64
Müfret	42
Kıta	15
Tahmis	15
Müseddes	9
Şarkı	6
Muhammes	5
Terci-bend	5
Rubai	4
Hezel	2
Semai	2
Mesnevi	2
Müstezat	1
Terkib-bend	1
Tarih	1
Koşma	1
Tevhit	1
Naat	1
Fetva	1
Dua	5
	183

Şekil 1.Mecmuada geçen şiir oranları

Tablo 2.Mecmuada Geçen Şiirlerin Vezinleri

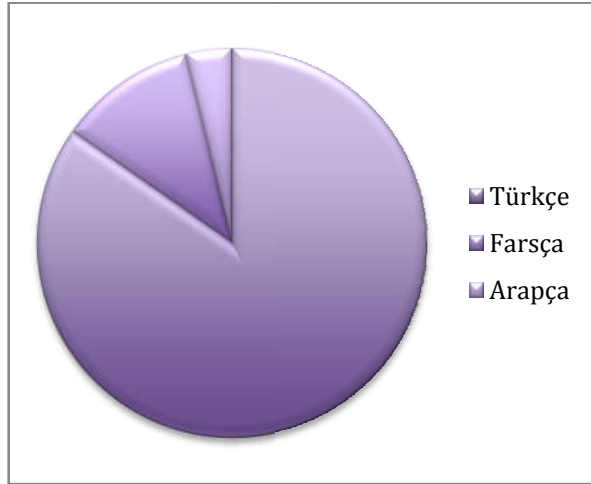
VEZİN	SAYI
fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn	28
fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lūn (fa ^c lūn)	24
me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn	24
mef ū lū / fā i lā tū / me fā ī lū / fā i lūn	19
mef ū lū / me fā ī lū / me fā ī lū / fe ū lūn	13
me fā i lūn / fe i lā tūn / me fā i lūn / fe i lūn (fa ^c lūn)	9
me fā ī lūn / fe ū lūn / me fā ī lūn / fe ū lūn	4
me fā ī lūn / me fā ī lūn / fe ū lūn	4
fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn	3
fā i lā tūn / me fā i lūn / fa ^c lūn	3
mūs tef i lūn / fe ū lūn / mūs tef i lūn / fe ū lūn	3
mef ū lū / fā i lā tū / me fā ī lū / fā i lūn	2
mef ū lū / fā i lā tū / me fā ī lū / fe ū lūn	2
mef ū lū / fā i lā tūn / me fā ī lū / fā i lā tūn	2
mūs tef i lūn / mūs tef i lūn / mūs tef i lūn / mūs tef i lūn	2
fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn	1
fā i lā tūn / me fā ī lūn / fe i lūn (fa ^c lūn)	1
fā i lā tūn / mūs tef i lūn	1
fā i lūn / fā i lūn / me fā ī lūn	1
fe i lā tūn / me fā i lūn / fe i lūn	1
fe ū lūn / fe ū lūn / fe ū lūn / fe ū lūn	1
me fā ī lūn / fā i lūn / me fā ī lūn / fā i lūn	1
me fā i lūn / fe i lā tūn / me fā i lūn / fe i lūn	1
mef u lū / me fā ī lū / me fā ī lū / fe ū lūn	1
mef ū lū / me fā ī lū / fe ū lūn	1
mef ū lū / me fā ī lū / me fā ī lū / fā i lūn	1
mef ū lū / me fā ī lūn / fe ū lūn	1
mef ū lū / me fā ī lū / fe ū lūn / fe ū lūn	1
müf te i lūn / fā i lūn / müf te i lūn	1
müf te i lūn / fā i lūn / müf te i lūn / fā i lūn	1
Vezni bulunamayan veya olmayan	25

Şekil 2.Mecmuada geçen şiirlerin vezinleri oranı

Tablo 3.Mecmuada Geçen Şiirlerin Dilleri

Türkçe	Farsça	Arapça
155	21	7

Şekil 3.Mecmuada kullanılan dil oranları

2.3 Çıkarımlar ve sonuçlar

Bu mecmuada geçen şiirlerin çok büyük çoğunluğu aşk ve tasavvuf temalıdır. Divan şiirinin iki ana unsuru olan aşk ve tasavvufun bu mecmuadaki şiir seçkisinde de ağırlıkta olması şaşırtıcı değildir.

Bunların yanında yalnızca ilk varakta geçen argo şiirlerin de varlığı dikkat çekicidir. Bu küfürlerin yanında yine argo ifadeler barındıran 2 adet hezel de vardır. Her ne kadar imla ve anlam problemlerinden ötürü bu hezellerin çözümlemesi iyi yapılamasa da divan şiirinin aşk ve tasavvuf gibi konuları dışındaki çok uç konulara da yer verdiğini görebilmekteyiz.

Biçim olarak bu mecmuadaki şiirlerin büyük çoğunluğu gazeldir. Bununla birlikte sadece gazele odaklanmamış olduğunu ve tahmis, terci-bend, müfret, kıta, rubai, muhammes, müseddes gibi farklı biçimlere yer verdiği de anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bir sultan veya paşaya ithaf edilmiş tek bir kaside ve mersiye örneği bile yoktur. Ancak uzun ve bol sayıda tevhit, münacat ve naat örnekleri vardır. Buradan çıkarabileceğimiz sonuç mecmua mürettibinin övgü ve dilek konularında bir insandan ziyade Allah'a yöneldiği olabilir. İslami kültürün beşiğinde gelişmiş olan divan edebiyatı geleneği genel olarak tasavvuf ve ilahiyatla sıkı bir ilişki içindedir. Bu mecmua mürettibinin de bu geleneğin içinde yetiştiği yorumu, seçilen şiirlerden yola çıkarak varabileceğimiz noktalardandır.

Mecmuada şiirleri yer alan şairlerden Baki, Necati, Zati, Şeyhülislam Yahya, Nesimi, Cami, Hatayi, Bağdatlı Ruhi gibi şairler bugün dahi çok iyi bilinen ve meraklıları tarafından okunan şairlerdir. Çağlarından yüzyıllar sonra bile böylesine tanınan ve sevilen şairlerin bu mecmuada olması şaşırtıcı değildir.

Bu şairlerin yanında belki bugün yukarıda saydığım şairler kadar bilinmeyen ama kendi dönemlerinde ve belirli bir zaman sonrasında isim yapmış Kabuli, Behiştî,

Cinani, Emri, Fehim-i Kadim, Hayreti, Üsküplü İshak, Nev’i, Seliki ve Ulvi gibi şairlerin de şiirlerine yer verilmiştir. Bu şairlerin günümüze ulaşan divanları varsa da günümüz okuruna fazla ulaşamamışlardır. Bununla birlikte bu mecmuada bu şairlere ait birden fazla şiirin bulunması, dönemlerinde beğenilen şairler olduğunu göstermektedir.

Bir de Sa’yi ve Vecdi’ye ait gazellerin bulunmasının gayet önemli olduğu inancındayım. İdam edilmiş olan bu şairlerin günümüze ulaşan el yazması divanları varsa da henüz bulunmamıştır. Bu açıdan bu şairlere ait bazı şiirlerin birileri tarafından kaydedilmiş olması önemlidir. Özellikle Vecdi Efendi’ye ait gazellerin bulunduğu varakların, mecmuaya sonradan eklendiği açıkça anlaşılmaktadır. Vecdi’nin idam tarihinin 1661 olduğu ve bu mecmuanın tertip edildiği zamanlara denk geldiği göz önüne alınınca; bu mecmuanın mürettibinin Vecdi’nin doğrudan divanından şiirleri istinsah ettiği düşünülebilir. Bu varaklardaki gazellerde kelime unutmaya temelli istinsah hataları da vardır. Böyle bir tahminde bulunmak için yeterli veri yoktur ancak yine de Vecdi’nin elinden çıkan nüshaya oldukça yakın bir kopya olabilir.

Bu bilinen şairlerin dışında mecmuada Kadri-i Bağdadi, Nağmi, Yemini, Mecnun ve Şemsi Han gibi hiçbir kaynakta geçmeyen şairlere ait şiirler de geçmektedir. Unutulmuş olan bu şairlerin mecmualar yoluyla ortaya çıkması yine edebiyat tarihi araştırmaları için kaynaklar sağlamaktadır. Sonuçta bir şiirin veya şairin neden çok sevildiğini araştırmak kadar neden çok sevilmediğinin de araştırılması dönemin edebi zevkini anlamak bakımından önem arz etmektedir.

Bu mecmuada Senayi’nin “Menakıb-name-i Emir Sultan” mesnevisi; Veysi’nin “Tövbe-name” terkib-bendi; Selami’nin “Hitab-ı Aşık ile Cevab-ı Maşuk” terci-bendleri ve Hatayi’nin Hüsrev-i Acem’den çevirdiği terci-bendi de mevcuttur.

Kısa şiirlerin defterlere kaydedilmeleri elbette ki kolaydır çünkü fazla kağıt ve mürekkep gerektirmez. Ancak burada bu tip anlatıların da mecmuada bulunması korunup sonraki nesillere aktarılması açısından oldukça önem taşımaktadır ve bu açıdan da mecmuayı değerli kılmaktadır.

Ayrıca mecmuada bulunan 2 nazirenin yanı sıra çeşitli tahmisler de mevcuttur. Muhibbi'nin gazeline tahmis yapan Andelibî; İshak'ın gazeline tahmis yapan Fevri; Nişani'nin gazeline tahmis yapan Emri ve bunun gibi şairler arası etkileşimi görebilmekteyiz. Bu mecmuada bir genelleme yapabileceğimiz kadar çok tahmis yoktur. Aynı şekilde belli bir şairin gazeline farklı kişilerin yaptığı tahmisleri de görememekteyiz. Onun yerine daha genel bir gazel-tahmis ilişkisi görmekteyiz.

Öte yandan bu şairler kadar sevilen ve çoğu günümüze kadar da ulaşmış olan Fuzuli, Nefî, Hayalî, Ahmet Paşa, Neşatî gibi şairlerin hiçbir şiirlerinin bu mecmuada yer almamış olması da ilginçtir. Özellikle divan şiirinin en büyük üstatlarından sayılan Fuzuli'nin olmaması, mürettibin seçimidir. Mecmuaya alınan şairler üzerinden bir yorum yapılabilirken alınmayan şairler üzerinden bir yoruma varmak pek mümkün olamamaktadır. Zira mecmuada yer alan şairlerin dönemin şiir zevkine hitap ettiği yargısına varabilirsek de yer almayan şairlerin pek sevilmediği sonucuna varamamaktayız. Bu hatalı bir yorum olacağı gibi Fuzuli, Nefî, Neşatî gibi büyük üstatlara da haksızlık olacaktır. Bir mecmuada yer almayan şairler için en fazla “mürettibin zevki” yorumunu yapıp geçebiliriz.

Şiirlerin yanı sıra sayfa kenarlarına ve boşluklara karalanmış yazılar da ilgi çekicidir. Osmanlı toplumunun İslami anlayışı oldukça güçlü bir biçimde benimsemiş bir toplum olduğu tarihi bilgilerimizle sabittir. Bunu mecmuada meşk edilmiş dualarda bir kez daha görmek bu bilgilerimizi güçlendirmektedir. Üstelik 22b'deki

duanın altındaki açıklamada olduğu gibi, Osmanlı toplumunda evden karıncaları kovmak için bile dualara başvuran bireyler olduğunu görmekteyiz.

Bununla birlikte 19a'da eşlerin boşanması ile ilgili sorulan bir soruya Ebussuud Efendi'nin verdiği cevap fetvası, sosyolojik incelemelere gayet müsaittir.

2.4 Mecmuada geçen şairlerin kısa biyografileri

Ađmedī: Hangi Ahmedi olduğu bulunamadı; Ahmedi ve Ahmet Paşa divanlarında bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Andelibī: Bülbül Hasan Efendi, Kastamonulu, imam ve vaizdir(Tuman, Tuhfe-i Naili, 2001, s. 709).

Aynī: Hangi Ayni olduğu bulunamadı.

Bahāyī: Hangi Bahayi olduğu bulunamadı; şeyhülislam divanında bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Bāķī: 16. Yüzyılın ve genel anlamıyla Divan edebiyatının en büyük şairleri arasında olan ve *es-Sultan'ř-şuara* olarak bilinen Baki'nin asıl adı Mahmud Abdülbaki olup Fatih Camii müezzini Mehmed Efendi'nin oğludur. 933 yılında (m. 1526) İstanbul'da doğmuş, iyi bir eğitim almış ve devlet kurumlarında yükselerek Kanuni Sultan Süleyman'ın sohbet arkadaşlığını yapmıştır. Rindane gazelin en usta kalemidir. Uzun bir mrden sonra 1008'de (m. 1600) bir gün cariyelerinden birine kızıp onu dövmeye kalkışınca düşüp öldüğü kaynaklarda yazmaktadır (Pala, 1998, s. 16).

Behiřī: 16. yüzyıl şairlerinden olan Behiřī'nin asıl adı Ramazandır. Babası, Vizeli Abdülmuhsin adında bir zat olup, hayatı hakkında başka bilgimiz yoktur. Kaynaklar, Behiřī'yi, kendisinden önce yaşamış olan Karıştıranlı Süleyman Beyoğlu Sinan

Behiřti ile karıştırmamak için, “Vizeli Behiřti, Behiřti-i Sani, Vaiz Behiřti, Behiřti Ramazan bin Abdulmuhsin, Ramazan bin Abdulmuhsin er-Rumi, Mevlana Behiřti” gibi adlarla anmışlardır. Sadece Hasan elebi, şairin 977 tarihinde (m. 1570) 70’li yaşlarında öldüğünü belirtmektedir. Bundan sonra verdiği “*Eyleye Hak behiştimenzil aña / Diye lutfiyle ‘abd-i mukbil aña’*” beyitinden hareketle ölüm tarihini 977 (m. 1570) gösteren Gönül Tekin, doğum tarihinin de yaklaşık 906-907’ye (m. 1500/01) karşılık geldiğini söylemektedir (Aydemir, 2000, s. 1-4).

Cāmī: 15. yüzyıl Fars şiirinin büyük şairlerinden olan Cami, Horasan’ın Cam şehrinde 817’de (m. 1414) doğmuştur. Yaşadığı coğrafyada hem Farsça hem de Türkçe şiir yazan şairleri derinden etkilemiştir. şairliğinin yanında tezkireciliği de vardır ve *Baharistan*’ı yazmıştır. 898 yılında (m. 1492) Herat’ta vefat etmiştir(Gençosman, 1989, s. V-X).

Cemālī: Hangi Cemali olduğu bulunamadı, Edirneli Cemali divanında bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Cevrī: Hangi Cevri olduğu bulunamadı; Cevri İbrahim elebi divanında bu mecmuada geçen şiire rastlanılmadı.

Cinānī: 16. yüzyıl şairlerindedir. Gerçek adı ve doğum yılı bilinmemekle birlikte Osmanlı döneminde çeşitli memuriyetler yapmıştır. 1004 yılının Muharrem ayında (m. 1595) Bursa’da vefat etmiştir (Okuyucu, 1994, s. III-IV).

Dervīř: Hangi Dervīř olduğu bulunamadı; Dervīř Himmet divanında bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Emrī: 16. yüzyıl şairlerinden olup Asıl adı Emrullah olan ve kaynaklarda çoğunlukla Emri Çelebi, Emrullah elebi olarak geçen Emri’nin Edirneli olduğu bütün kaynaklarda ittifakla belirtilmektedir. Kaynaklarda esrar içmekten ve hayallere aşır

derecede dalmasından dolayı ömrünün sonlarına doğru şuurunu kaybettiği belirtilen Emri, 983 (m. 1575) tarihinde Edirne’de vefat etmiştir (Saraç, 2002, s. 11).

Fehîm, Qadîm: 17. yüzyıl şairlerinden olan Fehim-i Kadim’in doğum yılı olarak 1037 (m. 1627) kabul görmektedir. Divanından başka mesnevi tarzında bir şehrengizi; Arapça, Ermenice, Arnavutça, Kürtçe ve bunlar gibi farklı dil ve ağız taklit ederek yazdığı bir manzumesi; bir letaif-i kibar tercümesi ve *Durub-ı Emsal-i Türki* isimli eserleri vardır. 20’li yaşlarının başında 1057 veya 1058’de (m. 1647/48) öldüğü tahmin edilmektedir (Özgür, 1991, s. 3-11).

Fevrî: Hangi Fevri olduğu bulunamadı.

Feyzî: Hangi Feyzi olduğu bulunamadı; Subhi-zade Feyzi ve/ya Simkeş-zâde Feyzi divanlarında bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Ġami: Hangi Gami olduğu bulunamadı.

Ġamdi: Hangi Hamdi olduğu bulunamadı; Hamdullah Hamdi’nin eserlerinde bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Ġatâyî: Safevilerin hükümdarı olan Şah İsmail (Hatayi) 892 yılında (m. 1487) Erdebil’de doğmuştur. 1501 yılında kurduğu Safevi Devleti’nin ilk şahı olan Hatayi Türkçe gazellerin yanında koşmalar ve varsağılar da yazmış, Türkçe şiirin önemli bir ismi haline gelmiştir. 930’da (m. 1524) vefat etmiştir (Cavanşir & Necef, 2006, s. 111-114).

Ġayretî: 16. yüzyıl şairlerinden olup asıl adı Mehmed’dir. Vardar Yenicesi’ndendir. Bir süre İstanbul’da şiir yazdıktan sonra Yenice’ye dönüp orada bir zaviye inşa etmiştir. 941 (m. 1595) yılında vefatı üzerine bu zaviyeye gömülmüştür (Çavuşoğlu & Tanyeri, Hayatı, 1981, s. X-XIII).

Hüdāyī-i Qādīm: 16. yüzyıl şairlerinden olup doğum yılı bilinmemektedir.

İstanbul'da doğmuş olan Hüdāyī'nin asıl ismi Mustafa Hüdāyī Çelebi'dir. Kendi döneminde Sala Muslisi, Müezzin-i Hüdāyī, Musli Çelebi ve Musli Şah olarak da anılmaktadır. Sesi güzel olduğu için Haseki Hürrem Sultan Camii'nde ezan okumuş, 991 yılında (m. 1584) İstanbul'da vefat etmiştir (Demiralay, 2007, s. 2).

‘İlmī: Hangi İlmi olduğu bulunamadı.

İşhāk, Üsküblī: 16. yüzyıl şairlerinden olan İshak Çelebi Üsküplüdür. Onun hakkındaki bilgiler temel olarak Kınalızade tezkiresindedir. Doğum yılının 869 (m. 1464/65) olduğu bilgisi kesin değildir ancak 944'te (m. 1538/39) vefat ettiği bilinmektedir (Çavuşoğlu & Tanyeri, İshak Çelebi, 1990, s. 1-8).

Qabūlī: 16. yüzyıl şairlerindedir. Asıl adı Gedizli İbrahim Çelebi olup doğum yılı hakkında bir bilginiz yoktur. Tezkirelerde ismi ve doğum yeri hakkında bir fikir birliği yoktur, bunun nedeni Kabuli mahlaslı birden çok şairin olması ve bunların zaman içinde birbirleriyle karıştırılmasıdır. Tezkirelerde genel olarak Kabuli'nin Nazırzade'nin hadimi olduğu, daha sonra mülazımı olup kadılık vazifesinde de bulunduğu ve Mısır'dan gelirken 1000 tarihinde (m. 1591/92) boğularak vefat ettiği yazılıdır (Duyar, 2009, s. 308).

Qadrī-i Bağdādī: Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı.

Qul Süleymān: Süleyman Bakırgani olup olmadığı tespit edilemedi, *Bakırgan Kitabı*'nda bu mecmuadaki şiire rastlanılmadı.

Medhī: 16. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen ancak hayatı hakkında kesin bilgi sahibi olmadığımız Medhi'nin asıl adı Mahmut olup Geliboluludur. Nevizade'nin *Şakayık* zeylinde ölüm tarihi 1006 (m. 1597/98) olarak verilmiştir (Seyhan, 2000, s. 6).

Muhibbî: 16. yüzyılda yaşamış, Yavuz Sultan Selim'in oğlu, Osmanlı Devleti'nin onuncu padişahı olan Kanuni Sultan Süleyman'dır. 899 yılında (m. 1494) Trabzon'da doğmuştur. Babasının 926'da (m. 1520) vefatı üzerine tahta geçmiş ve 46 yıl süren bir hükümdarlık sürmüştür. Padişahlığının yanında oldukça kapsamlı bir divan oluşturmuştur. 974 yılında (m. 1566) Zigetvar seferindeyken vefat etmiştir, ölümü savaş esnasında yeniçerilerden gizli tutulmuştur (Ak, Hayatı, 1987, s. 1-2).

Murâdî: Hangi Muradi olduğu bulunamadı. III. Murat divanında bu mecmuada geçen gazele rastlanılmadı.

Nağmî: Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı.

Necâtî: 15. Yüzyıl şairlerinden olan Necati Beg'in doğum yılı belli değildir.

Tezkirelerden öğrendiğimize göre Edirnelidir. Müeyyed-zade Abdurrahman Çelebi namına tertip ettiği divanı vardır. 25 Zilkade 914 (m. 27 mart 1509) senesinde vefat etmiştir (Tarlan, Hayatı, 1963, s. XV-XX).

Nergisî Efendi: Hangi Nergisi olduğu bulunamadı, *Meşakke'î-Uşşâk*, *Nihâlistân* ve başka kaynaklarda bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Nesimî: 14. yüzyıl Farsça ve Azerice şiirin büyük şairi olan İmamüddin Seyyid Nesimi'nin hayatına dair çeşitli rivayetler olup, ona dair kesin bilgilere sahip değiliz. 771'de (m. 1369/70) yılında doğmuş; yazdığı şiirler yüzünden 807'de (1404) derisi yüzülerek öldürülmüştür (Ayan, 2002, s. 19).

Nev'î: 16. yüzyıl şairlerindedir. Asıl adı Yahya olup 940'ta (m. 1533/34)

Malkara'da doğmuştur. Kendisi gibi bir şair olan Nevi-zade Atayi'nin babasıdır. Arapça ve Türkçe eserleri vardır. 1007'de (m. 1599) vefat etmiştir (Sefercioğlu, 2001, s. 2).

Nizârî: Hangi Nizari olduğu bulunamadı.

Niṣānī: Hangi Nişani olduğu bulunamadı.

Nūrī: Hangi Nuri olduğu bulunamadı.

‘Ömer: Hangi Ömer olduğu bulunamadı.

Raḥmī: Hangi Rahmi olduğu bulunamadı; Bursalı Rahmi ve/ya Harputlu Rahmi divanlarında bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

Remzī: Hangi Remzi olduğu bulunamadı.

Riyāzī: Hangi Riyazi olduğu bulunamadı.

Rūḥī: 17. yüzyıl şairlerinden olan Ruhi'nin doğum tarihini bugün bilememekteyiz.

Mecmuatü't-Teracim'de 941 yılında (m. 1534/35) doğmuş olduğu belirtilmişse de bu kesin değildir (Ak, Bağdatlı Ruhi: hayatı, edebi kişiliği ve divanından seçmeler, 2000, s. 21). Mahlasından da anlaşılacağı üzere Bağdatlıdır, asıl adı Osman'dır.

Şiirlerinde tasavvufu bir malzeme olarak kullanmış, kalenteri bir söyleyiş benimsemiştir. 1014'te (m. 1065/66) Şam'da vefat etmiştir.

Sa' yī: 16 yüzyıl şairlerimizden olup müsrifliği yüzünden öldürülmüştür. Kâtip Çelebi'ye göre Sa'yi'nin babasının adı Mehmed, dedesinin adı Selman'dır. Merhaba Efendinin mülazımı, musahibi, kâtibî ve danışmendi olarak görev yapmıştır. Ayrıca kadılık görevi de yapmıştır (Ceylan, Öldürülen 101 şair, 2012, s. 95). Otuz beş akçe ile Eşkinoz kadılığı yaparken bir hamam eğlencesi sırasında hizmetçileri tarafından öldürülür. Bir divan teşkil edecek kadar şiire imza atmıştır.

Sāmī, Arpaemīni-zāde: 18. yüzyıl şairlerinden olup Arpaemini Osman Efendi'nin oğludur. Babasının görevinden dolayı Arpaemini-zade olarak tanınan İstanbullu şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mustafa'dır. Sadece İsmail Belîğ bir adının da Mehmed olduğunu söyler. Fatin Efendi'nin ve Müstakim-zade Süleyman Sadeddin'in kaydettiği “mezâhir” kelimesinin *ebced* hesabındaki karşılığı olan

1146'da (m. 1734) muhtemelen Şevval (Mart) ayı sonlarında İstanbul'da vefat etmiştir (Kutlar, 1996, s. 15).

Selâmî: Hangi Selami olduğu bulunamadı.

Selîkî: 16. yüzyıl şairlerindedir, asıl adı Şaban'dır. Şiirlerinde *Seliki* mahlâsını kullanmıştır. Hemen hemen bütün kaynaklar Seliki'nin Ispartalı [Hamid] olduğunda birleşirler, ancak doğum yılı konusunda herhangi bir bilgi vermezler. Sehi Bey'in onu VIII. tabaka şairler arasına katması, Latifi'nin "Bu 'asr şu'arâsındandır." biçimindeki ifadesi ve Gelibolulu Âli'nin de şairi Kanuni dönemi şairleri arasında anması Seliki'nin XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı fikrini akla getirmektedir. Şairin ölüm tarihi hakkında kesin bir kayıt varsa o da Âşık Çelebi tezkiresinin yazıldığı yıllarda (m. 1568) hayatta olmadığıdır. Buna dayanarak şimdilik Seliki'nin, *Gülşen-i Şu'arâ* ile *Meşâ'irü 'ş-Şu'arâ*'nın yazıldığı 1563 ile 1568 yılları arasında öldüğünü kabul etmek yerinde olacaktır (Zülfe, 2009, s. 15-17).

Şenayi Çelebi: 16 yüzyıl şairlerinden olup Manisalıdır. Doğum yılı bilinmemektedir, ancak Şehzade Mustafa'nın Manisa'da olduğu dönemlerde kapısında durduğu bilinmektedir. Kadı olup Amasya'ya geçmiş ve burada 970 yılında (m. 1562) vefat etmiştir (Erdem, 2004, s. 88-89).

Seyrî: Hangi Seyri olduğu bulunamadı.

Şubhî: Hangi Subhi olduğu bulunamadı.

Şihâbî: Hangi Şihabi olduğu bulunamadı.

Şemsî Han: Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı.

Şevkî: Hangi Şevki olduğu bulunamadı, Edirneli Şevki divanında bu mecmuada geçen şiirlere rastlanılmadı.

‘Ulvi: 16. yüzyıl şairi olan Terzi-zade Ulvi İstanbulludur, gerçek adı ise Mehmed’dir. Yazdığı bir şiir sebebiyle Kanuni Sultan Süleyman tarafından hakkında idam fermanı çıkartılır. Bir süre ortaldan kaybolan Ulvi, tahta 2. Selim’in çıkmasıyla Molla Çelebi’ye mülazım olmuştur. 993 senesinde (m. 1585) vefat etmiştir (Tarlan, Şiir mecmualarında XVI. ve XVII. asır divan şiiri: Ulvi - Meali - Nihani - Feyzi - Katibi, 1948, s. 5).

Usuli: 16. yüzyıl şairlerinden olup bu yüzyılda Osmanlı için bir şair fabrikası niteliğinde olan Vardar Yenicesi’nde doğmuştur. Kaynaklarda birbirini tekrar eden bilgiler vardır ve doğum yılının yanında asıl adı bile tam olarak bilinmemektedir. Elimizde sadece Divan’ı vardır; 945’te (m. 1538) vefat etmiştir (İsen, 1990, s. 14).

Vahdeti: Hangi Vahdeti olduğu bulunamadı.

Vâlihi: Hangi Valihi olduğu bulunamadı.

Vecdi: 17. yüzyıl şairlerindedir. Nücum ilmi bahanesiyle idam edilen şairlerimizden birisi olan Vecdi, “Boğuk” lâkabıyla tanınan Mustafa Ağa’nın oğludur. Asıl adı Abdülbaki’dir; İstanbul’da doğmuştur. Vecdi, Baki’nin çağdaşı olan Nail-i Kadim’in etkisinde kalmış bir şairdir. Köprülü Mehmet Paşa’nın gözdelelerinden birisi olması neticesinde “beylikçilik” mertebesine kadar yükselmiştir. Köprülü ile olan yakınlığını çekemeyen Reisü’l-küttab Şamizade, şaire karşı kin ve intikam duymaya başlamış, aleyhinde zuhur eden en küçük fırsatı dahi değerlendirmiştir. Bursalı Esiri Mehmet Efendi’den alınan bir fetva ile 1071 yılında (m 1661) Alayköşkünde idam edilmiştir (Ceylan, Öldürülen 101 Şair, 2012, s. 399).

Veysi: 17. yüzyıl şairlerinden olan Veysi’nin asıl adı Üveysi bin Mehmed’dir. 969 yılında (m. 1561/62) doğmuş; Osmanlı Devleti’nde çeşitli memuriyetler yaptıktan sonra 1037’de (m. 1627/28) vefat etmiştir (Toska, 1985, s. 19-21).

Yaḥyā, Şeyḫülislam: 17. yüzyıl şair ve şeyḫülislamıdır. 960'ta (m. 1552) İstanbul'da doğmuş, 1053'te (m. 1644) vefat etmiştir. Eseri olarak sadece Divan'ı vardır (Ertem, 1995, s. VI).

Yaḥyā Beg: 16. yüzyılda yaşamış olan Yahya Bey Kanuni dönemi şairlerindedir. Doğum yılı kesin değildir. Arnavut asıllı olmasından dolayı "sengistan"dan (taşlı yer) kopmuş olmasından olsa gerek "Taşlıcalı" olarak anılmıştır. *Şāh u Gedā, Kitāb-ı Usūl, Yūsuf ü Zelihā, Gencine-i Rāz ve Gülşen-i Envāmesnevilerinden* oluşan hamsesi vardır. 990 yılında (m. 1582) İzvornik yakınlarında Loznice'de vefat etmiştir (Yoldaş, 1993, s. 13-15).

Yemīnī: Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı.

Za' fī / Za' ifī: Hangi Za' fi / Za' ifi olduğu bulunamadı.

Zātī: 16. yüzyıl şairlerinden olan Zati Balıkesir'de 876 yılında (m. 1471/72) doğmuştur. Asıl adı Latifi, Sehi ve Kınalızade tezkirelerine göre Bahşi; Âşık Çelebi'ye göre Satılmış (Satı) olarak geçmektedir (Tarlan, Zati'nin hayatı, 1967, s. X). Bayezid Camii'nde remil falı bakıp yaşamını sürdürmüştür. Tezkirelerde ölüm tarihi 952 veya 953 olarak verilir (m. 1546-1547).

Zihnī: Hangi Zihni olduğu bulunamadı.

Ziyā 'ī: Hangi Ziyai olduğu bulunamadı.

2.5 Metin tespitinde gözetilen hususlar

- Bu mecmuada geçen şairlerinden divan sahibi olanların çalışılmış divanları incelendi, mecmuada okunamayan bazı kelimelerin tamiri bu yolla yapıldı.

- Farklı varaklara dağıtılmış olan terkeb-bend, terci-bend ve tahmis gibi şiirler, metin bütünlüğünü muhafaza etmek amacıyla bir bütün olarak art arda ardına yazıldı. Başlangıç sayfası olarak ilk bendlerin geçtiği varaklar temel alındı.
- Şiirlerde geçen mahlaslar **kalin** harflerle gösterildi.
- Noktalı harflerin yazımında yazım hataları oldukça fazladır, ancak transkripsiyon yapılırken harflerin doğru yazımı gözetildi.
- Ancak 2a ve 28b varaklarındaki hezeller okumada ve anlamada büyük sorun teşkil etti. Yazının, kullanılan dilin ve kelimelerin anlaşılması zor olduğundan bu varaklardaki transkripsiyon metnin orijinal haline sadık kalınarak yapıldı.
- Şiirlerde geçen küfür ve argo kelimeler “...” ile sansürlendi.
- Okunamayan kelimeler [...] sembolüyle; doğru okunduğundan şüphe duyulan kelimeler [?] sembolüyle gösterildi. Ayrıca bu kelimelerin resimleri aparatta gösterildi.
- Metin tamiri yoluyla eklenen kelimeler [] sembolü içinde verildi.
- Başlıkları olmayan şiirlere başlıklar [] sembolü içinde verildi.
- Şiirlerin vezinleri şiirlerin başlıkları altına yazılarak gösterildi. Hece ölçüsüyle yazılan 4a’daki şiire [Hece Ölçüsü] ibaresi yazıldı. Ayrıca vezinleri bulunamayan şiirlerin vezin kısımları boş bırakıldı.
- Karalama olduğu belirtilen varakların transkripsiyonu yapılmadı, sadece resimleri aparatta gösterildi.
- Vezin kusurları olan şiirler, Tablo 1’de verilen şairlerle ilgili tanıtımda “açıklamalar” kısmında belirtildi.
- Terci-bend ve terkeb-bendlerin her bir bendine Romen rakamlarıyla (I, II, III...) numara verildi.
- Metnin orijinali EK-C kısmında verildi.

BÖLÜM 3

METİN TRANSKRİPSİYONU

3.1 Metinde kullanılan transkripsiyon harfleri

أ, ء	a, e, ʾ	ش	ş / Ş
آ	a / A, ā / Ā	ص	ş / Ş
ب	b / B	ض	đ / Đ, ž / Ž
پ	p / P	ط	ṭ / Ṭ
ت	t / T	ظ	ẓ / Ẓ
ث	ṯ / Ṭ	ع	ʿ
ج	c / C	غ	ġ / Ġ
چ	ç / Ç	ف	f / F
ح	ḥ / Ḥ	ق	q / Q
خ	ḫ / Ḥ	ك	k / K, g / G, ñ
د	d / D	ل	l / L
ذ	ẓ / Ẓ	م	m / M
ر	r / R	ن	n / N
ز	z / Z	و	v / V, o, ö, u, ū, ü
ژ	j / J	ه	h / H, e
س	s / S	ی	y / Y, ı, i, ĩ

3.2 Mecmu[‘] a-i Eş[‘]âr ve Ğazeliyyât [Transkripsiyonlu Metin]

1a

[Ğazel-i Nesîmî]

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Ey derd ü belâ fütâde dil-i mübtelâ-yı men

Kes-râ mebâr hîç belâ çün belâ-yı men

Ez-derd-i ‘ ışk-ı yâr-ı cānān mübtelâ şodem

K’ānder-cihān tabīb ne-zāned devâ-yı men

‘ ışk ez-berâ-yı dilber ü dilber berâ-yı ‘ ışk

Men ez-berâ-yı derdem ü derd ez-berâ-yı men

Nağş-i hayāl-i yâr ze-pîşem mî reved

Ger şad murād tîğ resed der-ğazâ-yı men

Mî h^vāhemez-Ğudâ-yı vişāleş be-şad du[‘] ā

Bāşed ki müstecāb şeved ĩn du[‘] ā-yı men

Cevr ü cefâ-yı t'est [?]² 'aṭiyye ber-ehl-i dil

În tuḥfe bûd der-dü-cihân ḥod 'aṭâ-yı men

Ez-âh-ı âteşin **Nesimî** şevved çü mûm

Ger seng-i ḥâregûş koned tâ nâlehâ-yi men

Ḳıṭ' a

mef ū lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün

Ḳâḏî efendi ḳaşr-ı mu' allâda g.t s...r

Pâpâs-ı nâ-tıraş kilîsâda g.t s...r

Bî-çâre soḥtacılık ile her-dem geçmede

Şûfî şafâ-yı ḳalb ile tenhâda g.t s...r

Müfred

fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

Ḳoşdılar düz göricek şahn-ı kün cānānı

Ṭ.....ım g.tde ḳalup aldı s..im meydānı

Müfred

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

Her kaçan kīrim ki ҡalkar ҡadd ü ҡāmet gösterür

Dülle-i[?]³ yāre ҡıyāmetden ‘alāmet gösterür

1b

Қıт‘ a-1 Laṭīf

me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn

Çün insān-rā ne-bāşed faẓl ü ihsān

Çi farq ez-ādemī bā-naqş-i dīvār

Be-dest āverden-i dūnyā hūner nīst

Yekī-rā ger tūvānī dil be-dest-i ār

Қıт‘ a

me fā ī lūn / fe ū lūn / me fā ī lūn / fe ū lūn

‘Azīz-i Mışr ki cāneş be-leb resīd çı goft

Yekī naşīḥat-i men yād dār cān-ı ‘azīz

Be-dūst gerçi ‘azīz’ est rāz-ı dil me-küşāy

Ki dūst nīz be-gūyed be-dūstān-ı ‘azīz

Müfred

me fā i lün / fe i lā tün / me fā i lün / fa' lün

Zi-zevk-i 'ālem-i 'irfān kocā haber dāred

Kesī ki himmet-i dūn fikr-i muhtaşar dāred

Rubā'ī

mef ū lü / me fā ī lün / fe ū lün

Derd-i men suhte dil şeb ū rüz

İn'est zi-'ıŝket ey dil-efrüz

K'ey dil şode mübtelā-yı 'ıŝket

Tā çend keşem belā-yı 'ıŝket

Müfred

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Mā vecednā ğayri haqq fī'l-vücūd

Bel vecednā vāciben fī-küll şey'in

Müfred

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Muqbil-i ta' n-ı cāhilden ne ğam erbāb-ı 'irfāna

Atarlar taşı elbetde dirahıt-ı mīve-dār üzre

[Müfred]

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Nigārā ḥaste-i ʿ iṣṣam baña laʿ lün ṣarābın vir

Ölürsem bu firāḳuñla yarın Ḥaḳḳ'a cevābın vir

2a

[Der-Hezel-i Cevrī]

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Izṭirābum ṣoḳ olayım ger jehennemde daḥi

Laʿ net idüp bize yā hū ehl-i ʿ iṣyān aḥtudur [?]⁴

Biz mülebbes ṣuʿ lemi monlā ṣarıḳ başındadır

Ne bu ḡam-perver bizüm bu bize [...]⁵ aḥtudur

Şimdi bizpaşa ḥocādur illā yoḳdur ṭālīʿ üm

Hīṣ bize ādem dimez gördükşe ḥizānaḥtudur

Ḥastelük bozdı mizācın ṣehre mūrş [?]⁶ḳarış

[...]⁷aşlı yaḳsa yüzinde ṭabībān aḥtudur

4

5

6

Her aşan hūşhūş pilavı biziyeyin abz olur

İstemez şısun aşrada cū' -1 gül-bān ahtudur

ani şo salayayın ya' nī ishal oldu biz

[...]b.uma banum [?]⁸ souljan ahtudur

İnşāllāh bir avī manşib alayım paşadan

Göreyimdür kim bizüm ferşinde olan ahtudur

Yo idüm şo kimse bizüm i' tibār itmez yine

umturāın bamayup erbāb-1 dīvān ahtudur

Alayumla[...]⁹dübbūs-1 bulgur uşduran

Bir alay benem eger jümle [...] ¹⁰ ahtudur

7

8

9

10

Olayım begler bigi tavv̄l şalayum tanbūtam [?]¹¹

Şurnaşlar [?]¹² şūret virür jümle mirān ahtudur

Ey Riyāzī[...] ¹³ şıkmasun

Ṭoymasun jevri şaқın vallāh o şeytān ahtudur

Bir [...] şihhat bulayım [...] ¹⁴

Göstereyüm nişe bir bize humārān ahtudur

[28b]¹⁵

Esmе Cevrī bize bir başat oğlana ahtudur

Kūlehüm şehr oğlanı bi'l-jümle şeytān ahtudur

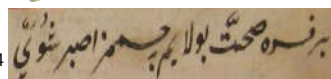
Şışa yemlerden berü ol başat uşurlābımız

Enjümde yemlerden bize Behrām ü Keyvān ahtudur

11 Fragment of a manuscript strip with handwritten text in Arabic script, tilted at an angle.

12 Fragment of a manuscript strip with handwritten text in Arabic script, tilted at an angle.

13 Fragment of a manuscript strip with handwritten text in Arabic script, tilted at an angle.

14 Fragment of a manuscript strip with handwritten text in Arabic script, tilted at an angle.

¹⁵ Bu şiir 28b varağından devam ettiği için 28 varağı buraya eklenmiştir.

Bize bu ur‘a ala yemlerden biri remmāl olup

ed-kezebet po yidüm arān ü emāl atudur

Yaandı [?]biz abīb illā ki jāhil bir [...]16

Kim geer lā-büd bezm arunda dükkan atudur

Varsa bir biz ahve-āne [...]17 o opar

Ya‘ nī vechü‘z-zürefā jümle yārān atudur

Biz ājī [...]18 ma‘ jün mī atar

Öksürük mī uğradı n’oldı būsitān atudur

Biz ‘āciz aldu bu İstanbul vallāhü’l-‘azīm

Mazara bezmi [...]19 insān ü ayvān atudur

La‘ netu’l-lāh ehr-i İstanbul bi’l-jümle didim

Varayum fī’l-Bosna yodur anda insān atudur

16 ياغقندي بنر طبيب الاكثر اصل بنر فسرہ

17 عفو

18 بنر حارثي مند الميدر بلوط

19 صونورا

İllā mā-ya‘ rifū lisānū’l-Bosnevī müşkil koy

ƘorƘmaz bunı fī’l-vilāyet-i [...] ²⁰ aħtudur

Ƙurtuluş yoƘ bilmezem Ƙande jehennem bezegidür

Fī’l-Mışr vü’ş-Şām hep fellah ve ‘ üryān aħtudur

Biz Haleb’de şoƘ [...] ²¹ fī-vaħtü’ş-şebāb

Varmaƒa yoƘ anda yüzün jümle taħan [...] ²² aħtudur

Ya jehennemde gide yemler gibi rāħat ijün

Jennetde nişe varayum ħür ü ğilmān aħtudur

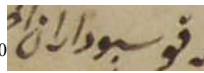
2b ²³

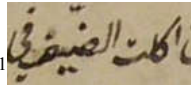
Der-Tārīħ-i Meħemmed

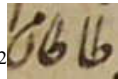
fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün

Dā’imā ehl-i diliitmede pāmāl cefā

Budur āyīn-i felek resm-i sipihr-i minā

²⁰

²¹

²²

²³ Bu varakta daha sonra 36b varağında geçecek olan Zihni’nin tahmisinin ilk 3 beyti meşk edilmiştir. Tahmis 36b’de olduğundan burada tekrar transkripsiyonu gösterilmemiştir.

Ḳanı ol şaf-der-i meydān-ı du‘ā şīr-efken

Ḳanı ol [...] ²⁴gürühü’l-a‘dā

‘Āķıbet himmet idüp mā’il-i cenāb oldı

Ser virüp sürür olup oldı fenā içre beķā

Bir ķuşūr ile didi hātif‘ **Aynī** tārīķ

Bī-tüvān-ı şühedā ola Meķemmed Pāşā

Sene 1078

3a

Li-Monlā Cāmī

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Sāķī bi-yār bāde dih eknūn ki furşat-est

Muṭrib bi-zen terāne ki firşat ğanīmet-est

Çeşmem be-rū-yi şāhid u ğuşem be-bāng-i çeng

Ey pend-ğū berevki ne cā-yi naşīķat-est

Cân-ı me-râ zi-merhem râhat nişân me-pors

K'ez 'âşıkî naşibe-i û dâğ-i miḥnet-est

Peykân-ı âb-dâr ki âyed zi-dest-i dūst

Ber-'âşıkân-ı suḥte bārân rahmet-est

Z'āndem ki ser-fikend ber-ân āsitân me-râ

Ber-gerdenem zi-tîğ-i to şad-bâr minnet-est

Her sufle-i be-genc-iḡanâ' at kocâ bered

În naḡt-i der-ḡazine-i erbâb-ı himmet-est

Cāmibe-cüst u cūy netüvân-i vaşl-ı dūst yāft

Mevḡūf-i vaḡt bâş ki ĩn kâr-ı devlet-est

[Ġazel]

me fâ ĩ lün / me fâ ĩ lün / me fâ ĩ lün / me fâ ĩ lün

Dil olsa gördigün demde dil-ārâda kemâl olsa

Murâduñ añlasa 'ālemde dil-dâr ehl-i ḡâl olsa

'Adū kām olmasa ḡiçemr olmasa 'ālemde her güle

Aña sevmek sevilmeḡnaşıl emr-i muḡâl olsa

Elüñe lâle-âsâ kâse olsañ gül-i kerem olsañ²⁵

Müdâm al görseñ gel gül olsañ elüñ al olsa

Kemâl-i ʿilm ile maʿlûm-ı ʿâlem olsañ el-ḥâşıl

Dilâ ehl-i kemâl olsa kelâmuñda mâl olsa

[Müfred]

fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

Gördi Mecnûn kim benî âdemde yoḡ mihr ü vefâ

Varup ol bî-çâre vaḡşîlerle ülfet yoḡladı

3b

Müfred

mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü/ fâi lün

Herkes ki nîst zinde be-ʿıṣṣket helâk bih

Ver her serî ki nîst hevâ ez-to ḡāk bih

Nürî

fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

Secde-i şükr itmedin vaşl için eylersem vefât

Dirhem-i eşküm kıluñ destûr-ı isḡâṭ şalavat²⁶

²⁵ Vezin hatası mevcuttur.

Secde kı1 mihrāb-1 ebrūsına haṭṭı gelmedin

Nūriyā sa‘ y ile kı1 ülfet ‘ acill bi’ş-şalavat

Müfred

fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lūn (fa‘ lūn)

Cān virince çekelüm cevr ü cefañı güzelüm

‘ Ādeti hūblaruñ cevr ü cefādur güzelüm

Müfred

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

Dūn şarāba tevbe itdüm sākiyā ma‘ zūr tūt

Kendümi ol demde bilmezdüm peşimānım bugün

[Ġazel-i Kabūlī]²⁷

fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lūn (fa‘ lūn)

Dem olur ādeme ḳan aḡladur ey dil ḡam olur

Ġam nedür ‘ aynına gelmez dem olur ādem olur

Hüsrev-i ‘ ālem ider ādemi keyfiyyet-i ‘ ışḳ

Kim ki nūş eyler ise cür‘ a-1 cām-1 Cem olur

²⁶ Vezin hatası mevcuttur.

²⁷ Bu gazel Kabuli'nin şiirleri arasında mevcuttur (Duyar, 2009, s. 334)

Devlete vāşıl olur vuşlat-ı dil-dāra iren
Yār ile ʿālem iden pādişeh-i ʿālem olur

Şerbet-i laʿlūñ eger yitmez ise haste dile
Ey řabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

Göricek ʿāşık-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çihre **Ḳabūlī** ne güzel ādem olur

4a

[Ḳul Süleymān]

[Hece Vezni]²⁸

Ahī şerr olduğundan bellüdür
Bir lahza tütünsüz olmaz olduḡ
Ādem oḡlanı da hep bir hāllidür
Ḳanḳımız eyüdür bilemez olduḡ

Bir yeşil yapraḡdur yirlerde biter
Başka bāzırgānı var alur şatar
Ḳazandıḡımız ancaḡ tütüne yiter
Evimize et etmek alamaz olduḡ

²⁸ Hece sayılarında tutarsızlıklar mevcuttur.

Çok otursak dizlerimiz ağırur

Şabâh şabâh gözlerimiz yaşarur

Boğazımız boğar [?]²⁹ döndürür

Ağzımız dadını bulamaz olduk

Billâhi sen açıvir yolumuz

Kıyâmetde niçe olur hâlimüz

Kâhveden tütünden degmez elimüz

Beş vâkt namâzemiz kılamaz olduk

Kul Süleymân bunu böyle söyledi

İndi 'ışkuñ deryâsına boyladı

Kâhve tütün bizi helâk eyledi

Kıssayı [?]³⁰ yirinde bulamaz olduk

4b

Der-Mağâm-ı Nevâ

fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

Eliñün altında bakmazsın ğurûr-ı ħüsn ile

Dostum ħâk ile yeksân olduğım bilmez misin

29

30

43

Ben niyâz itdükçe nâz eyler güzeller şad hezâr

Ve mâ ğaffârü'z-zünüb

Yâ settârü'l-uyüb

Ĥamd-i bî [...] Ĥudâ-yı pāk

[...] ĩmān[...]

..... güzeller şad hezâr [?]³¹

[Müfred]

mef ū lü / me fā ī lü / fe ū lün

Miķrāz-ı cevāleti cüdādur

Bā-nāme-i dūstān nişāyed

[Ġazel-i Bākī]³²

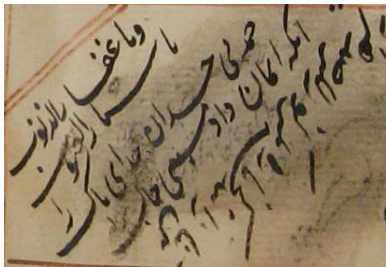
fe i lā tün / me fā i lün / fe i lün

Ĥaste-i derd-i ıŝķ-ı cānānem

Mübtelā-yı belā-yı hicrānem

Çeşm-i bīmārı gibi ĥaste-dilem

Ser-i zülfi gibi perişānem

31

³² Bu gazel Baki'nin Divanında mevcuttur (Küçük, 2011, s. 304)

Şem^ç -veş şubh olunca şevkümnden

Gâh handân ü gâh giryânem

Bunca cevr ü cefâ baña nice bir

Hay kâfir hele müsülmânem

Bâkiyâ çün vaşla irmez isem

Ġam tenûrunda nice bir yanam

5a

[Tercî^ç -Bend]

me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün

I

Şeb-i hicrân-ı yâre hergiz ey dil hadd ü gâyet yok

O meh-rû saña râm olmağa bahtundan ^ç inâyet yok

Ne kevkebdür bu kevkeb kim nüñûset var sa^ç âdet yok

Ne maşşûd idiyorsuñ mâni^ç üñ çok ehl-i himmet yok

Hele ben bildüğim bu kim firâka hiç kifâyet yok

Ölürsem şimdilik hâtırdâ bundan ğayrı fikret yok

Ser-i küm³³ bahtuñı ur taşâ kim başuñda devlet yok

İhânet kaçd idüp ağyâr yâründe ri^ç âyet yok

Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd-nigârumla

Gezem maşşerde gögsüm döğerek seng-i mezârumla³⁴

II

Uşanmaz mı ‘ aceb ol bî-vefâ cevr ü cefâsından

Hicâb itmez mi Hâkķ’uñ maşşarında mübtelâsından

Dehâni gibi hergiz bir ‘ alâmet yok vefâsından

Ṭotalum şâh imiş lâyıķ mı ‘ âr itmek gedâsından

Ḳulundan şerm-sâr olmazsa havf idüp Hudâ’sından

Ḳalâş idüp dil-i dîvânemi hicrân belâsından

Ferâğat eylemez çünkim bu ben hâke ezâsından

Şaķınur rûz-ı maşşer eşķ-i çeşmüm mâcerâsından

Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd-nigârumla

Gezem maşşerde gögsüm döğerek seng-i mezârumla

[5b]³⁵

III

Gören rûyın o mâhuñ mâ’îl olmaz hûr ü ğilmâna

Rızâsız gözleyin baķmaz riyâz-ı huld-ı rıdvâna

³⁴ Bu beyit Emri’ye aittir (Saraç, 2002, s. 250)

³⁵ Bu şiir 5b varâğından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Eger dünyāda derd ü furqatı irmezse pāyāna
Ziyā virmezse mihr ü mül-i dilber şām-ı hicrāna
Zebānum bir nefes yād itmezüz feryād ü efgāna
Su ’āl itsün melekler çekdügim ālām-ı hicrāna
Niçe biñ zaḥm irişsün bir dem içre cism-i ’üryāna
Benim bu ’aḥdüm ey ’Ālī irişdür cümle yārāna

Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet ḳadd-nigārumla
Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

[35b]³⁶

IV

Yine bir serv-i bālāya ḳul oldum iḥtiyārumla
Görünmez derde düşdüm dīde-i güher-nişārumla
Tuyurdum rāz-ı nihānum cihāna āḥ ü zārumla
’Adū oldum dil-i dīvāne gibi yār-ı gārumla
Müyesser olmadı hem-bezm olam şabr ü ḳarārumla
Göñül her yaña gitdi ḳaldı cān cism-i nizārumla
Barışmaz yıldızum ḥayfā o mihr-i tāb-dārumla
’Aceb ḥālüm n’ olur āḥir benüm bu intizārumla

³⁶Bu şiir 35b varagından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd-nigârumla

Gezem maşşerde gögsüm döğerek seng-i mezârumla

V

Niçün serkeşlik eyler bilmem ol serv-i hırâmânum

Ne kıanlar dökdüğün görmez mi her dem çeşm-i giryânum

Niçün bir hâr-ı mişnet birle şad çâk ola dâmânum

Alınmaz mı olunca dest-i mişnetden girîbânum

İşitmez mi ‘aceb şeb-tâ-seşer feryâd ü efgânum

Yağūd görmez mi âh itdükçe derd-i âteş-efşânum

Bu ğamdan ayrılırsa çâk olursa sîneden cânum

Mezârum sengine naşş eylesün bu beyti yârânum

Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd-nigârumla

Gezem maşşerde gögsüm döğerek seng-i mezârumla

5b

[Ġazel]

me fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün (fa^c lün)

O şîvelerle tebessüm o nâzlar ile ‘itâb

O ħandelerle tekellüm o ‘işvelerle ħitâb

O meh-ceb̄in-i münevver o kec-rev ebr̄ular

O ca' d-ı zülf-i mu' anber o kākül-i pür-tāb

Meded nedür o revişler nedür o cünbişler

O ğamzeler o baqışlar o nergis-i pür-ḥyāb

O ḥāl-i müşg-feşān ol ḥaṭṭ-ı ' anber-efşān

O la' l-i lebler o dendān o gevher-i nāyāb

Girişmelerle nazār idicek o şeh̄r āşūb

Ḳalūr mı s̄ireti dil ki olmaya ḥarāb ü yebāb

6a

[Taḥmīs-i Nev'ī]³⁷

me fā i lün / fe i lā tün / me fā i lün / fe i lün (fa' lün)

Ne mümkin oldı ğam-ı furḳatūñle ülfet idem

Ne çāre var ṭalebūñden senūñ ferāġat idem

Ne ḳādirem ser-i kūyuñ varup ziyāret idem

Ne fırşat oldı saña ḥalimi rivāyet idem

Ne vüs' at oldı ki hicrān ğamın ḥikāyet idem

Hemīşe olmada müm̄ted zamān-ı ğuşşa vü ğam

Hemīşe derd ü elem bī-şumār ürāḥat kim

³⁷ Bu tahmis Nev'î Divanında mevcuttur (Tulum & Tanyeri, 1977, s. 215)

Ne bir qarīn-i muvāfiq var olmağa hem-dem

Ne bir şehin-şeh-i ‘ādil bulundu ki varam

Bu zulmı ‘ādet iden şāhdan şikāyet idem

Ne bād-ı āh ile ol servi eyledüm meyyāl

Ne eyledi eşer ol mū-miyāna kı̄l ile qāl

Şalāh ü zūhd ise şimdengirü hayāl-ı muḥāl

Ne ‘arz-ı hāle meded var ne tākāt-ı güftār

Ne çāre n’eyleyeyin bilmezem ne hālet idem

Murād-ı dilber için nā-murād olup dā’im

Göñül vilāyetine ‘ışkı eyledüm ḥākim

Bu kārāşanma ben ey müdde‘ī olam nādım

Murādı çün beni güldürmemekdür ol zālīm

Revā budur ki hemān ağlamağı ‘ādet idem

Yanuñda eyleyüp ağıyār bencedāyı ğarīb

Düşürdi rāh-ı beyābānı hecre bī-taqrīb

Ne çāre çünki degülmiş vişālünñ aña naşīb

Çapuñda olmağa Nev‘i’ye māni‘ oldu raqīb

O seg kıomadı ki bir lahza istirāhat idem

[Müseddes-i Mütেকerrir-i Nağmî]

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Bu ħüsn ü bumelāḫatle cihān içre müsellemsin

Perī-rūlar arasında melek-sīretlü ādemsin

Dil-i mecrūḫ-ı ‘ uşşāk [...] ³⁸

N’ola iḫyā iderseñ muciz-i ‘ İsa’ya hem-demsin

Ḥayāt-efzā-yı ‘ ālem rūḫ-baḫş-ı mürde-i ğamsın

Hemān ben ḫastenüñ cānı degülsün cān-ı ‘ ālemsün

Gider cānum bedenden ey perī senden ba‘īd olsam

Ġubār-ı ḫāk-i pāyın gibi cānā be-dīd olsam

Yoluñda cān ü ser terk itmek ile ferīdolsam

N’ola şimşīr-i bürrān-ı firāḫuñla şehīd olsam

Ḥayāt-efzā-yı ‘ ālem rūḫ-baḫş-ı mürde-i ğamsın

Hemān ben ḫastenüñ cānı degülsün cān-ı ‘ ālemsün

Cefālar eyleyüp bir gün beni sen derd-nāk itseñ

Vücūdum āteş-i ‘ ışkuñla cānā sūz-nāk itseñ

Ṭutup dest-i firākuñla yaşamı çāk çāk itseñ
Efendüm rāziyem derd ü belā-yile helāk itseñ
Ḥayāt-efzā-yı ʿālem rūḥ-baḥş-ı mürde-i ğamsın
Hemān ben ḥastenüñ cānı degülsün cān-ı ʿālemsün

Hevā-yı pāy-ı būsūñla dil ü cān pā-yı elüñdür
Ġamuñla genc-i miḥnetde zaʿīf ü bī-mecālüñdür
Dil-i bī-çārenüñ eglencesi resm-i ḥayālüñdür
Bu maṭlaʿ ey hilāl-ebür senüñ ḥod ḥasb-i ḥālüñdür
Ḥayāt-efzā-yı ʿālem rūḥ-baḥş-ı mürde-i ğamsın
Hemān ben ḥastenüñ cānı degülsün cān-ı ʿālemsün

[36a]³⁹

Ṭabībā ḥaste-i derd ü ğam-ı hecre devā itseñ
Marīz-i ʿışqa ḳānūn-ı vefā ile şifā itseñ
Cihānuñ ḥalkını hep rıf at-veş mübtelā itseñ
Mezār-ı mürde-i derd ü ğama gelseñ duʿā itseñ
Ḥayāt-efzā-yı ʿālem rūḥ-baḥş-ı mürde-i ğamsın
Hemān ben ḥastenüñ cānı degülsün cān-ı ʿālemsün

³⁹Bu şiir 36a varagından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

[Ġazel-i Vecdī]⁴⁰

Olur idi zühd ile ma' mür dil ammā

Ĥarāb-ı neşve-i cām-ı elest olup kalmış

Ĥayāl-ı rüyile zülfi içre dil gūyā

Diyār-ı Hind'de āteş-perest olup kalmış

Ne nūş-ı bādeye kādır ne gitmege **Vecdī**

Hücūm-ı keyfile sāgar be-dest olup kalmış

[Ġazel-i Vecdī]

me fā ī lün / fe i lā tün / me fā ī lün / fe i lün (fa' lün)

Gönül esīr-i leb-i nūş-ḥand olup kalmış⁴¹

Meges gibi ki giriftār-ı känd olup kalmış

Dökülmüş ayağına hep şikār olan diller

Kemend-i zülfi tehī bend bend olup kalmış

Tene tenezzül ider mi o cān ki zülfinde

Nigāh-ı luṭf ile ḥod-pesend olup kalmış

⁴⁰ Gazelin genelinde vezin hataları mevcuttur.

⁴¹ Vezin hatası mevcuttur.

Ne müste‘ add-i ḥalâş ü ne lâyıķ-ı kurbân

Dil-i Şikeste esîr-i kemend olup ḳalmıŐ

Beni fütâde-i çâh ü zeķan eder **Vecdî**

Nigehüñe mâ ‘il-i ḳadd-i bülend olup ḳalmıŐ

[Ėazel-i Vecdî]

me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün

O küh-ı derde kim dil-i nâ-şâd ayak başmış

Ne zaḥm-ı tîŐe görmiŐ ne ḥodferyâd ayak başmış

Degüldür dâğ-ı tevsîminde naķŐ-ı pâ-yı ḥünîdir

Gelüp ḳatl-i dile ol Ėamze-i cellâd ayak başmış

Derûn-ı dilde gördüm neşve-i câm-ı neŐâṫ ey Ėam

YetiŐ kim melek-i ḥâŐü’l-ḥâŐ ‘ıŐķa yâd ayak başmış

Degül kâkül idüp ḳaŐd-ı Şikâr-ı âhuvân-ı dil

Ḥarîm-i Ka‘be-i ḥüsne iki Őayyâd ayak başmış

TemâŐâ-yı ḥırâm-ı ḳadd-i yâra intizâr eyle

Çemende ḥaŐr olunca durmağa ŐimŐâd ayak başmış

Göñül olmuş hevâ-dâr-ı hırâm-ı serv-i kıadd-i yâr

Beni hâk itmege hep bende vü âzâd ayak başmış

Tekâpû-yı zemîn-i nev saña maşşûşdur **Vecdî**

Bu vâdîyi ne bulmuş var ne bir üstâd ayak başmış

[Ġazel-i Vecdî]

me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün

Girîbânın açup dil-beste-i cânânda el şunmuş

‘ Aceb mi gevher-i maşşûdı bulsa kâna el şunmuş

[7b]

Hayâl-i sâ‘ id-i sîmîni gördüm derûnumda

Yine zâlim kemer-bend miyân-ı cânâ el şunmuş

Der-âğûş eylemiş pervâne-veş hayretle dil şem‘ i

Ruñ yâdıyla miskîn âteş-i süzâna el şunmuş

Ne dil kıurtuldu cân ne dest-bürd-i çeşm-i mestinden

Ona kâfir kişi şimdi kerden-i îmâna el şunmuş

Ṭoḫunmuş ṭaraf-ı ebrūya ü dökülmüş rû-yı dilcūya

Şikenc-i zülfi māh ü mihr-i nūr-efşāna el şunmuş

Nice her bir yanan dest-i dilber-i şem^ç olmaz kim

Gice ol âteşin ruhsāra küstāhāne el şunmuş

Nażirin bulmamış ^ç İsā bu şi^ç r-i pāküñ ey **Vecdī**

Taḫayyüd eylemiş çok defter-i dīvāna el şunmuş

Ḥarfü'l-Ġayn

me fā ī lün / fe i lātün / me fā ī lün / fe i lün

Ne oldı çeşm-i füsün-sāzı nāzdan fāriğ

Ne ben daḫi irebildüm niyāzdan fāriğ

Muḫāldür baña geçmek hevā-yı zülfünden

Olur mı hîç [dil-i Maḫmūd] Ayaz'dan fāriğ

Ne eşk-i dīdede iṭfā-yı âteşe kudret

Ne nār-ı furḫatı sūz u güdāzdan fāriğ

Ferāgat idemem ebrūsına perestişden

Olur mı hîç müselmân namâzdan fâriğ⁴²

Pür itdi nâlelerüm tāk-ı çarhı ey **Vecdî**

‘ Aceb mi Zühre eger olsa sâzdan fâriğ⁴³

Harfû'l-Kâf

mef ū lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ū lün

Ey dil ğam-ı ğisû-yı ruḥ-ı yârda kalduñ

Ḳayd-ı şanem ü ‘ uḳde-i zünnârda ḳalduñ

Ey cân yolına çıkmağa ḳâdir mi degülsin

Kim ḥasret ile sine-i efkârda ḳalduñ

Ey dîde baḳup rûyına [ḥatṭında] ilişdüñ

Gül ister iken keşmekeş-i ḥârda ḳalduñ

Ey bülbül o gül-i zîb-ser bü'l-heves oldı

Sen bi-ḥaber efġân ile gül-zârda ḳalduñ

⁴² Vezin hatası mevcuttur.

⁴³ Vezin hatası mevcuttur.

Der-Faşl-ı Beste-Nigār

Bir āfet-iāşūb zamānsın

Şuriş-i fikre her dü cihānın

Şaddü'l- ħaz̄er [?]⁴⁴ ol ġamze-i Tatar'uñdan

Yaḡşi bilürem sen yamānsın

Çenber

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Ḥoş şafayidi vişāl-ı yār hicrān olmasa

Ḥüb cem' iyyet idi ḥāṭır perīşān olmasa

Derd-i ' işķ-ı yārsuz ' ālemde ādem görmedüm

Eglenilmez ḥāşılı dünyāda yārān olmasa

Nevā

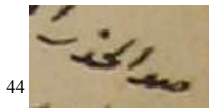
fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Her sözüñ ' uşşāķa iḥsān her kelāmuñ [...]

Vechi var diler ise şulṭāñ-āsā şirīn kelām

Söylemek lāzım degül ' uşşāķı iḥyā itmege

Bir gözimüñ [...] ey ' İsi-nefes [...] mā-lā-kelām

Cānum ye lelli ye lelli ‘ ömrüm ye lelli

Yā lelā ra‘ nā-yı men zībā-yı men maḥbūb-ı men [?]⁴⁵

8b

[Kıt‘ a]

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Bağılmaz tāb-ı meyden ruḥları mihr-i cihān olmuş

Çü zerre ‘ aşıkı dil-i ḥasteler ḥālī yaman olmuş

‘ İzārında görenler zīr-i gīsūda didi ḥālūñ

O Hindū-sünbūli gül-zār-ı ḥüsne bāğ-bān olmuş

Semā‘ ī

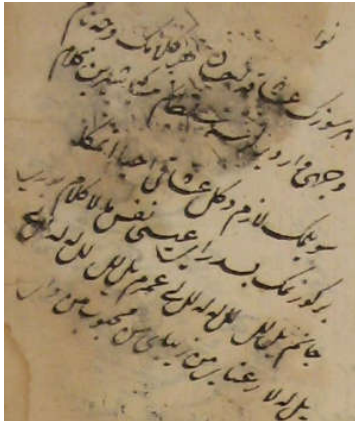
[Hece Vezni]

Gül-zār-ı ruḥuñda o gülūñ gül güle söyler

Sünbül saçı bāğında anuñ sünbüle söyler

Ṭolarsa maḥallūñ nola üftādelər gele

Gülşende çeh-i bülbül şanma bülbüle söyler

45

[Kıt' a]

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Bahār irüp güzellendi o sīm-endāmı gördüñ mi

Göründi nergisüñ destinde zerrīn cāmı gördüñ mi

Mu' aṭṭar cān meşāmı ṭayyib-enfāsu ileluṭf eyle

Ḥaber vir ey şabā ol ruḥları gül-fāmı gördüñ mi

[Kıt' a]

me fā ī lün / fe i lā tün / me fā ī lün / fe i lün

Leṭāfet ancaḳ o ḥaṭṭ-ı ' izāra ḳalmışdur

Belī şafā-yı gül evvel bahāra ḳalmışdur

Şaḳın şaḳın mey-i naḥvet-be-ser olan ' aşıḳ

Senüñ de derd-i serüñ bir ḥāra ḳalmışdur

[Kıt' a]

mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Öldürse gerek yār diyü müjdeleritdi

Ey nāvek-i ğam ḥaḳḳ bu ki göñlümde yir itdi

Şād eyle [...] ⁴⁶ luṭfuñla ḳalb-i ḥūnum

Maḳşūdun eger cevr ise şāhum yiter itdi

46

Semā'ī

mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Dil-dāra varup ađlamañuz nāle götürmez

Ol gülbün-i ' işve ili mi jāle götürmez

Ruhsār-ı haṭṭı yana yazup rüyına derme

Dil-gīr olur ol mäh-ı ğamı ḥāle götürmez

9a

Tahmīs-i Emrī Ğazel-i Nişānī⁴⁷

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Göründi luṭf-ı rü-yı yār mir 'āt-ı semenlerde

Zuhūr itdi ḥırām-ı ḳadd-i dilbernārvenlerde

Oturma merdüm-i çeşmüm gibi beytü'l-ḥazenlerde

Bahār oldı şafā kesb idicek demdür çemenlerde

Ḥuşūşā şalına yanuñca ol serv-i semenlerde

Ğam ü ğuşşa dilācān-ı ' azīze gerçi düşmendür

Senüñ'çün ceng ider gülşen siper gül tīg-i sūsendür

Ḥabāb-ı miĝfer-i mey pehlevān-ı merdüm-efkendür

Zebün olma ne zendür ğam şarāb iç devr-i gülşendür

Ḳavī himmet gerekdür bu cihān içre erenlerde

⁴⁷ Bu tahmis Emri Divanında mevcuttur (Saraç, 2002, s. 10)

Kaçan vaşl olsa bir meh-rūya dir dir ditremek hūyı

Girer araya kuçdurmaz kabaya sīm-pehlūyı

Koçulayup yatur her gice bir cism-i semen-būyı

Şarılır her gül-endāma çeküp pehlūya meh-rūyı

Ne hāletler nezāketler komış Hāq pīreherlerde

Helāk olmuşdurur el uzadanlar mār-ı zūlfine

Nice Manşūr aşılmışdur sebebsüz dār-ı zūlfine

Miyān-beste kamu ehl-i vera^ç zūnnār-ı zūlfine

Kayırmaz ey gönül bend olduğına tār-ı zūlfine

Sınuğ diller hezārān bağıldur her bir şikenlerde

Çün **Emrī** ol meh-inā-mihribān bī-^ç ahd dilberdür

Vişālin va^ç de eylerse yine hicrān muqarrerdür

Anuñ^ç çün dir bu beyti ol ki hūsrev aña çākerdür

Nişānī hastenüñ hāli firākūñle mükedderdür

Vişālūñ va^ç de itmişdüñ be hey zālīm geçenlerde

9b

[Müseddes-i Mütেকerrir-i Selīķī]⁴⁸

me fā i lün / fe i lā tün / me fā i lün / fe i lün (fa^ç lün)

Melāmet-i ğam-ı zūlf-i nigār mı diyeyin

⁴⁸ Bu müseddes Seliki divanında mevcuttur (Zülfe, 2009, s. 195)

Cerāhet-i dil-i rāz-ı figār mı diyeyin

Seḳāmet-i ten-i bīmār-ı zār mı diyeyin

Cerāhet-i ciger-i tāb-dār mı diyeyin

Ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin

Şikāyet-i elem-i rūzigār mı diyeyin

Medār olup baña girdāb-ı hecr-i yār dirîĝ

Döne döne gönül eylerken āh ü zār dirîĝ

Bu varṭadan daḫi dil bulmadan kenār dirîĝ

Düşürdi bir daḫiye anı rūzigār dirîĝ

Ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin

Şikāyet-i elem-i rūzigār mı diyeyin

Belā-yı hecr ile olmuş iken gönül mu' tād

Bu yolda ḫūn-ı ğam-ı hecr-i yār iken baña zād

Bu rūzigāruñ elinden kime idem feryād

Ki itdi ḫırmen-i şabr ü qarārımı berbād

Ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin

Şikāyet-i elem-i rūzigār mı diyeyin

Derūna geçmiş iken tır-i derd-i hecr-i nigār

Anuñla olmuş iken sine riş ü dil efgār

Ne toz opardı grn rzigr-1 n-hemvr

Ki b-1 arız-1 yre getrdi a-1 ubr

ikyet-i am-1 hicrn-1 yr m diyeyin

ikyet-i elem-i rzigr m diyeyin

Bel-y hecr-i nigr itdi k-sr beni

Ayaqlara durp eyledi ubr beni

Hevya uyduruben itdi b-arr beni

Sel n'eyledi gel gr bu rzigr beni

ikyet-i am-1 hicrn-1 yr m diyeyin

ikyet-i elem-i rzigr m diyeyin

10a

[azel-i Behiti]⁴⁹

f i l tn / f i l tn / f i ln

Mg-blu aına almıdur

Fitnelk belerine almıdur

Kimse ram eylemez benm lm

Er-ram'r-raimn almıdur⁵⁰

⁴⁹ Bu gazel Behiti divanında mevcuttur (Aydemir, 2000, s. 266)

⁵⁰ Bu beyit vezni bozmakta ve Behiti Divanı'nda yer almamaktadır.

Tiġ-i ġamzeñ elinden a zālīm

Ne ġirībān ne sīne ħalmıřdur

Ķullaruñ iġre nā-murād hemān

Begüm ancaĶ kemīne ħalmıřdur

Ķitdi ey dil **Behişti**yāre hemān

Bilmezem cān nesine ħalmıřdur

[müfred]

müs tef i lün / müs tef i lün / müs tef i lün / müs tef i lün

Bülbül bu deñlü nālemi āh'yiderdi ġül olmasa

Ķül nāzı kimeeyler idi bülbül olmasa⁵¹

Ķazel-i 'Ulvi⁵²

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)

Ey ġöñül ġayrıya meyl eyleme cānān bir olur

Birinüñ 'ıřķı derūnuñda yiter cān bir olur

Ķüsn-i Yūsuf ġörüp alınma ruĶı sādelerē

Ķüsn-i Yūsuf çoġ olur Yūsuf-ı Ken'ān bir olur

⁵¹ Müfredin genelinde vezin hataları mevcuttur.

⁵² Bu şiir Tarlan'ın ġalıřmasında mevcuttur (1948, s. 18)

Dāğ-ı mihri yiter ol lāle-ruḥuñ sīneñde

Āsumāna naẓar it mihr-i dıraḥṣān bir olur

Görmedim ğonce-i la‘ lüñ gibi rengin yāḳūt

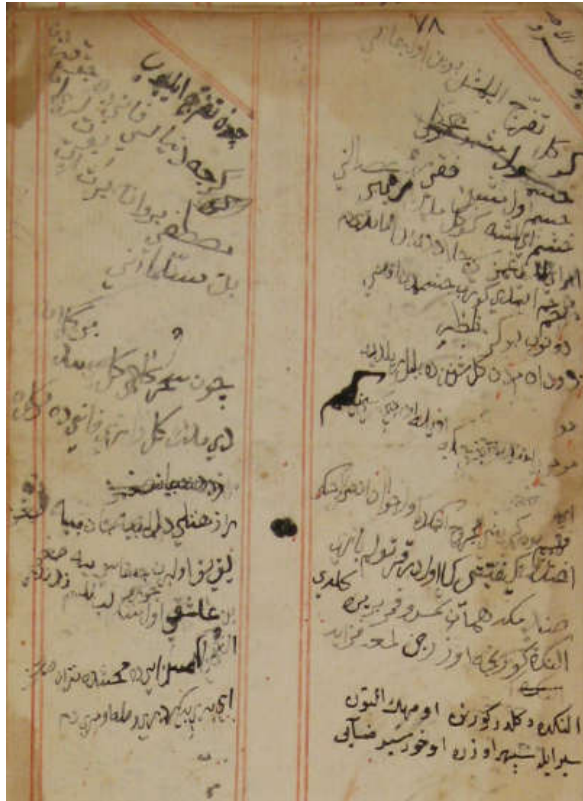
Mihr yüz biñ bulunur mihr-i Süleymān bir olur

‘Ulviyāşī‘ rüme beñzer ẓanı bir nazm-ı laṭīf

Çeşmenüñ ğāyeti yoḳ çeşme-i ḥayvān bir olur

10b

[bu varakta okunamayan karalamalar mevcut]

Taḥmīs-i Rūḥī Ğazel-i Necātī - Hüve⁵³fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa^c lün)

Ḳaldırup sancağı ol ḳāmet-i dil-cū begler

Geldiler u reng idüp yanına meh-rū begler

Çeşm-i cādūlar ile beñleri hindū begler

Bir alay oldı perī-şīveli āhū begler

Gözi āhūlaruñ alayına yā hū begler

Cilve-gāh ide diyü çeşme-i çeşmüm o perī

Ḳarc ider şu yolına didelerüm sīm ü zeri

Getürüp dāğ-ı cigerden iḳdār-ı şemmeleri

Bir perī içün aḳar iki gözüm çeşmeleri

Şaḳınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol şu begler

Zülf-i bī-dīni ṭaḳar boynuña zencīr-i siyāh

Siḫr ider reh-zen olur ğamze-i cādū nāğāh

Kime uyup üleşirse anı kılup gümrāh

Kimseye uymasun üleşmesin Allāh Allāh

Zülf-i bī-dīn ile ol ğamzesi cādū begler

⁵³Bu gazel Necati Divanında mevcuttur (Tarlan, 1963, ss. 186-187)

Ān ü şān ile perīşānlar olur cāndan āġāz

Āb-ı hayvāndan olup bāde-i la‘l ile elez

Yārdan ġayrısına ‘āşık olanlar baķmaz

Raķt ü baķtum getüri o da urursam dutmaz

Bir iki gün beni bu dünyede maķbüb begler

Nāġihān Yūsuf-ı dil düşdir o çāh-ı zekāna

Ķan döker gözlerüm ol Yūsuf-ı gül-pīrehene

Hüzni ile gelmiş iken rūķ-ı revānum dehene

Bī-vefāluķlar ider yolına cānlar virene

‘Acabā böyle mi olur dünyede hep bu begler

Rūķiyā rāh-ı hevāda tīr ol şer işe peyk

Nāġihān irse nidā ile cevābuñ lebbeyk

Ķılagör tevbe naşūķ ola diyüp [...] ⁵⁴

Ne **Necātī** ne güzeller ne selām ne ‘aleyk

Fāriġüz idemezüz kimseye şapu begler

Taḥmīs-i Şubḥī Ğazel-i ‘Ulvi

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Nigārā ‘arız-ı mehtābuña şems ü kamer ‘aşık

Niçe şems ü kamer dünyā olupdur ser-be-ser ‘aşık

Cemāl-i bā-kemālün ḥalk-ı devrānı ider ‘aşık

Fütāde ḳaddüñe ‘ar‘ ar ruḥuña verd-i ter ‘aşık

Olalı çeşmüñe nergis lebüñe gönçeler ‘aşık

Ḥarāmī gözlerün kırdı geçirdi zūlm ile gitdi

Gönüller mülkini yağma vü talan eyledi aldı

Görüp ruḥsāruñı şems ü kamer ḥayrān olup ḳaldı

Zemīn ü āsumāna şıyt-ı ḥüsnün velvele şaldı

Ḥabībüm saña olmuşdur melek ‘aşık beşer ‘aşık

Cefā fennini tekmīl eylemiş üstād-ı kāmilsin

Ne deñlü ḥatıruñ sengīn ise ma‘ ḳüle ḳāyilsin

Ne ḡam çeşmün eger ḥün-riz ise sen luḡfa māyilsin

Melāḥat kişverinde ey perī bir şāh-ı ‘ādilsin

Cefā görmez senün devrinde bir kimse meger ‘aşık

Ḳomaz ‘aşıkda gerçi ḳuvvet tāb iden hecrün

ayırmaz ayra vařluñ baña olsun cümleden hecrüñ

Belāya ğrenüp me'yūs olur dā'im eken hecrüñ

Devāsuz derd iken 'ıřkuñ oransuz cevır iken hecrüñ

O derde mübtelā olup şu derde şabr ider 'āřık

Hevā-yı 'ışk ya gñle olup sergeşte-i 'ālem

şararmış her yiri belānı ekmeden her dem

Gezerler şaı řeydā gibi āzāde-i 'ālem

Dolanurlar ser-i kūyuñ dil-i 'Ulvi gibi hürrem

Hadd ü ruř-sāruña cānā güneş 'āřık kamer 'āřık

12a

[Müseddes-i Nergisi]

me fā ī lün / fe i lā tün / me fā ī lün / fe i lün (fa' lün)

Yazık degül mi benim gibi 'āřık-ı zārı

Yanından eyleye merdūd-ı řahırla yārı

Rızā virür mi bu zulm-i 'azıme hi bārı

Cenāb-ı şazrete şaldum ben o sitem-kārı

Velık şazret-i şa'a yine ricā iderin

Devām-ı devlet ü ibālını du'ā iderin

Düşerse rûhumı yârân benüm de yâd ideler

Şehîd-i ʿışk añulursa beni de yâd ideler

O dem ki meclisde maḥşerde ʿadl ü dâd ideler

Ola ki **Nergisî**-i zârı ber-murâd ideler

Hele bu sözlerüme şâhid ola yârânum

O bî-vefâya ḥelâl eyledüm bugün ḳanum

[Gazel-i Yaḥyâ Beg]⁵⁵

fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün (faʿ lün)

Sevdim ol yâr[i] mübtelâ oldum

Kendü kendüme bir belâ oldum

Baḥa yitmez mi bu saʿâdet kim

Âşinâsiyle âşinâ oldum

Kim ne dirse disün bi-ḥamdillâh

Hele ben lâyıḳ-ı cefâ oldum

Ol elif-ḳadd selâmum almayalı

Dâl-veş ḡuşşadan dü-tâ oldum

⁵⁵Bu gazel Yahya Bey Divanında mevcuttur (Çavuşoğlu, 1977, s. 447)

Begligüm var cihānda ey **Yahyā**

Şāh eşiginde bir gedā oldum

12b

Ḳabūlī⁵⁶

mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Nā-dān olamaz meclis-i ʿirfān arasında

Ḥar-mühre şıġar mı dürr ü mercān arasında

Mūlar aġarup göz ƣararup yaş ƣoldı

Ḳaldum niƣe dem berf ile bārān arasında

Cānāna didim būs-ı kenār ola mı ƣābil

Didi ne tekellüf aña yārān arasında

ʿUşşāƣa cefā ġayra vefā eylemek āġir

Bir ƣāʿ idedür ƣaldı civānān arasında

Eşʿār ü ġazel söyle heman durma **Ḳabūlī**

Tek añdıragör kendüni aƣrān arasında

⁵⁶Bu gazel Kabuli'nin şiirleri arasında mevcuttur (Duyar, 2009, s. 352)

Ḳabūlī-rāst - Müfred-i Ḥüb

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Ḥazret-i ʿİsā da olsañ yaramazsuñ kimseye

Ey **Ḳabūlī** sözün zerle gerekse gözine uy

[Ġazel-i Ḳabūlī]⁵⁷

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Nazar kıldum vücūdumda ğamuñdan bir eşer buldum

Nice şād olmayam kim ḥāk içinde bir güher buldum

Gözün irmez kevākib āsumān-ı āşiyānuñda

Bi-ḥamdillāh felekde ben de bir şāḥib-nazar buldum

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdirdüm

Birinüñ ter mizācı birinüñ daḫi beter buldum

Ayaḳ altı degül mey-ḥāne gibi uğramaz kimse

Ḳanāʿ at kūşesinde anı bir ḥāllice yir buldum

Zen-i dünyā **Ḳabūlī** gördigüm semt ile ḳullandum

Dimiş dünyā sarāyında daḫi ben şimdi er buldum

⁵⁷Bu gazel Kabuli'nin şiirleri arasında mevcuttur (Duyar, 2009, s. 343)

[müfred]

mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Derdüñ ne beni ‘ aşık-ı bî-çārenden olduñ

Bir yirde qarāruñ yok āvāzenden olduñ

Maṭla‘

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Dime aḡyāra luṭf itsem nihānī kim divir anı

Olur rāz-ı nihānı ‘ aşıka ilhām-ı Rabbānī

13a

[Ġazel-i Sāmī]⁵⁸

me fā i lün / fe i lā tün / me fā i lün / fe i lün

Libāsın’eyler olunca tenāsüb-i a‘ zā

Yirinde dilberüñ esbāb-ı ḡüsni ser-tā-pā

Ḳıyāma gelse ḡurām eylese ḡıyāmet olur

Anı görüñ hele ṭursun o ḡāmet-i bālā

Şikār olur şanur eller baña ol āhūyı

Raḡīb-i seg ider ammā ki anı hep peydā

⁵⁸Bu gazel Sami divanında mevcuttur (Kutlar, 1996, s. 304)

Revān olursa n'ola ḥāk-i pāña seyl-i sirişk

Ayağuña senün ey serv-ḳadd aḳar dünyā

Arayı tīg-i zebān faşl ider yine **Sāmī**

Ḳılıç ile söyleşirüz gāfil olmasun a' dā

[Ġazel-i Dervīş]

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Bī-şebīh ü bī-nażar ü bī-bedeldür sevdüğüm

Dimek olmaz ḥāşılı gāyet güzeldür sevdüğüm

Kimi sen'çün ayağuß öpdi dir kimi elüñ

Her biri bir dürlü söz söyler bu eldür sevdüğüm

Hūblar sengin-dilolurdidigim'çün göñlüñe

Hīç ḳatı gelmesün Türki-meşeldür sevdüğüm

Ben görem derd ü gamuß ağyār mihrüñ ey dirīg

Çäre ne çün ḳısmeti rüz-ı ezeldür sevdüğüm

Vir zekāt-ı la' lüñi **Dervīş**'i maḥrūm eyleme

Gerçi ḳuluñdur velī gāyet maḥaldür sevdüğüm

[Tercî' -Bend]

fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa' lün)

Yine bir şâha esîr itdi beni devr-i zamân

Yine bu âteş ile oldu vücûdum sūzân

Ne nazîri⁵⁹ bulunur ne olur aña akrân

İ' tîkâdum budurur mişli bulunmaz el-ân

Nedür ol kâmet-i bālâ nedür ol nâz ol ân

Ṭoğrusın söyleyeyin aña kıyâs ile hemân

Hecr-i Yūsuf⁶⁰ da benem Yūsuf⁶⁰ umı görse ' ayân

Giryeden el yorayıdı hâzret-i pîr-i Ken' ân

Luṭf u kâhrını görüp vuşlat ile hicrânun

Gerçi çok mihrine dil virmiş idüm devrânun

Görmemişdüm bu hâretlerini cânânun

Böyle rüsvâlîği olmazdı dil-i nâlânun

Bilemez kimse ne sihr itdügin ol fettânun

Nâzî çok kankı birin şerh ideyin ben anun

Böyle mümtâz güzel nâdir olur ' âlemde

Böyle meh-pâreye kim kâdir olur ' âlemde⁶⁰

⁵⁹ Metinde “nazarı” şeklinde yazılmış olsa da “nazîri” kelimesi anlamca daha uygundur.

Muttaşıl ʿ aqlum alup ʿalbümi cezb itmekde

Ḥāne-i şabr ise vīrān oluban gitmekde

Nāzlar şīveler itdükçe işim bitmekde

Gözi şehbāzın cān murğını ürkütmekde⁶¹

[30a]⁶²

Gice gündüz dile cevr eyleyüp incitmekde

Bize geldikçe bu ben ʿ aşık ser gitmekde⁶³

Gitdi zulm ile ḥarāb oldı dil-i vīrānum

Ağlasam ḥandeler eyler sevinür cānānum

Ġayra dil virme diyü baña naşīhatler ider

Benden artuq o baña ʿ arz-ı muḥabbetler ider

Ḥīlelerle dil ü cān mülkini ġāretler ider

Gönlümi almada görseñ ne zarāfetler ider

Gerçi ḥalk içre baña luḥ u ʿ ināyetler ider

Dem olur ġamzeler ile ne ihānetler ider

⁶⁰ Vezin hatası mevcuttur.

⁶¹ Vezin hatası mevcuttur.

⁶² Bu şiir 30a varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

⁶³ Vezin hatası mevcuttur.

Kimseler tâze civân sevmege meyl eylesesün

Tıfl-ı nev-reste seven vaşlına irsem dimesün

Ṭotalum şive ü nâz ile helâk ide beni

Düşmeye gerdenüme kâkül-i ‘ anber-şikeni

Şeb-i vuşlatda girüp aramuza pîreheni

Ḳomaya sineye şarmağa o nâzük bedeni

O maḥalde baña yüz virmeye vech-i ḥüsni

Ne beni ḳoya anuñ ğamzesi ‘ âli ne seni

Niye hiç cevır ü cefâsına anuñ ağlamazam

Terk idüp ol şanemi ğayrıya dil bağlamazam

14a

[Ġazel-i Dervîş]

fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün

Bendeñi öldürme ḥasretle Ḥudâ’nuñ ‘ ışkına

Vechüñi ‘ arz eyle nūr-ı Muştafa’nuñ ‘ ışkına

Yoluña şabr ü dil ü cân ü teni ḳıldum fedâ

Bir nazar ḳıl çâr-yâr-ı bâ-şafānuñ ‘ ışkına

Zü'l-fikâr-ı tîg ile şâhum raķīb-i kâfire

Key havâle kııl 'Aliyyü'l-murtażānuñ 'ışķına

Teşneyüz la' lüñ zülâl-i çeşme-sârından bize

Bir içim şu vir Hüseyn-i Kerbelâ'nuñ 'ışķına

Şâlumı hecrüñde hün-ı eşk ile al eyledüm

Hâlüme raķm eylegilâl-i 'abānuñ 'ışķına

Dâğlar yaķdum yine çekdüm elifler sīneme

Bir yüzi gül ķamet-i serv-i revānuñ 'ışķına

Sīneñi **Dervī**şidüp tīr-i cefāsına siper

Cānuñı ķurbān kııl ol ķaşı kemānuñ 'ışķına

[Ġazel-i Veysi]

mef ũ lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ũ lün

Meyl eylese aġyāra anı şanma vefādur

Aġyāra vefādan ġarezi baña cefādur

Aġyāra vefā itmegi re'y itmiş o hūñi

Dil-ķasteleri öldüren āh işte burādur

Dil-dādelerüñ lezzet-i güftârîña toymaz

Hakḳā bu ki şîrîñ-süḥanuñ rûḥa ğidādur

Meclisde mey-i nâb ile ruḥ-sâre-i sâķî

Āb-ı ruḥ-ı cem' iyyet-i yârân-ı şafādur

Şûret vireyin dirse eger şî' rine **Veysi**

Ruḥ-sâruña âyîne disün pāk-edādur

14b

Taḥmîs[-i Vaḥdetî]

fā i lâ tün / fā i lâ tün / fā i lâ tün / fā i lün

Biz şarâb-ı ' ışḳ ile mestâne gelmişlerdenüz

Baş ü cān terk eyleyüp dîvâne gelmişlerdenüz

Āteş-i sūzân-ı şevke yanagelmışlerdenüz

Derd-mendüz ' aşıkuz dermāna gelmişlerdenüz

Terk-i tecrîdüz fedā-yı cāna gelmişlerdenüz

Hem-dem ü yâr ü muşāḥib olmazuz nâ-dân ile

Ādeme me'nūsuz olmaz insümüz şeytân ile

Girmişüz faḳr ü fenā-yı ' ışḳa baş ü cān ile

Çün müyesser oldı vuşlat ol gül-i ḥandân ile

Bülbül-i güyâ gibi efgāna gelmişlerdenüz

Māl-ı dünyādan geçüp fakr ile kılduk iftiḥār
Mülk-i faḥruñ şāhıyuz ya‘nī esīr-i ‘ıṣṣ-ı yār
Olmuşuz merd-i ḳalender ḳılmıṣuz terk-i diyār
Ḥamdülillāḥ şāhid-i maḳşūdumuz ḳıldı kenār
Gitdi furḳat vuṣlat-ı cānāna gelmişlerdenüz

Sālik-i rāḥ-ı ḥaḳīḳat olanuñ yoldaşıyuz
‘Ārifiz ‘āriflerüñ yoldaşı ü ḳardaşıyuz
Lā-ubālī rind ü ‘ayyār ü cihān ḳallāşıyuz
Şanma ‘ārif kim ma‘ārif-i bezm içre nāşīyüz
Ma‘rifet cāmın içüp rindāna gelmişlerdenüz

Vaḥdetīrūz-ı ezelden ‘ıṣṣ olupdur yirimüz
Ol sebebden tekke-i fakr ü fenādur yirimüz
‘Add olur nev‘-i beşerden gerçi kim taşvīrimüz
Āb u gilden şanma ey zāhid bizüm taḥmīrimüz
Nūr-ı Ḥaḳ’dan şūret-i insāna gelmişlerdeniz

[Tercî' -Bend]

fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa' lün)

I

Niçün ey 'ârızı mihr ü yüzi mäh

Hâl-i 'uşşâka degülsin āgāh

Hasretüñden tebb ü āh oldı işüm

Raḥm kıl ḥālüme kim oldı tebāh

Sen begüm ḥüsn ilinüñ şāhısın

Ḳalb-i 'uşşākdur saña sipāh

Şayma imdi dil-i 'uşşākı kim

Şanma leşker idemez begligi şāh

Felege irdi ğamuñdan āhum

Āsitānuña daḫi irmedi āh

Sevdüğim baña günāh ise seni

Yir ü gök deñludurur baña günāh

Dā'imā fikrüm ü yādum sensin

İki 'ālemde murādum sensin

II

Şīve ile şalıney tāze nihāl
Nāz ile ‘āşıkā ‘ arz eyle cemāl
İrmesün gülşenüñe bād-ı hazān
Çonmasun hātırūña gerd-i melāl
Yine ey gonçe ne hāl oldu baña
Dimez olduñ ıuluña keyfü’l-hāl
Bilgil fikrini eyler gönüm
Ehl-i tab‘ olan olur ince hayāl
Velī gönüm diler ağızuñ öpmek
Delüdüritse n’ola fikr-i muhāl
‘Işkımun baña me’ālin sorsañ
‘Āşık olan ide mi fikr-i me’āl

Dā’imā fikrüm ü yādum sensin
İki ‘ālemde murādum sensin

[41a]⁶⁴

III

Ṭal‘ atūñ gül gibi handān olsun
Bülbülüñ niçe hezārān olsun

⁶⁴Bu şiir 41a varagından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Serv-i gülşende muķīm olduķça
Kāmetüñ serv-i hırāmān olsun
Dem-be-dem çeşm-i cihān-bīn   Alī
  Aks-i rūyuñla gülistān olsun
Devlet ü   izzet ile çok yaşasun
Ol senüñ yoluña ķurbān olsun
Ġayrı meh-pāre-i fikr eylemez
Fi'l-meşel mihr-i dıraĥşān olsun
Şol gönüldeki senüñ fikrüñ ola
Ġayrı fikrine ne imkān olsun

Dā'imā fikrüm ü yādum sensin
İki   alemde murādum sensin

[41b]⁶⁵

IV

Beni terk eyledi ol lāle-  izār
Ĥayfdür kim ola aġyār ile yār
Ben kemer gibi kılam ķaddümi ĥam
Ġayrılar ide miyānuñı kenār
Ĥafes-i hecrde bülbül maĥbūs

⁶⁵Bu şiir 41b varaġından devam ettiġi için bu varak buraya eklenmiştir.

Gül-i ter-i bâğda hem-şoḥbet-i ḥār

Bî-sebeb ḳanum içer anuñ'ün

Dem-be-dem gözlerüñ olur bîmār

Ayağüñ toprağını öpemezin

Ḳorḳarın ḥâṭıruña ḳona ğubār

Gerçi olmuşdı gönül şavma'ası

Fıkr-i ḥübân ile pür naḳş ü nigār

Naḳş-ı ḥüsni düşeli sen şanemin

Eylemez ḳalbüme bir fıkr-i güzār

Dün ü gün fıkrüm ü yādum sensin

İki 'ālemde murādum sensin

V

Ḳul olupdur ḳaddüñe serv ü şimşād

Oldılar bār-ı belādan āzād

'Ālemi yaḳdı o çeşm ile müje

Oldı uğrulara hem-pā cellād

Hî feryādımı uş itmezsın

Hey ela gözlüm elünden feryād

Şabr eyvânını vîrân itdüm

Ḥâne-i 'ıṣṣā şalaldan bünyād

Şād ol ey gönçe-dehen gerçi ğamuñ

Bir nefes göñlümüzi kıldı şād

Dil-i bī-çāre-i taqđır-i ezel

Ġam-ı ıřkuñla idelden irşād

İtmezin hiç peri-ğüsñin fikr

Qılmazan hiç fikrini yād⁶⁶

Dā'imā fikrüm ü yādum sensin

İki 'ālemde murādum sensin

15b

[Müseddes-i Zā'ifī]

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Āyīne-i cemālūñ ile pür-şafālaruz

Dīdāra māyilüz güzelim bī-riyālaruz

İqlīm-i ışık içinde bugün pādişālaruz

Ser-pā bürehne kūy-ı belāda gedālaruz

'Āşıqlaruz belā-zedeler mübtelālaruz

'Ālemde bir muğabbete qalmış gedālaruz

⁶⁶ Vezin hatası mevcuttur.

Baş egmezüz edānīye ser-dār serverüz

Meydān-ı ʿışk içinde dilā bir dilāverüz

Meyl itmezüz ʿacūze-i dehre bugün erüz

Derd-i ziyān idüp bu sözi dāʿimā dirüz

ʿĀşıklaruz belā-zedeler mübtelālaruz

ʿĀlemde bir muḥabbete ḳalmıḫ gedālaruz

Şanma efendi sen bizi dünyāya māʿilüz

Ya bāğ-ı dehre ya gül-i raʿnāya māʿilüz

Sen serv boylu ḳāmet-i bālāya māʿilüz

Sen gül yañaḳlu dilber-i zībāya māʿilüz

ʿĀşıklaruz belā-zedeler mübtelālaruz

ʿĀlemde bir muḥabbete ḳalmıḫ gedālaruz

Naḳş olalı gönülde cemāl-i nigārimuz

Ḳalmadı gitdi zerrece şabr ü ḳarārimuz

Göge şavurdı bād-ı muḥabbet ğubārimuz

Nʼola ḳıḳarsa göklere feryād ü zārimuz

ʿĀşıklaruz belā-zedeler mübtelālaruz

ʿĀlemde bir muḥabbete ḳalmıḫ gedālaruz

Maḥmūr ü mest ü mey-zede şūrīdesine çāk

Rāh-ı muḥabbet içre olursaḳ ʿ aceb mi ḥāk

Ẓaʿ fī dil oldu ḥaṅçer-i hecr ile çāk çāk

Diriz bu maṭlaʿ ı idüben āh-ı dūd-nāk

ʿ Āşıkılaruz belā-zedeler mübtelālaruz

ʿ Ālemde bir muḥabbete ḳalmış gedālaruz

16a

Muḥammes-i Vāliḥī

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Seḫer ki ehl-i ḡam itdügi āh ü vāh ḥaḳıyıçün

Zemīn ü ʿ arş kürsī āfitāb ü māh ḥaḳıyıçün

Cihān esrārına vāḳıf dil-i āḡāh ḥaḳıyıçün

Dü-ʿ ālem ḥalḳı yüz virdükleri dergāh ḥaḳıyıçün

Senüñ ḥālīş ḳuluñam benresülüllāh ḥaḳıyıçün

Ḳuluñ senden cüdā ḳānitme kim şād oldu sulṭānum

O demden bend-i ḡamdan şanma āzād oldu sulṭānum

Firāḳuñda baña çoḳ zulm-ı bī-dād oldu sulṭānum

Ḳapuñdan dūr olmakla dime yād oldu sulṭānum

Ḳuluñam yiri gögi yaradan Allāh ḥaḳıyıçün

Cüdâ mihr-i ruḥuñdan zerre-âsâ pây-mâlem ben
Esîr-i derd ü miḥnet küşte-i tiġ-i melâlem ben
Fîrâka mübtelâ mehcûr-ı gülzâr-ı vişâlem ben
Revâ olmaya ḳapuñdan cüdâ bî-çâre ḳalam ben
Ḳuluñı bend-i hecrüñde ḳoma Allâh ḥaḳıyıçün

Sirişküm cür^ç a-âsa pây-mâl olmaḳ müdâm oldu
Baña sensüz şafâ-yı meclis-i ^ç işret ḥarâm oldu
Ben ağladuḳça hecrüñle ^ç adûlar şâd ü kâm oldu
Dil ü cân âsitânuñda senüñ kem-ter ġulâm oldu
Ḥilâfum yok kelâmumdan kelânullâh ḥaḳıyıçün

16b

[Muḥammes]

fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa^ç lün)

Her ki dünyâda gelüp dâr-ı ^ç ademden çıḳdı
Câ-yı emn aradı bulmadı ḳademden çıḳdı
Nicesi maḥrem iken şaḥn-ı çemenden çıḳdı
Mülk-i bâḳî var iken bâġ-ı iremenden çıḳdı
Yine ma^ç zûr olur âdem bu fenâ gül-zâra

ısmet-i miħnet-i gerdūna bulunmaz pāyān

add-i miķyās-i ferāsetle olunmaz iz' ān

Doğrusı bunca fikir itse olur ser-gerdān

arħ-ı kec-revde alur ' al-ı mūhendis ħayrān

Birbirin uyduramaz cedvele vū perkāra

[azel]

mef ū lū / me fā ī lū / me fā ī lū / fe ū lūn

Lu eyle gel ey yār ki dīvāneliđum var

aħbā-yı lebūñle yine mestāneliđum var

Her gice ğamuñ nārına ey Őem' -i Őeb-efrūz

Ser-tā-be-adem cān ile pervāneliđum var

'IŐkuñ uralı ħāne-i gōñlūmde otađın

Bu ' al ū dil ū cān ile biđāneliđum var

'Āriyyet-i esbāb-ı cihānda gūzer itdūm

Dīvāne-i ' iŐķ ola mı merdāneliđum var

Bi' at ılalı pīr-i ħarāb ile tā ' arş

Zindān-ı mey-āŐām ile rindāneliđum var

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

‘Āşık olsun bir güle bülbül gibi zār isteyen
 Meyli-i gülzār eyleyendür zaḥmet-i ḥār isteyen
 Derdi dürdi [?] ⁶⁸nūş ider kendüyi evkâristeyen
 Kān yudarsa ṭāñ mıdur la‘ l-i leb-i yār isteyen
 Cān virür bu yolda bir zülf-i siyeh-kār isteyen

Sāḫiyā bulsam şarāb-ı la‘ lüne bir dem vuşul
 Rūḥ-ı rāḥat-baḥş iderdi mürde cismüme ḥülül
 Ḥaşr olan cānā senüñle ḥaşre dek olmaz melül
 Terk idüp zühd ü şalāḫı kılmışam zülfüñ ḳabül
 Rūz-ı maḥşerde benem ey dost zünnār isteyen

‘Āşık-ı āşüfte oldı sünbül-i dil-dāra dil
 ‘Işık ilinden ğurbete düşdi yine āvāre dil
 Māyil olmadı fenā bāğında bir gülzāra dil
 Kāni‘ olmaz kūyuña vaşlūñ diler bī-çāre dil
 Hīçşaydı cenneti ‘ ışık ile dīdār isteyen

⁶⁷Bu gazel Muhibbi divanında mevcuttur (Ak, 1987, s. 608)

⁶⁸

Çün vücūduñ cāmesidür cismūñ üzere ‘āriyet
Derd-i ‘ışka yār ol bulmağ dilersen ‘āfiyet
Bī-vefā cānāndan umma bu cihānda ‘āṭifet
Hāşıl eyler derd ü miḥnet ‘ālem içre ‘āķıbet
Nağd-i ‘ömrin ḥarc ider yār-ı vefā-dār isteyen

‘Andelībī ḥār-ı zilletden özüñi ṭur ṭut
Ġonce-i ḳalbūñ açılson ḥāṭıruñ mesrūr ṭuṭ
Zulmete düřdüm dime nār-ı firāķı nūr ṭut
Bī-vefā yārūñ **Muḥibbī**süzını ma‘zūr ṭut
Yārsuz ḳalır cihānda ‘aybsuz yār isteyen

17b

Taḥmīs-i Raḥmī Ġazel-i Remzī

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün

Serverā serv-i bülendūñ ḥarekāt ile yürür
Ḥaste-i la‘l-i lebūñ ḳand-i nebāt ile yürür
İrmeyen vaşluña bildüm ki memāt ile yürür
Ġam-ı zülfüñle ḳalanlar zülūmat ile yürür
İrişen leblerüñe āb-ı ḥayāt ile yürür

Naķş idelden leb-i cān-baķşuñı naķķāş-ı zamān

Ķabz ider cānını ben ĥaste dilüñ virmez amān

Ķılur üftāde senüñ ĥūnını yolında feşān

Ĥüsni ser-nāmesine olalı ĥaşları nişān

Ĥükm ider ‘ aşıkına şanki berāt ile yürür

‘ Arz-ı ĥüsniemek için server-i ĥübāna dilek

İşidüp bu ĥaberi yüz sürer uş şems-i felek

Biñ niyāz ile ĥapusunda gönül zāritse gerek⁶⁹

Yüzlerin Ĥaķķ’a dutup [?] ⁷⁰ nāliş ider ĥūr u melek

Ki görürdüñ anı yā Rab ne şifāt ile yürür

İsmiñi zerķ ü riyā ile şerif eyledi kim

Ṭab‘-ı nā-ķābilini ya‘ nī zarif eyledi kim

Ġam-ı ferdā ile ĥısmını naĥif eyledi kim

Zāhidi ĥasret-i mey şöyle za‘ if eyledi kim

Elde tesbīḥü ‘ aşāsı şalavāt ile yürür

Zülfine beñzemeye **Raĥmī** ne dāl u ne cīm

Çeşmine öykünemez ne māh u ne sīm

⁶⁹Vezin hatası mevcuttur.

⁷⁰

Bilmezem gıncemidür ağızı yāhūd nükte-i mīm

Remziyā kıaddine beñzer mi nice serv ola kim

Şalınur şīveler ile harekāt ile yürür

18a

Ġazel-i İshāk⁷¹

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Şūfī seyr itmez döner hüsñ dil-ārādan kaçır

Gör neblehdür nenün gibi temāşādan kaçır

Hāy u hūyı terk idüp yāhūdīdün mey-hāneye

‘Āşıkı bilmez misin şūfī ki ğavğādan kaçır

Zülfünī elden kıomaz bildüm ki kāfīrdür göñül

Her dem yezdān-perest olan çelīpādan kaçır

Ķorķaram bī-hüş olam dilden ğam-ı zülfün gide

Dostum şanma beni sen cām-ı şahbādan kaçır

Ol gözi āhūya n’itdüm n’eyledüm İshāk kim

Bir dem ārām eylemez görse bu şeydādan kaçır

⁷¹Bu gazel İshak divanında mevcuttur (Çavuşoğlu & Tanyeri, 1990, s. 153)

Mecnûn

fe i lâ tûn / fe i lâ tûn / fe i lâ tûn / fe i lûn (fa^ç lûn)

Ƙanı bir sencileyinderdüme dermân olsun

Bula bir bencileyin dilese giryân olsun

Cân virür haste gönül ğayrısına [?]⁷² meyl itmez

Yoğ melek-zâd hemân Yûsuf-ı Ken^çân olsun

Bu ne sûz dur ki uşanmadan o şanem ^çömrüme

Ki gönül ğayrı sitem-kâr ile ğandân olsun

Nice bir cevr ü cefâlar itse ^çâşıklarına

Hele bir ancılayın server-i ğübân olsun

Âh-ıMecnûn gibi âşüfte-dil-i efgâr Ƙanı

Ƙanı Leylî gibiğarrâma tâbân olsun⁷³

⁷²

⁷³Vezin hatası mevcuttur.

Ġazel-i Sulţān Murad⁷⁴

me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn

İlāhī   izzetūñ haċċı beni luţfuñla yād eyle

Aċup  ab  -ı Őerifum g l gibi h tır-k Őad eyle

 ar k-i m staċıme irg r p a  l  v  edn y 

Őer   atden ayırma iŐim z   adl ile d d eyle

Muzaffer  ıl hemiŐe d Őmen  zre ehl-i İsl m 

  Ad -y  ser-nig n eyle bizi nuŐretle Ő d eyle

Mur dum  zre devr its n felek y  Rabbil ţfuñdan

Niz m-ı    lem iċ n luţf u iŐs nuñ ziy d eyle

Mur d  bendeñi y  Rab ayırma luţf u c duñdan

Mur dın vir mur d   zre y  rab ber-mur d eyle

Ġayreti⁷⁵

me f  i l n / fe i l  t n / me f i l n / fe i l n

Ben m sañadur efendi muĥabbet m ezeli

Be-ĥaċċ-ı ċ r Muĥammed be-ĥaċċ-ı ċ r   Al 

⁷⁴ III: Murad Divanında bu gazele rastlanılmadı.⁷⁵Bu gazel Hayreti Divanında mevcuttur ( avuŐoĝlu & Tanyeri, 1981, s. 407)

Kemend-i ʿışkuñı elden senüñ komağ yoğdur

Gerekse uşlı disünler gerekse baña deli

Belā yolında şu kim der-miyān ide varın

Kuşağına tolu erdür dirüz bir aña belī

Şikeste olmasa dil şīşesi ne hikmetdür

Ki devrimüz oldur içinde şarāb-ı lem-yezeli⁷⁶

Ayağda kaldı elin al fütāde **Hayretī**'nün

Şeh-i serīr-i vilāyet eyā ʿAliyyi velī

19a

Bir gice pīr-i ʿālemü'l-esrār

Qıdvetü'l-ʿārifin ve'l-aḥbār

İnna'llāhu Te'ālā ḥalaqe'l-melā'ike min' aql bilā-şehvet

Ve ḥalaķü'ş-şeyṭān min şehvet bilā-ʿaqlin ü ḥalk

Beni ādememin ʿaql ü şehvet mimmen ğaleb ʿaqluhu ʿalā

Şehvetihi fehüve ḥayr mine'l-melā'iketi ve men ğaleb şehvetuhu

ʿAlā ʿaqlihi fehüve şerrünmine'ş-şeyṭānin e'uzu billāhiTe'ālā

⁷⁶ Vezin hatası mevcuttur.

Faşlünminİhyā 'ü'l-' Ulūm

Mektūbun 'alā ḥātemi ebu Ḥanīfe raḥmetu'l-lāh ḫuli'l-ḫayda ve illā

Fe-eskut ve 'alā ḥātem ebi Yūsuf raḥmallāh

Min 'amelecerā 'ime nedime ve 'alī ḥātem Muḥammed bin Ḥasan raḥmetu'llāh

Min şabere zāfere ve 'alā ḥātemü's-şāfi' raḥmetu'llāh

Er-rāḫatu fī [...] ⁷⁷gusse

Faşl.

Ḥüccet-i ḫaḫḫ u pişvā-yı ḫalk

Muḫtedā-yı meşāyiḫ-i İslām

Çi nevised cevāb in fetvā

Ḳıdve-i dehr zübde-i eyyām

Zeyd der-ḫālet kemāl-i bulūḡ

Gūyed ez-rū-yı ihtimām tamām

Tā-be-deh sāl her zenī ḫ'āhem

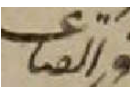
Be-ḫalāḫ-ı şūls bād-ı ḫarām

El-Cevāb

Ger çü ḫuşūş 'ibāret ḫālif

Hemçünin şod be-vaḫt-i sevḫ-i kelām

Be-ḫaleb mī-şevved yemin-i münḫal

77

Ba' dez-ān' aq̄d mī-resed be-tamām

Bī-tereddüd be-mezheb-i dīgerān

Bī-tevaqquf bi-ğayr-ı re'y-i imām

Goft in-rā Ebū's-su'ūd-i haq̄ir

Kemterin 'ibād-i rabb-i enām

19b

Sücüdü's-Sehv-i Vācib fī-Seb' a Eşyā

Taqdīmü'l-vācib te'ħir-i tekrārü'l-vācib

[...] ⁷⁸ıkrā'tü'l-fātiha

El-fātiha ve's-sūret fī rek' a'-vaḥdet

[Ġazel-i Fehim] ⁷⁹

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Bāde-i 'ışkuz dil-i mecnündür peymānemüz

'Aql-ı küll olsa revādur sākī-i mey-ḥānemüz

Özge hürşidüz ziyāmuz 'ālemi tārīk ider

Ṭurfe şem'üz şu'lemüzdür hem yine pervānemüz

78

⁷⁹Bu gazel Fehim Divanında mevcuttur (Özgür, 191, s. 470)

Merdüm-i çeşm-i dilüz tenhâ-nişîn olsağ eger

Dide-i nâ-maḥremāndur cā-yı ḥalvet-ḥānemüz

‘Ālim-i ‘ışkuz ki feyz alsa hevāmuzdur bizüm

Şad-hezārān ‘aql-ı Eflaṭun olur divānemüz

Ḥaşre dek pür-ḥāb olurdı çeşm-i bīdār-ı **Fehīm**

Bir gice gūş eylese şahş ecel-i efsānemüz

[Ġazel-i Fehīm]⁸⁰

mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Biz rāh-ber ü vādī-i erbāb-ı cünūnuz

Biz ‘aql-ı perīşān-revīş-i rāh-nümūnuz

Biz virmez iken zerre ḳadar ḥüsne vücūdı

‘İşḳ-ı sitem-engīz nedür k’aña zebūnuz

Ammā bu ḳavī-himmet ü ḳudretle ‘acebdür

Maḡlūb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dūnuz

⁸⁰Bu gazel Fehim Divanında mevcuttur (Özgür, 1991, s. 466)

Bu reşk ile itsek n'ola gül-ğonceyi lāle

Biz kim dil-i pür-dāğ ile āğušte-be-ḥūnuz

Āvāregī-i ʿıŝk ile ʿālemde **Fehīmā**

Maḥsūd-ı cefā-piše-i erbāb-ı sükūnuz

20a

–bu varak Senayi'nin 52b varağındaki Keşif-nāme'sine eklenmiştir–

20b

–bu varak Senayi'nin 52b varağındaki Keşif-nāme'sine eklenmiştir–

21a

[Tevḥīd]

me fā ī lūn / me fā ī lūn / fe ū lūn

Ebū Bekr'üñ saña ŝıdķı ḥaķıyçün

Daḥi ŝaķınuđı ʿıŝkı ḥaķıyçün

ʿÖmer ʿadli vü dādı heybetiyçün

Daḥi ʿOŝmān ḥayāsı ḥürmetiyçün

‘Alī’nüñ cūdı vü ‘ilmi haqıyçün

Vefası şefkati hilmi haqıyçün

Göñülden ‘ışk ile zākirleriyçün

Öküş ni‘metlere şākirleriyçün

Cefā-keş kullaruñ miñnetleriyçün

Cüdā düşenlerüñ hasretleriyçün

Ġarībüñ şubhı vü şāmı haqıyçün

İçi göyünenlerüñ bağı başıyçün

Sınuq göñüllerüñ āhı haqıyçün

Uyanuqlar seher-gāhı haqıyçün

‘İbādet-i t̄a‘at ehli kulluğıyçün

Faķır olanlaruñ yoqsulluğıyçün

Nebīler hāşınuñ hāşı haqıyçün

Velīler şıdķı ihlāsı haqıyçün

İlahî cümleñün raḥmetüñden

Irağ itme o ‘ālî ḥazretüñden

Ḥabîbüñ Muştafâ ḥürmetine

Bu cümle ḳullaruña raḥmet eyle

Diyelüm cümlemüz şevḳ ile âmîn

Ki raḥmet eyleye biz ḳula yarın⁸¹

[21b]

İlâhî Âdem ü Ḥavvâ ḥaḳıyçün

İlâhî cennetü’l-me’vâ ḥaḳıyçün

Nebî-i İdrîs ḳurbı rıf’ atıyçün

Risâlet birle Nūḥ’uñ da’ vetiyçün

Şu İbrâhîm Ḥalîl’uñ ḥulletiyçün

Daḫi Mûsî-i kelîmüñ ḳurbetiyçün

Münâcât itdügi Tūr’ı ḥaḳıyçün

Yed-i Beyzâ’dağı nûrı ḥaḳıyçün

⁸¹ Bu beyitten sonra şu ibare vardır:

“İnne’l-lâhe yağfirü’z-zünûbe cemî’an / İnnahu hüve’l-ğafurü’r-raḥîm”

Nebî Hūd'ũñ ħalâşı furşatıyçũn

Daĥı Lūt'ũñ necâtı nuşretiyçũn

Mu' azzez Yūsuf'ũñ ħüsni ħaķıyçũn

Atası Ya' ħüb'ũñ ħüzni ħaķıyçũn

Deñizde Yūnus'ũñ vaĥdetleriyçũn

Balıķ ħarnındaġı vaĥşetleriyçũn

Süleymān'ũñ saña şükri ħaķıyçũn

Atası Dāvūd'ũñ zıķri ħaķıyçũn

Mesîĥ'ũñ 'ilmi ile ħikmetiyçũn

Anası Meryem'ũñ hem 'işmetiyçũn

Ĥızır nūş itdüġi şerbet ħaķıyçũn

Şu İlyās itdüġi da'vet ħaķıyçũn

Ĥabîbüñ Muşafā'nuñ ħurbetiyçũn

Senũñ ħatuñda ħādî 'izzetiyçũn

Burāḳ'ı ḳadri mi' rācı ḫaḳıyçün

Risālet taḫtına tācı ḫaḳıyçün

Anuñ nāzı niyāzı ḫürmetiyçün

Saña ḫalvetde rāzı ḫürmetiyçün

[22a]

[Münācāt]

Münācāt eyledi didi İläḫī

Ki sensin pādişāhlar pādişāhı

Ḳamu dertlülerüñ dermānı senden

Çürimiş tenlerüñ hem cānı senden

Ḳuluñ nāzın niyāzın sen bilürsin

Göñülde gizli rāzın sen bilürsin

Ḳalīl'e odı büstān eyleyen sen

Şuyı Fir'avn içün ḳan eyleyen sen

'Aşāsın Mūsī'nüñ şu' bān iden sen

Mışır'da Yūsuf'ı sulṫān iden sen

Umaruz çāre biz bī-çāre senden

Şifā vü şıḥḥat kamu bīmāra senden

Dirilden ölüleri kudretüñdür

Şağaldan şayruları rahmetüñdür

İlāhī izz-i zātuñ hürmetiyçün

Daḥi biñ bir şıfātuñ hürmetiyçün

Yedi kat gök yedi kat yir ḥaḳıyçün

Şabāḥ [ü] şām giç[...] ⁸² ḥaḳıyçün

Yedi ılduz yedi deryā ḥaḳıyçün

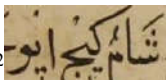
Yedi iqlīm yedi a' zā ḥaḳıyçün

Mübārek ḳubbe-i şahrā ḥaḳıyçün

Muḳaddes mescid ü aḳşā ḥaḳıyçün

Elinde beyt-i ma' mūruñ ḥaḳıyçün

Sekiz uçmağ ile ḥūruñ ḥaḳıyçün

82

[Du'ā]

Vaḳf: be-rāvāḳü'l-Ervām fī-Cāmi'ü'l-Ezher

Ve ruviye 'ani'n-nebī şallā'l-lāhu 'aleyhi ve sellem innehu ḳāle-l-mā-ḫalaḳe'l-lāhu
Te'ālā ādem fe-ḳāle Allāhu ādem men ente fe ḳāl yā Rabbi ente a'lāmu men innā fe
ḳāle allāhu te'ālā ente insān fe ḳāl yā Rabbi me'l-insāniyyetu fe ḳāl ḫalāḳtü'l-vechi
ve feşāḫatüli'l-insān ve tevāzi'ü'n-nefs ve ḫüsnü'l-ḫulḳi ve bastü'l-yedeyni.

Şadaḳa resülü'l-lāhi.

Allāhümme ekerīmi bī-nūri'l-fehmi ve aḫricī min zūlumāti'l-vehim. Vaḳf

Allāhümme erzūḳnī fehme'l-nebiyyine ve ḫıfze'l-mürselīne ve ilhāme'l-melā'iketi

ve'l-muḳarrebīne yā 'allāme'l-ḡuyūb fe lā-yefütü şey'ün min ḫıfzihi. Vaḳf

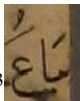
Ketebtü kitābī bi-ḫatṭı cemīl ve ceḫdi keşīr ve 'omri ṭavīl aḫşey mine'l-mevti in cā'e

[...]⁸³kitābī bi-şey'in ḳalīl ketebtü kitābī ve'd-dem'ī tesyilü ve şerḫü'l-iştiyāk

ileyküm ve ye'tīn'-nehār ve'l-'ömri [...] keşīr ve ye'tī'l-leyālī ve'l-menām-ı ḳalīl.

Bir evde ki ḳarınca zuhūr [itse] üzerine on kere bir nefese oḳuyup ve oḳudup hemān

sa'ātle def' olalar [...]⁸⁴Bismillāhi raḫmani'r-raḫīm [...]⁸⁵

83

84

85

[Şi‘r]

Ḥamd kon tā [...] bāşed kār

[...] kon Çinî ne-bāşed [...]

Ne-beştem ne-dānem ze-ḥālem ḥaber

‘Omrem çi māned āyed be-ser [?]

İlāhî ‘afv kon günāhān [-ı men?]

Ki ṭāqat ne-dārem [...]

Yeḫūlūne inne’l-mevta [...]

Fe innemā müfāriketü’l-aḥbāb [...]⁸⁶

23a

Ġazel-i Şevkî⁸⁷

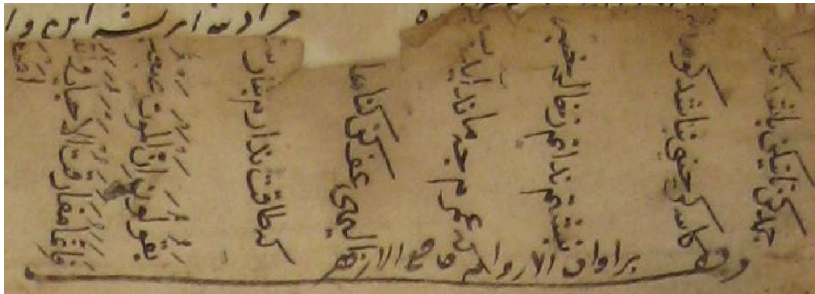
me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn

Muḥabbet ehline luṭf it ‘adālet eyle sulṭānum

Gedā-yı kūyuñā her dem ‘ināyet eyle sulṭānum

Saña çāker olan üftādeye ‘ayn-ı ‘ināyet kııl

Vefālar kııl cefālardan ferāgat eyle sulṭānum

86

⁸⁷Edirneli Şevki Divanında bu gazele rastlanılmadı.

Ra' iyyet zulme mā' il olmaz ehl-i ' ışkı a' nlatma

Vefāyı kendüñe ' ālemde ' ādet eyle sulṭānum

Cihānda ḥacc şevābın bulmağ isterseñ benüm kıblem

Yıķıldı göñlümün mülki ' imāret eyle sulṭānum

Kuluñdan Şevķi-i bi-çāre ḥāk-ı rāhuñ olmuşdur

Anı a' dāya çignetme himāyet eyle sulṭānum

[Ġazel-i ' İlmī]

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)

Bu cihānuñ [...] ⁸⁸ yārına ağyārına yuf

Ağlayup yüze gülen ḥārına gül-zārına yuf

Daḥi biñ nāz ile bu şimdiki maḥbūblaruñ

' Āşıķa eylediği ' ahdine ikrārına yuf

Mey-i ḥalvetde şatup işbu cihān şūfīleri

Ḥalkdan ya' nī ki şakladuğı esrārına yuf

Dağı bu Şimdiki derdüñ zürefâdan geçüp

Öyle ‘irfân Őâhibi ‘ârif-i ‘ayyârına yuf

‘İlmiyâ sen de Őađın bu ğazelüñ oğunıcağ

Diyeler buncılayın Şâ‘irüñ eş‘ârına yuf

23b

[Ĝazel-i Yemîni]

me fâ î lün / me fâ î lün / fe ü lün

Benüm Őâhum ‘Aliyü’l-murtażâdur

Yönüm dünyâ vü ‘uĝbâda añadur

‘Alî’yi sevmeyen münkir münâfıĝ

Ĥavâricdür iki gözi ‘amâdur

Olardan ğayrı kim vardur cihânda

Ĥudâ’dur MuŐtafâ’dur Murtażâ’dur

‘Alî’dür Şâh-ı Merdân Őîr-i Yezdân

Anı ĥaĝ bilmeyen ĥaĝdan cüdâdur

Ayağı toprağı řāhum ‘Alī’nüñ

Mevāliler gözine ıtıtiyādur

‘Alī’dür gāziler řāhı şehin-řāh

Muhammed Muřtafā řāhib-livādur

Yemini cān ü dilden řāha ııldur

‘Alī’nüñ eşigünde bir gedādur

[Ėazel-i Ađmedī]

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Gözüm hiç gördigüñ var mı be-ıaııı-ı sūre-i Tahā

Benüm yārum gibi dilber benüm göñlüm gibi şeydā

Ne dilberdür ki ‘ālemde aña hep ‘āşııı olmuşdur

Ne zāhid ıaldı ne ‘ābid ne mü’min ıaldı ne tersā

Görinür al yañađında řu‘ā’ı nūr ve’ř-řemi

Oıunur zülfüñ içindeki sübhāne’l-lezi isrā

Yañađlarıñda yazılmış ki hazā cennetü’l-me’vā

Dudađlarıñda naışsolmuş ki āmennā vü řiddııknā

Sevelden **Ahmedi** seni ne miskīn oldu gör anı

Niçe āşüfte vü şeydā niçe āvāre vü tenhā

24a

Vālihi

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Derd ü belā vü miḥnet ü ğam yitdi ğāyete

Heçr āḥir oldu furḳat iriṣdi nihāyete

Tebdīl olundu kevkeb-i baḥtum sa‘ ādete

Girdāb-ı ğuşşadan yine çıḳup selāmete

Minnet Ḥudā’ya irmişüm ol serv-ḳāmete

Şükr[üm] budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete

Ol māh-çihresine dile mihr-bān olup

Burc-ı şerefde sa‘ d ile baḥtum ḳırān olup

Zevḳ vü şafā ü ‘ işret ile şād-mān olup

Luṭf ü vefā vü vuşlat ile kām-rān olup

Minnet Ḥudā’ya irmişüm ol serv-ḳāmete

Şükrüm budur ki ḳalmadı ḥasret ḳıyāmete

Dest-i ecel gelüp gül-i maḳşūdı yolmadın

Berg-i ḥazān gibi gözinüñ rengi solmadın

Derd ile ğonce-veş yüregüm kanla olmadın

Heer ü firāk ü zecr ile ömr āhır olmadın

Minnet Ğudā'ya irmişüm ol serv-ķāmete

Şükrüm budur ki ķalması ķasret ķıyāmete

Oldum egerçi ol meh için niçe ğün ğazīn

Furķat şebinde eyleyüben nāle vü enīn

Rūz-ı vişāle irişüp oldum yine emīn

Her şubĥ ü şāma vird-i zebānum yürür hemīn

Minnet Ğudā'ya irmişüm ol serv-ķāmete

Şükrüm budur ki ķalması ķasret ķıyāmete

Başup o şāh külbe-i aĥzānuma ķadem

Şundı elüme sād id sīmīn ile cām-ı cem

Nüş eyleyince ķalması ğātırdā ĥiç elem

Ālemde **Vāliĥi** daĥi şimdengirü ne ğam

Minnet Ğudā'ya irmişüm ol serv-ķāmete

Şükrüm budur ki ķalması ķasret ķıyāmete

mef ū lū / fā i lā tū / me fā ī lū / fā i lūn

Gİtdüm ğam-ı nigār ile kūy-ı melālete

Oldum esīr-i cevr ü cefā vü nedāmete

Düşdüm firāk ü ḥasret ü derd ü saķāmete

‘Ömr āḥir oldı irmedüm ayruķ selāmete

Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-ķāmete

Vā firķatā ķaldı bu ḥasret ķıyāmete

Derdā ki furķat irdi baña ‘ıřķ ola didi

Şıḥḥat bedenden el yudı yāhū saña didi

Ḥaṭṭuñ-mişāl irişdi ecel merḥabā didi

Can bir yaña çağırdı vü ten bir yaña didi

Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-ķāmete

Vā firķatā ki ķaldı bu ḥasret ķıyāmete

Nār-ı firākı yaķdı tenüm eyledi türāb

Mihr-i ‘izārı gözlerümi eyledi pür-āb

Oldum hevā-yı ‘ıřķ ile āvāze çün ḥabāb

Gülzār-ı ‘ömri bād-ı fenā eyledi ḥarāb

Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-ķāmete

Vā firķatā ki ķaldı bu ḥasret ķıyāmete

Raħm itmez ise hecr benüm ħāl-i zāruma

Meyl itmez ise vaşl dil-i bî-ķarāruma

Ölürsem irmedin eger ol gül-‘ izāruma

Naķķāş-ı ‘ ışķ naķş ide seng-i mezāruma

Vā ħasretā ki irmedüm ol serv-ķāmete

Vāfirķatā ki ķaldı bu ħasret ķıyāmete

Çünkim belā vü ğuşşā vü ğam düşdi yanuma

Ġamzeñ-mişāl tıĝ-i belā girdi ķanuma⁸⁹

Hecr-i lebünle cān daĝı geldi dehānuma

Āħir nefesde düşdi bu maţla‘ zebānuma

Vā ħasretā ki irmedüm ol serv-ķāmete

Vā firķatā ki ķaldı bu ħasret ķıyāmete

Fevrî çün oldı hecrün ile cān nişār idüp

Bir ğün mezārı yanına vardum ğüzār idüp

Bir nāle irdi sem‘ ime nāgeh ķarār idüp

Ġuş itdüm añladum añı āh ile zār idüp

Vā ħasretā ki irmedüm ol serv-ķāmete

Vā firķatā ki ķaldı bu ħasret ķıyāmete

⁸⁹Vezin hatası mevcuttur.

[Taḥmīs-i Sa‘ yī]

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

Öyle ki şimdi sa‘ âdet mülkine ser-dâr iken

Manşib-ı rıf atda ‘ izzet birle ber-ḥordâr iken

Bir iki gün el virüp germiyyet yazar iken

Deste-gîr ol pây-mâl olana kudret var iken

Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken

Niçeler cehd ile dünyâ cem‘ idüp çekdi emek

Cehd ile olmaz naşîb olandan artuğın yimek

Hoş sa‘ âdetdür cihānuñ zikri ḥayrolsun dimek

Ḳâdir olsañ ḥūbdur insāna iḥsān eylemek

Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken

Geçdi Keyḥüsrevzamānı ḳalmadı ‘ âlem Cem’e

Atalarından işit ḳılma meşeldür demdeme

İyilik eyle şuya şal zāyi‘ olur şaḳın dime

Vaḳt-i zilletde bulunmaḳ hoşdurur âdem âdeme

Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken

Niçe biñ hayr almak isterseñ eyâ rüşen nihād
Kim buyurmuşdur olmaz oğlıdur yaḥşı ad
Ḥayr ile olmak dilerseñ ḥaşre dek ‘ âlemde yād
Nîk-ḥvâh ol eyle gel her nâ-murādı ber-murād
Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken

Sā‘iyā bākī degüldür mülk-i dünyā sîm ü zer
Ber ḥarâb olmuş gönül ta‘mîri itmekdür hüner
Añlar iseñ ḥaşre dek ‘ âlemde olmazsın eger
Şefkat ile ehl-i ‘ilme ger ider iseñ nazar
Başda devlet dilde himmet elde fırsat var iken

25b

[Ġazel-i Şihâbî]

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Çeşmüñ egerçi merdüm-şāḥib-i nazar geçer
Görmezlenür fütâdesin ammâ başar geçer
Bu ne kıbâb-ı bâde-i ‘ışkuñ ḥabâbıdur
Bezm-i fenâda her ki o meyden iĉer geçer

Bir ben degül ölümlüsi ancak helâkı çok

Bu 'âlem ehli bir ise anı sever geçer

Bakmazsa 'ayn-ı rahm ile çeşmüñ 'aceb degül

Ġamzeñ hemiñse aña beni ğamz ider geçer

Âhum şihâbı şâkıb olupdur **Şihâbiyâ**

Nâvek-mişâl cevşen-i çarhı deler geçer

[Ġazel-i Şeyhülislam Yahyâ]⁹⁰

fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa' lün)

Düşmez ol şâha ki her gâh ider istiğnâ

Gâh olur 'âşık-ı şeydâya düşer istiğnâ

Kaçma şimdengirü kim cânuma yitdi sitemüñ

Yiter ey şüh-ı cefâ-piñse yiter istiğnâ

Getürür hâkden ol mihr-i cihân tâb-ı kerem

Eylese 'âşıka ger zerre kadar istiğnâ

⁹⁰Bu gazel Şeyhülislam Yahya Divanında mevcuttur (Ertem, 1995, s. 29)

Almadanağd-ı dili hîç tevaqquf itmez

Turmaz ol şâhed-i bâzâr şatar istignâ

Sitem ü cevrde Yaḥyâ'ya tevâzu^c görünür

Gerçi vaz' ı gelür ol yâre nazâr istignâ

26a

Bâkî Efendi⁹¹

mef û lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün

Yazmış debîr-i ḥikmet ezel şafḥa-i güle

Bülbül dem-â-dem ağlaya her-bâr gül güle

Şol deñlü itdi güllere bülbül şeṭâreti

Düşdi çemende ḳatre-i şeb-nem güle güle

Müşğîn şaçuñda ey yüzi gül cân-ı nâ-tüvân

Şol riştedür ki bağlana bir deste sünbüle

Şinemde zaḥmum içre olan penbe-fitîl

Ol yâsemîne döndi ki ḳorlar ḳaranfüle

⁹¹Bu gazel Baki Divanında mevcuttur (Küçük, 2011, s. 377)

Bākī çemende şîşe-i mey kulkul eylese

Bülbül terâne başlayıcağ uysa bülbüle

Velehu⁹²

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Ebr-i bahār-ı ıřkdur ebrū degüldür ol

Bārān-ı hūsn riřtesidür mū degüldür ol

Ṭāvusdur ki ravzada cevelāna başlamıř⁹³

Ruḡ-sāruñ üzre zülf-i semen-bū degüldür ol

Jengār řandñ āyinede naqř-ı hūsnüñi

Yañlıř görüřdüñ ey yüzi gül o degüldür ol

Zencīr-i zülf-i dilbere dīvāne olmayan

Bağlamaludur ey gönül uşlu degüldür ol

Geşt itme deřt-i şasreti āhuñla **Bākī**yā

Şayd-ı kemend-i āh olur āhū degüldür ol

⁹²Bu gazel Baki Divanında mevcuttur (Küçük, 2011, s. 282)

⁹³Vezin hatası mevcuttur.

Ġazel-i Şemsî Hân

mef ũ lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün

Ġitdüm diyâr-ı ğurbete dil-dâr unutmasun

Añsun cefâ ile beni ol yâr unutmasun

Yâd eylesün raķibe beni râhat olmasun

Çeksün cefâyı eylesün efkâr unutmasun

Ben ğonçe gibi derd ile ķan yutduğum müdâm

Bezm-i çemende ol gül-i bî-ķâr unutmasun

İtsün du'âyı hâtıra geldükçe ğâh ğâh

Ġaddüm degül dimek beni her bâr unutmasun

Ġözden ırağ ise anı itsün dile yakın

Şemsî ķulını hâzret-i hünkâr unutmasun

Nazîre-i Ziyâyî

mef ũ lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün

Bu haste-i belâ-keşi ol yâr unutmasun

Añsun ķuluñı şâh-ı cefâ-kâr unutmasun

Yıllar durur ki yaqdı bizi nār-ı intizār

El-intizārü'l[...]nār⁹⁴ unutmasun

Şirîn lebüni ğamıyla bu Ferhād-dil şehā

Şol itdügi fiġānları küh-sār unutmasun

Çeşmüm xanı ki la' lüñe qarşu revān idüp

Yād eylesün o demleri dil-dār unutmasun

Bir dem o şāha bu ğazel-i dürr-i nişāri tā

Mengüş ile kulaġına her bār unutmasun

Derd-i derūnumı xamu yārāna mā-ħaşāl

Şi' r-i **Ziyāyi** eylesün iş' ar unutmasun

27a

Tahmīs-i Fevrī Ğazel-i İshāk⁹⁵

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)

Niçe bir menzylimüz diye fenā eyleyelüm

Ceres-i nāle ile dehre şadā eyleyelüm

94

⁹⁵Bu ğazel İshak Divanında mevcuttur (Çavuşoġlu & Tanyeri, 1990, s. 236)

Demidür ‘azm-i reh-i dār-ı beḳā eyleyelüm

Yolına sen şanemüñ cānı fedā eyleyelüm

Ṭuralum ‘ahdümüze ḳavle vefā eyleyelüm

Ser-i aḡyāra Ḥudā derd ü belā rūzī ḳıla

Ten-i bīmāruma ‘ışḳuñda şifā rūzī ḳıla

Bezm-i vaşluñda baña zevḳ şafā rūzī ḳıla

Sen cefā-kāra Ḥudā mihr ü vefā rūzī ḳıla

Gele bu niyyete şıdḳ ile du‘ā eyleyelüm

Görelî sen şanemüñ cām-ı leb-i ‘ünnābın

Meclis-i ‘ışḳa düşüp mest-i şarāb-ı nābın

Secde-gāh ide ḳadem Ka‘be-i ḳaşruñ bābın

Görmeyelden iki ay oldı ḳaşuñ mihrābın

Ol geḳen vaḳt-i namāzını ḳazā eyleyelüm

Fıkr-i zülfüñle nice ḳāmetimüz cīm idelüm

Eşḳ-i ruḡ-sāreyi mānend-i zer ü sīm idelüm

Hecr ile cān virirüz diyü saña bīm idelüm

Gel begüm gel dil ü cān naḳdini teslīmidelüm

Ölmedin borcımızı saña edā eyleyelüm

Çekilür mâ 'idesi server-i derd-i elemün

İçilür doluları **Fevrî** o şâh-ı keremün

Kılletin söylemedi diyü deminde ni' amuñ

Kim yaqar ni' met-i pâyânı mı var hûn-ı dilün

Gele 'ışk ehline **İshâk** şalâ eyleyelüm

27b

Tahmîs ü Gâzel-i Medhî⁹⁶

mef ũ lü / me fâ î lü/ me fâ î lü / fe ũ lün

Zannum bu ki sen server-i hûbân olacaqsın

Cân gülşenine bir gül-i handân olacaqsın

Yağmağa beni âteş-i sūzân olacaqsın

Ey meh bilürem âfet-i devrân olacaqsın

Çok hastelerün derdine dermân olacaqsın

Harc etme dilâ 'ârif iseñ yok yire varuñ

Çıkmaya göge bād-ı şabâ birle ğubāruñ

Bilmem niçe bir olmaya bir yirde qarāruñ

Şabr eyle gönül Ka'be-i kūyında o yāruñ

'İyd olsa gerek sen daği qurbân olacaqsın

⁹⁶Bu tahmis Medhi Divanında mevcuttur (Seyhan, 2000, s. 286)

Her dem o mehüñmihr ü vefâsını cefâ bil

Mihr itdi diyü zevk ü şafâ eyleme hâşıl

Ger ‘âkil iseñ sen dañi ol bu söze kıyıl

Şâd olma şaķın ol şanemüñ mihrine ey dil

Demler gele kim hecr ile giryân olacaķsın

Gör renc ü belâ ref‘ ola dirseñ bedenüñden

Nüş eyle fenâ cāmını geç pîrehenüñden

Ṭağıt yiridür kevkebe-i ‘ârı yanüñdan

Çâk eyle çeküp câme-i nāmūsı tenüñden

Zirâbilürem âñiri ‘üryân olacaķsın

[50a]⁹⁷

Zâ‘f irdi diyü furķat ile cism-i nizâra

Dâğ urdı ğamuñ nârı diyü başlama zâra

Dâğuñı ‘ayân eyleme ol lâle-‘izâra

Çok baķma dilâ diķķat ile ‘arız-ı yâra

Ḥaṭṭın göricek vâlih ü ḥayrân olacaķsın

Çün ‘âşık olup vâdî-i ‘ışķ içre yügürdüñ

Şu gibi çağup ol şanemüñ pâyına irdüñ

⁹⁷Bu şiir 50a varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Dīvāne olup ʿ aqla ḥalel olmaya dirdūñ

Varduñ o şacı leyliye çün gönlüni virdūñ

Mecnūn gibi ʿ ālemlere destān olacağsın

Keşf eyleyüp ʿ ālemlere esrāruñı **Medḥī**

Medḥ itdūñ ʿ aceb laʿ l-i leb-i yāruñı Medḥī

Rengīn ü laṭīf eyledūñ eşʿ āruñı Medḥī

Kim gördi ise nazm-ı dūrer-bāruñı Medḥī

Didi ki sühen gevherine kān olacağsın

Müfred

fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lā tūn / faʿ lūn

Her kaçan zūlfi bināgūşuñı mestūr eyler

Güpegündüz gözüme ʿ ālemi deycūreyler

28a

Der-Maḳām-ı Nevā

mūs tef i lūn / fe ū lūn / mūs tef i lūn / fe ū lūn

ʿ Ömrüm seni sevenden niçün kaçır yürürsün

Ḳorḳmaz mısın Ḥudā'dan ḳanlar şacı yürürsün

Biñden ziyāde ʿ uşşāk bekler seni yoluñda

Baş ḳaldırıp yüzine baḳmaz geçer yürürsün

[Müfred]

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn

Gözlerüñ merdümine bende-i fermān

Gözlerüñ merdümine nebze-i [fermān]⁹⁸

Nevrüz-ı 'Acem

mef ū lū / me fā ī lū / me fā ī lū / fe ū lūn + mef ū lū / fe ū lūn

Ağyār ile ey ğonce sen iç bāde[i] gül-gūn men nūş ideyim hūn

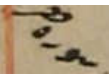
Çün böyle imiş bilesin 'ādet-i gerdūndevrān süre dehr-i [?]⁹⁹dūn

Maḥbūs-ı kafes-i bāğda şad murğ-ı hoş-elḥān bülbül ki [...]¹⁰⁰

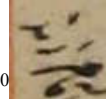
Mānend-i hümā zāğların taḥt-ı hümāyūn hem ṭālī' -i meymūn¹⁰¹

98

99

100

¹⁰¹ İlk iki mısra müstezat özelliği gösterdiği halde son iki mısra bunu bozmaktadır.

[Kıt'a]

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

Virme rāḥat ğamze-itataruḥa cānum 'Alī

İtmesūn ḥaste ğōñūl mülkine imānum 'Alī

Çözme zūlfūñ bendini sen oldı 'aqlum tarmār

Merḥamet kıl bendeñe gel derde dermānum 'Alī

28b

–bu varak 2a varağındaki hezele eklenmiştir–

29a

Müfred

me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn

Öpüşmek sineye gelmek ḥaṭāsuz bir muḥabbetdür

Ġünāhı zerrece yoğdur biline belki raḥmetdür

Müfred

mef ū lū / fā i lā tūn / mef ū lū / fā i lā tūn

Ey ṣehsüvār-ı meydān āheste sür semendūñ

Raḥm eyle yol degüldür çignetme derd-mendūñ

Müfred

Kevn-i dilber ki [...] ¹⁰² oldu

Ṭatlulıgından iki şaḳḳ oldu

Müfred

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün

Şöyle girse giricek devlet ile manşıb ile

Mālik-āne mutaşarrıf olasin bir güzele

[Müfred]

fā i lā tün / fe i lā tün / fā i lā tün / fa^c lün

Çeke çeke ğamuñı ḳaddüm kemāna döndi

Āh ol ḳaşı hilālūñ itdi beni kepāze ¹⁰³

[Ḳıṭ^c a]

fā i lā tün / müs tef i lün

‘ Işḳda yār ancaḳ enbiyā

‘ Işḳda yār ancaḳ evliyā

‘ Işḳda yār ancaḳ ‘ āşıḳīñ

‘ Işḳda yār ancaḳ şādıḳīñ

102

103 Vezin hataları mevcuttur.

[Müfred]

müf te i lün / fā i lün / müf te i lün

‘Işķ-1 to ħ^vāhem zi-to der-dü-cihān

‘Işķ-1 to bāşed me-rā rūĥ-1 revān

Müfred

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün

Sade pehlūya eger himmetüñ olursa senüñ

Girmesün aramuza boynuña al pīrehenüñ

[Müfred]

Çerāĝ mescid miĥrāb minber

Ebā-Bekr ‘Ömer ‘Oşmān Ĥayder

29b

Müfred

mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Bülbüller öter güller açık şād gönül yok

Hīç böyleleyin görmemişüz faşl-1 bahārı

Rubā'ī

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Āyem gozerem gozer-i besūyet ne-konem

Ger māh şevī naẓar be-rūyet ne-konem

Ger deste-i gül şevī be-destem āyī

Billah ki bīn-dārem ü būyet ne-konem

Ḳıṭ' a-i Ra' nā

Çār çiz'est ber-dimāğ-ı müfīd

Bih zi-āvāz-ı murğ-ı hoş-goftār

Ḳulḳul-ı bāde çekçek-i zer ü sīm

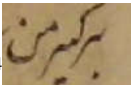
Şebşeb-i būse küt-küt-işalvār

Nergisī Efendi Fermāyed

müs tef i lün / müs tef i lün / müs tef i lün / müs tef i lün

Be-kebīr-i [?] ¹⁰⁴ men süvār şod ez-rū-yı i' tiḳād

K'īn bā-hezār ḥacc piyāde ber-ā-ber'est ¹⁰⁵

104

¹⁰⁵Vezin hataları mevcuttur.

[Müfred]

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Mū-yı sefīd ez-kefen āred peyām

Pošt-i ḥam ez-merg resāned selām

Ḳıṭʿ a

Allāh bes est ʿ āşıḳān-rā

Ḳurʿān ne bes est fāsıḳān-rā

ʿ Ālim çı koned ḥadıṣ-i bisyār

Yek ḥarf bes est ʿ ārifān-rā

Müfred

mef ū lü / fā i lā tū / me fā ī lü / fā i lün

ʿ Ārif ne şād olur bu cihānda ne ğam çeker

Cāhil hemīşe şād olayın dir elem çeker

30b

Naġmī

fā i lā tün / me fā i lün / faʿ lün

Gel e ey şūḥ-ı bī-nevā bülbül

Ḥīle-i murġān pişvā bülbül¹⁰⁶

¹⁰⁶Vezin hatası mevcuttur.

Geçdi hüzn-i ğam-ı şitâ bülbül

Nev-bahâr irdi eş-şalâ bülbül

Nâleye eyle ibtidâ bülbül

Cûşa geldi gürûh-ı hâmuşân

Bağş olundı çemende rağb-ı lisân

Oldı dîvâne ‘ışık ile insân

Ne turursun figâna başla hemân

‘Âleme velvele şala bülbül

Seher-i ‘azm-i gülistân eyle

Mağfil-i nağle çık figân eyle

Bize ‘ışık âyetin ‘ıyân eyle

Bu bedâyi‘ nedür beyân eyle

Ne dimekdür terelellâ bülbül

Ceres içinde zâr olan dilden

Çeng ü ‘ûd içre çalınan kıldan

Defdeki ğulğul-ı celâcilden

Şîve-i târ-ı sâz-ı kâmilden

Virdi nâlişlerüñ ğmâ bülbül

Nağmī-āsā uşūle vāķıf iseñ

Ṭarzda ğayrıya muhālif iseñ

Fenn-i āvāzede muşannif iseñ

‘İlm-i edvārda me’lef [?] ¹⁰⁷ iseñ

Bağla bir tāzece hevā bülbül

[Müfred]

mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Maħbüb raķībsiz olamaz ħār ile dermān kıl [?] ¹⁰⁸

Gül yağın eller sürüyor çatlasa bülbül ¹⁰⁹

31a

Feyzī

me fā ī lün / fe i lā tün / me fā ī lün / fe i lün (fa^c lün)

Şimāḥ-ı [?] ¹¹⁰ cānuma rūḫāniyān şadāsı gelür

Ġidā-yı rūḫ olarak cisme cān şadāsı gelür

107

108

¹⁰⁹Vezin hataları mevcuttur.

110

Niṣān-ı Yūsuf-ı[...] ¹¹¹ yok mı Ya' k̄üb

Ḥaz̄in ḥaz̄in baña bir k̄arvān ṣadāsı gelür

O bî-amān yine bilmem kimi ṣehd idiyor

Ki bir açıklı açıklı amān ṣadāsı gelür

Niyāza başla nevā-yı muğanni-i ' ışka

Namāz vaḳtidür ey dil ezān ṣadāsı gelür

Senüñle **Feyzî** biraz maḥrem-āne söyleşelüm

Ḥarīm-i ' ışkda nā-maḥrām ṣadāsı gelür

[Müfred]

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Tiğ-i hicrāndur ḥalāṣa s̄ine-i sūzān ancak ¹¹²

Terk-i ' ışk itmede ḳurtulsam dil-i dīvāneden

[Müfred]

Beni itdi es̄ir-i zülfi ol ṣive-kār

Acıma mı eyyüregüñ ey nāzenin yār

111

¹¹²Vezin hatası mevcuttur.

[Müfred]

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn

Nigārā ğamzen elinden kime yalvarayın

Çeşm-i maḥmūrun elinden rūzigāra yalvarayın [?] ¹¹³

[Şi‘r]

Bağrumı deldi ser-ā-ser tîğ-i ser-tîz-i każā

Neşter-i ğam işledi tırdı ciger-gāhumaammā

Perde çekdi şubḥ-gāha vuşlatşām ü belā

[Kıt‘a]

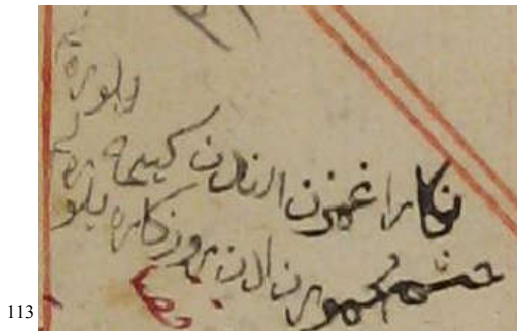
mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lü / fe ū lün

Bed-çihre raķībi ‘aceb ādam mı şanursun

Bir ğün olur andan daḥi ey şūḥ uşanursun

İtdüklerine nādīm olursun utanursun

Dutalum beni söyletme derd-mende ḳalursun

113

Rubā'î

İlk mısra: mef ū lü / me fā ī lün / me fā ī lün / fa^ç

Diğer mısralar: mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lün / fa^ç

Yek çend çerâg-ı arzû hâyif kon

Ka^ç -ı nazar ez-cemâl-i her Yūsuf kon

Z'în şehd yek engüşt be-kâmet bekeşem

Der-lezzet eger maḥv ne-kerdî tef kon

Rubā'î-Laṭîf

İlk mısra: mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lün / fa^ç

Diğer mısralar: mef ū lü / me fā ī lü / me fā ī lün / fa^ç

Kerdî nigehî mest ü ḥarâbem kerdî

Medhûş-ı ze-bâde-i 'itâbem kerdî

Der-ḥırmen-i hestiyem zedî âteşçeşm

Ḳurbân-ı seret şevem kebâbem kerdî

[Du'â]

'Işq-nâme-i ḳanber 'Alî keremu'l-lâhu vechehu bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm ve
ḳâlû[...] ¹¹⁴illâ billâhi'l-'aliyyü'l-'azîm yâ ḳanber küntebi-emsî lî ve'l-yevm mişlî
düşenbih[?] limen [...] ¹¹⁵

Ketebehu 'Alî

114

115

[Kıt' a]

me fā ī lün / fe ū lün / me fā ī lün / fe ū lün

Mest begozeştī ez-ḥalvetiyān-ı melekūt

Temāşā-yı to āşüb-i kıyāmet ber-ḥvāst

To be-dīn ḥüsn eger cānib-i maḥşer gozerī

Ḳāzī-i ḥaşr ta' zẓüm-i fenā ze-cā ber-ḥized

[Müfred]

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Mey ü maḥbūbdan geçmek naşīb olmadı sırr oldum

Eyü vardum şafāhet itmedüm şeyḥ-i kebīr oldum

[Müfred-i Ḥüb]

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Gördi Mecnūn kim benī ādemde yoḡ mihr ü vefā

Varup ol bī-çāre vaḥşīlerle ülfet yoḡladı

32a

–bu varak Senayi'nin 52b varağındaki Keşif-nāme'sine eklenmiştir–

32b

–bu varak Senayi'nin 52b varağındaki Keşif-nāme'sine eklenmiştir–

Na‘ t-ı Şerīf Hāzret-i Resūl-ı Şaḳaleyn ‘ Aleyhi’s-Selām

Der-na‘ t-ı Resūl-ı Şaḳaleyn cezzü’l-Ḥasan ve’l-Hüseyn imāmü’l-ḳibleteyn imāmü’l
ḫaremeyn seyyidinā vü nebiyyinā Muḫammedü’ş-şefī‘ ü’l-mümeccid ‘ aleyhi
efzālü’ş-şalavat ve’l-ekmelü’t-taḫiyāt mā-dāmetü’s-semevāt ve ‘ alā alihi’l-kirām ve
şāhibihü’l-‘ izām leke’l-‘ afv leke’l-ḡufrān ve’l-mümeccid leke’l-luṭf leke’l-iḫsān ve’l
mümeccid.

33a

Uşulī¹¹⁶

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa‘ lün)

Muttaşıl şanma bizi cevr ü cefānuñ ḳulıyuz

Dostum gāh vefā gāh cefānuñ ḳulıyuz¹¹⁷

Şāh-ı ḫüsn olduñ ise devlete maḡrūr olma

Hey begüm biz daḫi sizi yaradanuñ ḳulıyuz

Saḅa baş egmezüz āzādeyüz ey çarḫ ammā

Ṭoḡrısın diyelüm ol serv-i revānuñ ḳulıyuz

Bir büt-i Çin’e gönül virdük ise ey zāhid

Bize kāfir dime biz daḫi Ḥudā’nuñ ḳulıyuz

¹¹⁶Bu gazel Usuli Divanında mevcuttur (İsen, 1990, s. 137)

¹¹⁷Vezin hatası mevcuttur.

Çün beķası yoğ ımuş t̄ac ü ķab̄ayı n'idelüm

Bu fenā dūnyāda bir kōhne 'abānuñ ķulıyuz

Kimi ūāhum ü kimi beg kimisi pāūā geķinür

Ey **Uūulī**hele biz dađı filānuñ ķulıyuz

[Meūnevī]

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

Dört müselmān ile beū kāfir meger

İki dilber gördiler yūzi ķamer

Bir 'Arab üķ Rūmī bir Hindū ile

Bir gün iki gice ūōĥbet itdiler

İki meh-rū üķ siyeh-rū bir melek

İki ūāķallu dađı iki pūser

Bir ķara yūzlü raķīb iġvā ķılup

İdiserler birleriyle ķāūd-ı ūer

Tercî^c-Bend-i Haṭāyî ez Ḥüsrev-i ^cAcem¹¹⁸

fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

I

Lâ'yı işkâṭ eyleyüp bir bilmeyen illâsını
 Bilmedi nefy ile işbātuñ nedür ma^cnâsını
 Vādî-i ^cişyânda qaldı bilmedi mevlâsını
 Âb-ı tevḥîd-ile tâhir kılmadı a^czâsını
 İçmedi bezm-i elestüñ bâde-i ḥamrâsını
 Açmadı nûr-ı hidâyet çeşm-i nâ-binâsını
 Görmedi gün ṭurresinden leyletü'l-isrâsını
 Bulmadı rây-ı yaḳînüñ menzil-i ^calâsını
 Kâb-ı kavseynüñ yañıldı qurb-ı ev ednâsını
 Müftî-i ^cişḳ öyle virmişdür anuñ fetvâsını
 Yâ çek el serden yâḥûd çökertme ^cişḳuñ ṫâsını

II

Yoğ iken kevn ü mekân ü sâḥil ü dağ ü qara
 Cûşa geldi şevḳden baḥr-ı muḥabbet ibtidâ
 Taşa çaldı şîşesin itdi temevvüc her yaña
 Ser-te-ser eşyâyı seyrân eyledi çün ü çerâ

¹¹⁸Bu gazel Hatayi Divanında mevcuttur (Cavanşir & Necef, 2006, ss. 435-438)

‘Işık Manşūr’ımı gördüm ol arada āşinā
Ol fenā abdalı geldi yanuma didi baña
Var ferāğat kūşesin idin maḳām-ı dil-güşā
K’oldurur dārü’ş-şifā-yı derd-mendān-ı belā
‘Ālem-i baḫr-i taḫayyürde gezerken bī-nevā
Kūşeme irdi nidā-yı ğaybdan işbu nidā
Yā çek el serden yāḫūd çökertme ‘ışkuñ ḫāsını

[48b]¹¹⁹

III

Şol zamān kim baḫn-ı ümde nuḫfe-i medfūn idük
Emr-i Bārī ile anda perdede me’mūn idük
Ḳaḫre-i nāçiz idük mużğā uyuşmuş ḫūn idük
Serserī idük egerçi ḫālib-i bī-çūn idük
Kāsesin kesr eylemiş bir Leylī’ye Mecnūn idük
Özümüz farḫ itmeyüp dem-beste-i maḫzūn idük
Kūḫ-kenden şoñra hem Ferḫād ile Hāmūn idük
Sa’y ile deryāya irmiş bir dūr-i mekñun idük
‘Āciz ü āç ü zelīl ü müflis ü medyūn idük
Dest-ğīr olmasa bir kān-ı kerem mağbūn idük
Yā çek el serden yāḫūd çökertme ‘ışkuñ ḫāsını

¹¹⁹Bu şiir 48b varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

VII

Perde-i pindârdan geç ‘âlemüñ ‘irfânı ol
Her gedâya şefkat idüp ‘âlemüñ sulţânı ol
Cevher-i ‘aqlı ma‘âdinden çıkarğıl kânı ol
Kû-yı ‘ışkuñ sen daħı bir baş açuķ ‘üryânı ol
Na‘ra-i yâhû ile ıoldur cihânı fânı ol
Gün gibi ıop eyle ser meydâna gel ğalţânı ol
Cân virüp yolında ‘ışķ ile ıulı ıurbânı ol
Gâh mest ü gâh esrük bir mehüñ hayrânı ol
‘Āşık-ı dīvâneler ser-defterinüñ ħânı ol¹²⁰
Baş açuķ ol pâdişâhuñ bende-i fermânı ol
[Yâ çek el serden yâħûd çökertme ‘ışkuñ ıāsını]

[48a]¹²¹

VIII

Vaşf-ı yâre ey **Hatâyî** söz dimeķ şânumdadur
Cilveler itmek benüm ta‘b-ı dür-efşânumdadur
Hem-demüm hem-meşrebüm derd ü belâ yanumdadur
Yâr içün ölmek benüm âyin ü erkânnumdadur
On sekiz biñ ‘âlemüñ esmâsı dīvânnumdadur
Kâ’înâtuñ şâbitâtı ıaşr ü eyvânnumdadur

¹²⁰ Bu satır Hatayi Divanı’nda mevcut değildir.

¹²¹ Bu şiir 48a varâğından devam ettiğı için bu varak buraya eklenmiştir.

Sāye şalmağ üstüme mihr-i dırağşānumdadur
Muştafā'nuñ ümmetiyem sevgüsi cānumdadur
Çār-yār-ı bā-şafānuñ derdi dermānumdadur
On iki şehzādenüñ imlāsı dīvānumdadur
Yā çek el serden yāğūd çökertme ' ışquñ taşını

34a

Ḥamdī

müs tef i lün / fe ū lün / müs tef i lün / fe ū lün

Çekdüm cihānda cevri ḥadden iken ziyāde
İrdi semāya āhum döne döne hevāda
Zahm-ı müjeñle her dem ḳaddüm kemāna döndi
Dest-i sitemle ey meh ḳıldıñ beni kepāze
Ḥākister oldı cismüm nār-ı firāğ içinde
Ḳaldı şerār-ı āhum encüm gibi hevāda
Āşüfte diyü her dem ḳılma baña ' itābı
Ḳudret ḥaḳuñdur ey dil nem var benüm arada
Nūr-ı cemāle cānā secde ḳılurdu **Ḥamdī**
İblīs ḥased ḳıluban meyl itmedin fesāda

Nemeḡa'l-Faḡir

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Teṣrif idince ḡāne-i derviṣi ol peri

Ṭañ mı faḡirũn olsa seri kevkeb berāberi

Öpmek diler ise la' l-i lebũn ḡām-ı ḡoṣ-güvār

Meclis içinde gezmeye her-cā 'i serseri

Revnaḡ virürse ' āleme ider ' aceb degül

Gül-geṣt idince ḡāmet ü vech-i münevveri¹²²

Nāz ü edāda ol ṣanemũn zerre naḡṣı yoḡ

Tekmīl idüpdür ol ṣanemāyīn-i dilberi

Erbāb-ı nazm seyridicek dürr-i nazmuñı

' **Ahdī** yanında görmedi ṣey-i ḡadr-i gevheri¹²³

34b

[Müseddes-i Hüdāyī-i Ḳadīm]¹²⁴

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)

Ey ruḡı bāḡ-ı leṭāfetde gül-i ḡandānum

Dutdı bülbül gibi dünyā yüzini eḡānum

¹²²Vezin hatası mevcuttur.

¹²³Vezin hatası mevcuttur.

¹²⁴ Bu müseddesHüdayi Divanında mevcuttur (Demiralay, 2007, s. 110)

Az alupdur ıa burc-1 bedenümden cānum

Ey lebi derd-i dile ikmet ile lomānum

erbet-i valuñ ile eyle benüm dermānum

Dümesün boynuña hecrüñle ölüsem anum

Nie bir dür döke bu dīde-i terler nie bir

Nie bir zāyi‘ ola bunca güherler nie bir

Āh idem asret ile ām ü seerler nie bir

Nār-1 amda nie bir yana cigerler nie bir

Dutdı āfāı meded dūd-1 dil-i sūzānum

arazuñ cevr ü cefā ise yiter sultānum

N’ola yanuñda senüñ sehv ile itdümse günāh

Baña baıla güzel bauñ iün eyle nigāh

ul günāh itse dem olur ki baılar anı āh

Baña ram eyler iseñ ramet ide saña ilāh

Yüzüme bir gele ba tā ki sevinsün cānum

Dest-i lufuñla yapılsun bu dil-i virānum

Ben senüñ pādiehüm bende-i fermānuñ olam

Pāyimāl-i ser-i isü-yı periānuñ olam

alaruñ yayına biñ cān ile urbānuñ olam

Bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñ olam

Saña lāyık midur ey hüsrev-i ‘ālī-şānum

Baña zulm eylesin çarha çıka efgānum

Varayın derdüñ ile ‘āleme destān olayın

Düşeyin tağlara Mecnūn gibi ‘üryān olayın

Genc-i ‘ışkuñ ile **Hüdāyī** gibi vīrān olayın

Sāye-veş mihrüñ ile hāk ile yek-sān olayın

Şehr-i hüsn içre şalın serv gibi ey hānum

Şulasun yollaruñı dīde-i hūn-efşānum

35a

[Muhammes]

me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn

Ḳanı bezm-i şafā vü ‘ıyş u Ḳanı zevḳ-i hāletler

Ḳanı bende-nevāzı Ḳanı iḥsān-ı mürüvvetler

Ḥayāl-i h̄vāba döndi şimdi ol rūḥānī şoḫbetler

Ne diyelüm ki sulṫānum idesin ‘ıyş ü ‘ışretler

Unutma vallāhi bī-çāreni Allāh ḥaḳḳı’ çün

Ꞑıꞑ' a

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

‘ Āşık oldur kim belā tīginden ikrāh itmeye

Zerre zerre kılsalar a‘ zāsımı āh itmeye

Ꞑan iꞑe şabr eyleye her dem figān ü āh idüp

Derd-i ‘ ışık-ı yārdan aġyārını āgāh itmeye

[Ġazel-i Necātī]¹²⁵

fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lūn (fa‘ lūn)

Būse luṭf it saña cān ile ḥarī-dār olana

Cān yidirseñ gerek ey ġonçe-dehen yār olana

N’ola ger şu gibi taş yaşdana toprak dōşene

Böyle olmak yaraşur ‘ āşık-ı dīdār olana

Benüm aġladuġıma şimdi kayırmaz ġülüñüz

Bir zamān ġüler idim ben de ġiriftār olana

Āh kim olmadı ꞑapumda bir itꞑe raġbet

Ġiceler şubḥa deġin derd ile bīmār olana

¹²⁵Bu gazel Necati Divanında mevcuttur (Tarlan, 1963, s. 425)

Ger **Necātī** ğama düşdi ise o cānı ısun

Niye virürdi göñül böyle sitem-kār olana

35b

–bu varak 5a varağındaki terci-bende eklenmiştir–

36a

[Ġazel]

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Cānān odur ki nāzük ola ‘ işve-bāz ola

Baş egmeye er azıyla bir ser-firāz ola

Her laħza her nazar nie lufa cevāb olup

Her bir girişmede nie nāz ū niyāz ola

Lebler tekellüme gelicek cān bağışlaya

Gözler füsūna bařlayıca sihir-sāz ola

oynına pīrehan oyabilen kemer oca

Ālūde-dāmen olmaya bir pāk-bāz ola

Āyīne gibi yek dil ü yek rû-yı süreyyâ¹²⁶

Yokdur cihānda var ise ol serv-i nāz ola

Müfred

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)

Şāh-ı dehre n'ola baş egmez isem dünyāda

Şimdi dīvāne gönül 'ālem-i istiğnāda¹²⁷

36b

[Taḥmīs-i Zihnī]

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Kaşr-ı vücūd-ı ādemi kim cān açar kıpar

Bir tab-ḥānedür ki anı mihmān açar kıpar

Şanduk-ı 'ömri ḥāzin-i devrān açar kıpar

Dil ḥānesin ğam-ı rūḥ-ı cānān açar kıpar

Ḥalvet sarāy-ı ḥāşşını sultān açar kıpar

Dürler ki dürc-i la' lüñe derc itdi rüzgār

Her dānesi sezā-yı bināgūş-ı şehir-yār

Şarrāf cevheri gibi ey şūḥ ü şīve-kār

Seyr itdirür iki dürri lü'lü'-i şāh-vār

La' l-i lebün ki ḥoḳḳa-i mercān açar kıpar

¹²⁶Vezin hatası mecuttur.

¹²⁷ Bu beyitten sonra şu mısra yazılmıştır: “Nāra pervāne bile kaçmadadır söz söyledüm”

Şalınduğınca üstüme ol yâr-i cân-şikâr

Minķâr-ı ğam ile sine-i şad-çâk olur fikâr

Pençe-i belâda gönül n'ola olsa zâr

Şeh-perlerini nâz ile şâhın zülf-i yâr

Cân murgını şikârına perrân açar kıpar

Cennet sarây-ı kûyına vardum çü ben gedâ

Gördüm raķib elinde tutar mâr-veş 'aşâ

Lâyık mı dâhil-i harem olmak o nâ-sezâ

Der-bânuñ olmuş ey şanem ağyâr-ı bed-liķâ

Hayfâ ki bâb-ı cenneti şeytân açar kıpar

Ger cevâhir ile ziyân irdi tâcire¹²⁸

Cân virür oldu cevheriyân şî' r-i şâ' ire

Zihni revâc vireli bu nazm-ı fâhire

Nazmuñ maķâli kıomadı rağbet cevâhire

Şarrâf-ı dehr bir kıurı dükkân açar kıpar

37a

[Ġazel-i Kıabûlî]¹²⁹

mef ũ lü / fâ i lâ tün / mef ũ lü / fâ i lâ tün

¹²⁸ Vezin hatası mevcuttur.

¹²⁹ Bu gazel Kabuli'nin şiirleri arasında mevcuttur (Duyar, 2009, s. 357)

Ḥār-1 ğamuñla ey gül her murğ-1 zār böyle

Her yirde ḥār elinden her bir diyār böyle

Yār-1 dürüg va‘ de kılmaz qarār-1 ‘ahde¹³⁰

‘Ahd öyle yār böyle qavl ü qarār böyle

Kār itdi cism-i zāre bār-1 muḥabbet-i yār

Cism-i nizār böyle kār öyle zār böyle

Ben mūr ü mār-1 zülfüñ nār itdi nūr-1 ‘ışkı

Mūr böyle mār böyle nūr öyle nār böyle

Dutdı egerçi dehri feryāduñ ey **Ḳabūlī**

Bir sen degülsün ancaq inler hezār böyle

[Ġazel-i Nergisī]

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Duyurduñ rāz-1 ‘ışkı ‘āleme mest-i müdām olduñ

Bu meşreble gönül vallāhi sen rüsvā-yı ‘ām olduñ

Seni nāqış şanur mizān-1 ‘ışk-ı yārda iller

Dimezler ey gönül bār-1 melāmetle tamām olduñ

¹³⁰ Gazel genel olarak “- - -” şeklinde, 3 kapalı hece ile bitmektedir.

Zevāl irsün dimezseñ ḥüsnüñe gel ḥulf-ı va‘ d itme

Ṭurursañ ‘ ahdüñe dünyāda ‘ ömrüm müstedām olduñ

Çekildüñ başını aǵyāra hem-zānū görelden biz

Yüri ey duḥter-i dünyā ricālesin ḥarām olduñ

Füsün-ı şı‘ r ile zabt-ı diyār-ı ‘ ışka yok çāre

Ṭotalum **Nergisī** ‘ ālemde sen mir-i kelām olduñ

37b

–bu varak Selami’nin 47a varağındaki terci-bendie eklenmiştir–

38a

[Ġazel-i ‘ Ulvī]

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Eyleñ du‘ ā ki mevt girībānum almasun

Vaşl olmayınca dilbere Ḥaḳ cānum almasun

Yitmez mi ḥaste cānuma ‘ ışk odı yaḳduǵı

Virsün ecel amān daḥi bir yanum almasun

Müjgānuñ oķı ey ķaşı yā bağrumı delüp

Göz göre boynına bir avuç ķanum almasun

‘Üryān olam gibi reh-i ‘ıřķuñda ey perī

Tā kim maħalleñ itleri dāmānum almasun

Bād-ı seħerden eylesün ey ‘Ulvī iħtirāz

Her demde āhı gül-i ħandānum almasun

[Ġazel-i Yahyā]

fe i lā tün / me fā i lün / fe i lün

Ķaşlaruñdur niřān-ı sultānī

Dehenüñ ħātem-i Süleymānī

Gördüm ey cān kitāb-ı ħüsnüñde

Ķaṭṭ-ı reyħān-ı gülistānı

Būy-ı müřgīn eyledi ifřā

Zülf-i miskīn ü ‘anber efřānı

Niçe ṭağıdur ‘aķlın ‘uřřāķuñ

Göre ol kākül-i perīřānı¹³¹

¹³¹Metinde hatalı olarak bu kelime “perīřānuñ” şeklinde yazılmıştır.

Bendedür bende nāle-i Ya‘ k̄ūb

Sendedür sende ḥüsn-i Ken‘ ānī

Luṭfuñı hem-dem eyle **Yahyā**’ya

Mâtide tâ ğazelde Selmân’ı

38b

Nergisî Efendi

me fā ī lün / fe i lā tün / me fā ī lün / fe i lün (fa‘ lün)

Dirîĝ çarḥ-ı felek ben faḳîri zâr itdün

Hezâr pâredilüm ḥaste ü figâr itdün

Şafâ vü şevḳ ile evvel esîr-i yâr itdün

Belâ vü derd ile şimdi ḥaḳîr ü ḥvâr itdün

Zamân zamân nazâr-ı luṭfa eyledün mazhar

Bu demde eyledün ammâ ki tîr-i cevre siper

Ḳanı o dem ki tutardı beni o şeh maḳbûl

Ururdu cins [?] ¹³² ü ḥulûş ü vefâya mühr-i ḳabûl

Şafâ vü ‘ işret idi muttaşıl dile me’ mûl

Yazık yazık ki bu dem eyledi ḥazîn ü melûl

Ne kâr bü'l-‘acebe uğradır imiş insânı

Bu resme bilmez idüm ben cihân-ı fettânı

N’olaydı râz-ı dilüm keşfine olaydı mecâl

Geleydi şafha-i taqrîre cümle-i fî'l-bâl

Bileydi hâlümi yârân benüm ‘ale’l-icmâl

Meded meded ‘aceb ayruksı oldu derd ile hâl

Bu derde hâşıl terk-i hayâtdur çâre

‘Îlâc ile oñulur mı yürekde[ki] yara

Ne yara her biri bir dâğ-ı muttaşıl süzân

Ne dâğ her biri bir dîdedür ki hûn-efşân

Ne dîde her biri Ceyhun-ı hûn ki oldu revân

Hudâ bilür ki dem-i nez‘a geldi derd ile cân

Teraḥḥüm eyle İlâhî ki saña kaldı işüm

Ne özge miḥnete düşdi benüm belâlî başum

fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa^c lün)

Çoyalum neng ü 'ârî [...] ¹³³n'olsa gerek

Çekelüm sîneye yârî [...] n'olsa gerek

İçelüm bade-i 'ışkı olalum sâde derün

Çoyalum naqş ü nigârî [...] n'olsa gerek

Varalum gülşene dil-dâr ile bülbül-vârî

İdelüm nâle-i zârî [...]n'olsa gerek

Şems-i Tebrîzî gibi başumuz alup gidelüm

İdelüm seyr-i diyârî [...]n'olsa gerek

Feyziyâ ol gül-i ħandâna irince elümüz

Çekelüm miĥnet-i ħârî [...]n'olsa gerek

Bu kelime “bedih” olabilir. “Şanı, şerefi yüce olan” anlamındadır; ancak vezni bozmaktadır. “Beriyye” kelimesi de Arapça olup “Yaratılmış olanlar / Çöl, sahra” anlamındadır; ancak yine de anlam olarak gazelin tümüne uymamaktadır.

[Ġazel-i Zātī]¹³⁴

me fā ī lün / me fā ī lün / fe ū lün

Didüm yād it beni bir merḥabādan

Didi herġiz elüm degmez cefādan

Yaşam çāk eyledüm ol şāha karşı

Şikāyet itdüm aña geñ yaḳadan

Oruc ayı gibi ḥürmetlüeyle

İlāhī şaḳla ol māhı ḳazādan

Getürmiş bŭ-yı zülfi āferīn bād

Ümīdüm bu idi bād-ı şabādan

Saña el virmiş iken **Zātī** fırsat

El açup vuşlatı iste Ḥudā'dan

39b

Ġazel-i Seyrī

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Şehā çeşm ü çerāġ-ı 'ālem-i nŭr-ı başarsın sen

Naẓīrŭñ görmedüm bir merdüm-i şāḥib-naẓarsın sen

¹³⁴Bu ġazel Zati Divanında mevcuttur (Çavuşoġlu & Tanyeri, 1987, ss. 16-17)

Derūmı ğonçe-veş an ile olmıř andelībem ben

arāvet-i ğulistānda aılmış verd-i tersin sen

arīb-ı bar-i ğam hāk-i reh-i far ü fenāyam ben

Serī-i salanatda pādīřāh-ı bar ü bersin sen

Görüp ben nā-tüvānuñ açma luf it ey perī-peyker

Seni görsem vücūdum mav olur kimden açarsın sen

Ne bābuñdur senüñ ey **Seyrī** urma āsitānuñda

arāruñ yo felekde bir gedā-yı derbedersin sen

a ifī

fā i lā tün / me fā ī lün / fe i lün (fa lün)

Aşı-ı bī-dilem ğarīb ü faır

Mübtelā-yı belā vü derd-esīr

Olalı bir civāna āřüfte

Işı yolında eyledi beni pīr

Al ü fikrüm daıtdı işve-i nāz

Bilmezem n'eyleyem nedür tedbīr

Eşk-i çeşm ile bu ruḥ-ı zerde

Şevk ile şerḥüñ eylesem taḫrīr

Bir güzel sevdi **Za‘ifī**-i bī-dil

Yokdur iki cihānda aña nazīr

40a

[Gazel-i Cemālī]¹³⁵

müs tef i lün / fe ū lün / müs tef i lün / fe ū lün

Söylenmedi murādum o meh-liḳāya ḳaldı

Hālüm şorarsa yārān işüm Ḥudā’ya ḳaldı

Dünyāda gitdi dādum alınmadı lebinden

Da‘vāmuz ol perīyle yevmü’l-cezāya ḳaldı

Ṭağıldı ‘aḳl ü şabrum her biri bir yañaya

Gönlüm bu aralıḳda ol bī-vefāya ḳaldı

Mey şoḫbetini yārān telḥ itdi dimesünler

Yine bugün namāzum şūfī ḳazāya ḳaldı

¹³⁵ Bu gazel Cemali Divanında mevcut değildir.

Ol gönçeden alınmaz bũ-yı vefâ Cemâlî

Bu luţf u bu mürüvvet bād-ı şabāya ƣaldı

[Ġazel-i ‘Ömer]

mef ũ lü / fā i lâ tü / me fā ī lü / fā i lün

Bilmez miyim seni nesin ey bî-vefâ nesin

Āşüb-ı rüzigâr ü belâ-yı zamânesin

Devlet nişânların görürüm sende ey gönül

Beñzer hadeng-i ğamze-i yâre nişânesin

Ey serv-i bāğ eger çi ki bālâ-bülendsin

Ammâ nigâr-ı ƣaddine nisbet miyânesin

Ƙande bahâ olur seni bir öpene seni

Hüsn ü bahâda bî-bedel ü bî-bahânesin

‘Ömer di ğazelleri ele girmezse çâre ne

Diñle seherde bülbül-i güyâ terânesin

40b

–bu varak Selami’nin 47a varağındaki terci-bendine eklenmiştir–

41a

[Ġazel-i Ķabŭlī]¹³⁶

fā i lā tŭn / fā i lā tŭn / fā i lā tŭn / fā i lŭn

‘Āşıkam öpsem baña lâyıkdurur cânan elin

Bende kim zŭ’l-ķadr ola lâ-bŭd öper sultān elin

Destine ħinnā urunmuş şanmañuz ol nāzenīn

‘Āşıkın ķatl eylemekden eylemişdür ķan elin

Kesmezem dest-i ricāyı el vire şāyed zamān

Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cânān elin

Ĥŭsn ile mŭmtāz-ı ‘ālem sensin ey Yŭsuf-liķā

Kimse mişlŭñ göremez geşt eylese Ken‘ān elin

Bir ayak şundı **Ķabŭlī** sākī-yi bezm-i fenā

Çekmege ķatlanmadı çekdi girŭ devrān elin

41b

–bu varak 15a varağındaki terci-bende eklenmiştir–

¹³⁶Bu gazel Kabuli’nin şiirleri arasında mevcuttur (Duyar, 2009, s. 350)

[Muhammes]

fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lā tūn / fe i lūn (fa^ˆ lūn)Niçe bir aldanmam bu felek-i bed-kāra¹³⁷

Niçe bir dilde hevā vü heves-emmāre

Biz daḥi pīr olup k̄āfile-i ebrāra

Geliñüz yüz t̄otalum bārike vü ğaffāra

Cān ü dilden geledüm tevbe vü istiġfāra

ˆ Aqlumuz r̄uz-ı cezā zā' il olursa nic' olur

Ḥālümüz anda daḥi müşkil olursa nic' olur

Āḥiret mezra^ˆ ı bī-ḥāşıl olursa nic' olur

Bu taşavvurlar eger bāḥıl olursa nic' olur

Kanı ḥayret yiridür gel gözün aç bī-çāre

Zühd ü t̄ā^ˆ atumuzdünyede söyletdüğümüz

Fā'ide var mı bilür Ḥaḳ çü bizim n'itdüğümüz

ˆ Aceb ile zerḳ ü riyā yollarına gitdüğümüz

ˆ Aceb ol t̄ā^ˆ at ü taḳvā diyü ğam itdüğümüz

Varıcaḳ n'olsa gerekdür naḳar-ı cabbāra

¹³⁷Gazelin genelinde vezin hataları mevcuttur.

Doğru gster bize tevĥidũn İlāhĩ yolını

Sa‘ y idũp tā gećelũm cũrm-i menāhĩ yolını

Ķoyalum bāde vũ fişķ ũ melāhĩ yolını

Ṭotalum Ka‘ be-i tevĥidi İlāhĩ yolını

Bu yabanlarda ‘ abeş gezmeyelũm āvāre

42b

–bu varak Selami’nin 47a varağındaki terci-bendine eklenmiştir–

43a

Bahāyĩ¹³⁸

mef ũ lũ / fā i lā tũ / me fā ĩ lũ / fā i lũn

BaĶıřlaruñ cefāsını cānā ćeken bilũr

Tĩr-i mũjeñ belāsını ey dil bilen bilũr

Sırr-ı dehān-ı ĝonće-i yār aćmadın henũz

Ķayretdeyem ki bũlbũl-i gũyā neden bilũr

Bilmezse bũy-ı pĩreĥen-i Yũsuf-ı ‘ azĩz

Ķam yoćķ ki anı sākin-i beytũ’l-ĥazen bilũr

¹³⁸Bu gazel řeyhũlislam Bahayĩ Divanında mevcut değildir.

Başmam kadem bu vādīye vādīde olmayın

Şanma şarīk-i ehl-i velī her yiten bilür

Her bī-ḡaber **Bahāyī** ne añlar zebānuñı

Dürr-i kelām kıymetin ehl-i sühen bilür

Ḳadri-i Bağdādī

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Yār-ı belā-yı miḡnet-i hecri çeken bilür

Cevr ü cefā-yı dilberi ey dil bilen bilür

Ālām-ı bī-sütün-ı ḡamı Ḥüsrev añlamaz

Şirīn ḡamuñla çekdüğini küh-ken bilür

Her bī-mezāḡa şorma anuñ beşā-i lebin [?]¹³⁹

Ol la^c l-i cān-fezāyı baña şor emen bilür

Ḳoyup ḡarīm-ı cennet-i ḡūyuñ dil-i ḡazīn

Şanma ki geşt-i ḡülşen ü seyr-i çemen bilür

139

Bilmezse dürr-i nazmuñı ger müdde'î ne ğam

Ḳadri-i kelām-ı kudreti ehl-i sühan bilür

43b

Nev'î¹⁴⁰

mef ū lü / fā i lā tü / me fā ī lü / fā i lün

Ol serv-ḳaddi destine derhemini eker

Gülşende gül nihālini gūyā ki jāleler

Olmaz müfid kuvvet-i bāzū-yı zūr-kār

Şimdi cihān güzellerine zer viren yeñer

Gelse ḫaṭuñ derün-ı dile sine çāk olur

Ḥāne duḫān olunca kişi revzenin açar

Bāzār-ı 'ışḳ dirler 'aceb kār-gāh olur

Kim anda cān u dil şatılır tīr-i ğam geçer

Zülf-i ğamında cān virebilmek kolay mıdur

Şeb tār olunca müşkil olur Nev'îyā sefer

¹⁴⁰Bu gazel Nev'î Divanında mevcuttur (Tulum & Tanyeri, 1977, s. 276)

Nev'î¹⁴¹

mef ũ lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ũ lün

Geldimse n'ola ben şu' arâ devrine âhîr

'Âdet budur âhîrde gelür bezme ekâbir

Şûfî zarar itmez saña eţfâl ile şoĥbet

Ėam çekme girer cennete erbâb-ı şaġâ'ir

Ey meh n'ola şeh-bâz-şıfat dutsañ el üzre

Şehründe bizüz şimdi gözi baġlu misâfir

Hîç n'eyleyelüm bu dil-i âvâreyi bilsem

Ne vuşlata kâdir ne ġam-ı furkate şâbir

N'itsün ya güzel sevmeyüp Allâh'ı severseñ

Nev'î gibi bir rind ĥuşuşâ ola şâ'ir

44a

–bu varak Selami'nin 47a varaġındaki terci-bendine eklenmiştir–

44b

–bu varak Selami'nin 47a varaġındaki terci-bendine eklenmiştir–

¹⁴¹Bu gazel Nev'i Divanında mevcuttur (Tulum & Tanyeri, 1977, s. 216)

fā i lā tūn / me fā i lūn / fa^c lūn

Genc-i furqatde ben yaturken zār

Geldi gün gibi üstüme ol yār

Didi n'olduñ yatarsun ey bīmār

Ḥālūñ olduysa guşşadan düşvār

Mey-i nābuñ ayağına düş var

Her ne deñlü olursa şāhāne

Ġālib olsa bahāda mercāna

Gelmese mişli hiç devrāna

Beñzemez dişlerüñe dūr-dāne

Şanmasun kendüyi dūr-i şeh-vār

Her kaçan ḥançer içirür ğamzeñ

Mürde-i 'ışkı dirgürür ğamzeñ

Şanma ğam-ı belā virür ğamzeñ

Dem-be-dem göñlüne girer ğamzeñ

Aña cān virmesün mi 'āşık-ı zār

Ṭıfl-ı eşk ağlamağa yüz tutdı
Cū-yı ğam çağlamağa yüz tutdı
Cānları dāğlamağa yüz tutdı
Dilleri bağlamağa yüz tutdı
Ruḥı üstünde zülf-i ‘ anber-bār

Rāhı açmaz muḥabbetin ḥalkā
Söylemez derd ü miḥnetin ḥalkā
Gerçi dimez melāletin ḥalkā
Bu nihānī ḥarāretin ḥalkā
Sūz-ı eş‘ arıdur iden iş‘ ar

[Du‘ ā]

Eṭili ḥulḳümü’l-ḳalem ve semminhā ve şākḳi ilā nişfihā. Şadaḳa resūlüllāh keremü’l-
lāhu vechehu ve say‘.

45b

[Taḥmīs-i Behiştī]¹⁴²

fe i lā tün / me fā i lün / fe i lün (fa‘ lün)

Sāz ü sözi yiter nihāneyle
Vaḳtidür kendüni ‘ ayān eyle

¹⁴² Bu tahmisBehiştī Divanında mevcuttur (Aydemir, 2000, s. 221)

Meclis ehlini şādmān eyle

Ḳoma bülbül Ḳoma fiḡān eyle

‘Işķı ‘ālemde dāsītān eyle

ĀşinaluḲ ṫarīḲine eşelüm

Eski derdüñ ‘aşābesin şeşelüm

Baḡrımız başını biraz deşelüm

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm

Niyedür nālišüñ beyān eyle

Ehl-i ‘işķa ḡarīf ü hem-rāz ol

Āh-veş āsumānda mümtāz ol

Murḡ-ı dil şaydın eyle şeh-bāz ol

AlçaḲ uçma bülend-pervāz ol

‘Arşa çık anda āşiyān eyle

Nāle Ḳıl ḡüş iden fenā bulsun

Ney-i zenüñ beñzi reşkle şolsun

Şeh-perüñ şıytı ‘āleme ṫolsun

Cilve-gāhuñ fezā-yı Ḳuds olsun

‘Azm-i şahrā-yı lā-mekān eyle

Ġam-ı ‘ ışık itdügince cānuña kār

Nice bir künc-i ġamda şabr ü karār

Bu du‘ āyı **Behiştī** kııl tekrār

Yā İlāhī beni de bülbül-vār

‘**Amri**’yem zār ü nā-tüvān eyle

Müfred

Dilem be-dest-i to murğ’est der-kef-i tıflī

Ki ne goşed [...] ¹⁴³

[Kıı‘ a]

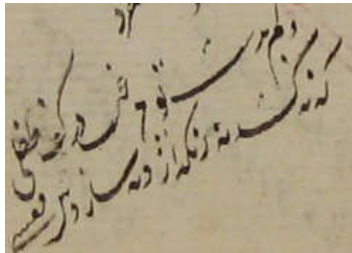
fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün

Haylī demdür hüsnuñ meftūnuyam ... ¹⁴⁴

Söyle nāmum yoğ mudur defterde Allāh ‘ ışkına

[46a] Meh-cemāle perde itme zülfüñ Allāh ‘ ışkına

Rūyuñı göster baña her yirde Allāh ‘ ışkına

143

¹⁴⁴ Bu beyit eksik bırakılmıştır. Ayrıca 45b ile 46a varaklarındaki derkenarlara yazılmış olan bu iki beyitin bir bütün oluşturdukları düşünüldüğünden birbirlerine eklenmiştir.

–bu varak Veysi'nin 49b varağındaki terhib-bendine eklenmiştir–

Tercî^c-Bend-i Selâmî ki Ma^c şûk-râ Hiṭâb ü ez-Ma^c şûk-ı Hod-râ Cevâb Dâde est

Hiṭâb-ı ^c Āşık

fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün

Rû-be-rû yâre ṭurup ey gül-i ḥandân didüm

Yiter itdüh beni bülbül gibi nâlân didüm

Eylerüm şâm ü seḥer nâle vü efgân didüm

Ḳan döker yaş yirine dâde-i giryân didüm

Meskenüm oldı benüm gûşe-i hicrân didüm

Elem-i furkatühne yoḳ mıdur oran didüm

Va^c de-i vaşluña dil bulmadı pâyân didüm

Ḳılca ḳaldı ki çıḳa ḥasretühne cân didüm

Niçe bir eyleyeyin ^c ıṣḳuñı pinhân didüm

Yaḳdı yandırdı beni âteş-i sūzân didüm

Bendeñe eyle nazār ey ŧeh-i ħūbān didüm

Çekmege derd ü ħamuñ ħalmadı dermān didüm

Cevāb-ı Ma‘ ŧūħ

Yüri çoħ söyleme eblehü nā-dān didi

Āteŧ-i ‘ iŧħuma var ŧevħ ile düŧ yan didi

Çıħmasun cānuñ igen bir pāre ħalan didi

Terk-i cān iden olur vāŧıl-ı cānān didi

‘ Āŧıħam dime olup bī-ser ü sāmān didi

Eyleme yoħ yire kendüziñe bühtān didi

ŧoñra olma didüħüñ iŧe peŧimān didi

Kim bilür olduñ ise vālih ü ħayrān didi

Ehl-i ‘ iŧħa bir olur müŧkil ü āsān didi

‘ Aħluñı dir baŧuña ħalma periŧān didi

Bende-i maħlaŧ olur muħbil-i sulħān didi

ŧabr iderseñ bulunur derdüñe dermān didi

[47b]¹⁴⁵

Hı̇tāb-ı ʿ Āşık

Niçe bir cevruñe şabr ideyin ey şāh didüm

İntizārı kılına virmesün Allāh didüm

Çekdügüm ğuşşadan olsañ eger āgāh didüm

Raħm iderdüñ benüm öz ħālüme geh gāh didüm

Düşmez idi ğam-ı ʿ ışka dil-i güm-rāh didüm

Eylemezdüm dün ü gün miħnet ile āh didüm

Uğradum rāh-ı ser-i kūyuña nāgāh didüm

Menzil-i maķşūd uzak ʿ ömr ise kütāh didüm

Himmetüñ eyle bu yolda baña hem-rāhdidüm

Şeb-i zulmetde koma zecr ile ey māh didüm

Bendeñe eyle nazār ey şeh-i ħübān didüm

Çekmege derd ü ğamuñ kalmadı dermān didüm

¹⁴⁵Bu şiir 47b varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Cevāb-ı Ma‘ şūḳ

Seni bu derde giriftār iden Allāh didi

İstedüğüñ virisereyleme iştibāh didi

Açılır t̄alib için bir ulu dergāh didi

Sen murāduñ dile her şām ü seher-gāh didi

Çekdüren Yūsuf-ı Ken‘ ān’a ğam-ı çāh didi

‘ Āḳıbet virdi yine ‘ izzet ile cāh didi

Her ne dirlerse disünler saña efvāh didi

Göresin bir ulu yire iresin ḥ^vāh didi

Ṭūr-ı tekellümde hemān sen geh ü bī-gāh didi

Baña bu nūkteleri cümleten ol şāh didi

Bende-i maḥlaş olur muḳbil-i sultān didi

Şabr iderseñ bulunur derdüñe dermān didi

[37b]¹⁴⁶

[Ḥiṭāb-ı ‘ Āşık]

¹⁴⁶Bu şiir 37b varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Dün görüp dilberi ölsün bre ğaddār didüm

Gelmedüñ yanuma gitdüñ kanı ikrār didüm

Ne revādur taqınasın ğüli her hār didüm

Eyledüñ cān-ı cihāndan beni bī-zār didüm

Bülbülüñ zārın işit ey gül-i gülzār didüm

‘Ahd ü peymānuña gel eyleme inkār didüm

Mededu’l-lāhı severseñ meded ey yār didüm

Va‘de-i vaşla hilāf eyleme her bār didüm

[Cevāb-ı Ma‘şūķ]

Ķahr idüp hışm ile döndi baña ol yār didi

Hey ne virdüñ elümüz senüñ şu baña var didi

Senüñ için baña çok ta‘n ider ağyār didi

Varayın hāneñe bir şeb-i tır ol zār didi

Şunayın ağzuña hoş la‘l-i şeker-bār didi

Dehenüñden bu cerr çıkmaya zinhār didi

[Hiřāb-ı Āřık]

Mededu'l-lāhı severseñ meded ey yār didüm

Va' de-i vaşla ĥilāf eyleme her bār didüm

Ey bī-emel şacı sünbül yüzi gülzār didüm

Başuma eyledi dünyāyı ġamuñ dar didüm

Çekeyin çünki senüñ cevruñi bisyār didüm

Hiřmetünde ĥuluñam bir dilegüm var didüm

Ĥasretüñ eylemedin cān ü dile kār didüm

Merhem-i sīneñi ben ĥasteye bir řar didüm

Mededu'l-lāhı severseñ meded ey yār didüm

Va' de-i vaşla ĥilāf eyleme her bār didüm

[40b]¹⁴⁷

[Cevāb-ı Ma' řūķ]

Beni gerçek sever iseñ bire bī-kār didi

Seg-raķībe dilek ile yüri yalvar didi

¹⁴⁷Bu şiir 40b varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Göndere beni saña şāyed o murdār didi

Yāhūd öldür ol iti sen beni kırtar didi

Göresin meyl-i vefā kıanda olısar didi

Niçe şayd olur imiş ‘āşıķa gülzār didi

[Hiķāb-ı ‘Āşıķ]

Va‘ de-i vaşla ħilāf eyleme ey yār didüm

Mededu’l-lāhı severseñ meded ey yār didüm

Söylesem ‘ışķuñ ile tañ mıdur eş‘ār didüm

‘Āşıķuñ kārı degüldür güzelüm ‘ār didüm

Künc-i ħasretde menem derd ile bīmār didüm

Vaşl ile eyler iseñ ben kıula tımār didüm

Gelesin diyü seni cān kıatı umar didüm

Gözlerüm şubķa degin her gice bīdār didüm

Mededu’l-lāhı severseñ meded ey yār didüm

Va‘ de-i vaşla ħilāf eyleme her bār didüm

[Cevāb-ı Ma' şūḳ]

Yiter olduñ Ğamiyā [?]¹⁴⁸ hecr ile ğam-ḥvār didi

Ḥāne-i ḳalbūni teng eyleme efkār didi

Varayın bekleyesin dār ile dīvār didi

Bu gice ' arz iderüm çeşmüne dīdār didi

Sırruñı eyleme tek kimseye izhār didi

Şubḫa dek saña ḳılam vaşlumı īşār didi

Mededu'l-lāhı severseñ meded ey yār didüm

Va' de-i vaşla ḫilāf eyleme ey yār didüm

[42b]

Ḥiṭāb-ı ' Āşıḳ

Rāsi' yi bu ki eyā ḳāmet-i şimşād didüm

Bāğ-ı ḫüsn içre boyı servinüñ āzād didüm

Görmedüm sencileyin yār-ı perī-zād didüm

Şaḳı sünbül yüzi gül ğamzesi cellād didüm

Sen leb-i ŧirine senden iderüm dād didüm

Baňa çekdirdüğüni çekmeye Ferhād didüm

ƘorƘarum eylemege derd ile feryād didüm

Hāşılı kendümi āh eyleye ber-bād didüm

Ger yıķık gönlümi kılsañ yine ābād didüm

ÇıƘarurduñ bu felekde bir iyü ad didüm

Bendeñe eyle nazār ey ŧeh-i hūbān didüm

Çekmege derd ü ğamuñ Ƙalmadı dermān didüm

Cevāb-ı Ma' ŧūƘ

Ey **Selāmī** ğam-ı ' ışık ile olup ŧād didi

Cānuñı eyle belā çekmege mu' tād didi

Her Ƙarīħ ile idüp hıżmet-i üstād didi

Cehd Ƙıl tā olasın Ƙā 'il-i irŧād didi

Virmesün her denī dimāğuña ifsād didi

ŧanma Ƙānūn-ı cefā eyleyem icād didi

Yıķduđum hep iderin bir yeği bünyād didi

O bināyı uramaz mülkine ředdād didi

Olagör sen deāřikār dile řayyād didi

Mā-ħaşal ‘ āķıbet k’āħīr ber-bād oldu

Bende-i maħlaş olur fi‘l-i sulţān didi

Şabr iderseñ bulunur derdüñe dermān didi

[44a]¹⁴⁹

Tetimme

Ĥitāb-ı ‘ Āřık

Müşkil olmuşdur eyā kān-ı kerem ĥāl didüm

Bār-ı ğam itdi telef ķāmetümi dāl didüm

Ser-i kūyuñda ķılup ‘ ırzumı pā-māl didüm

Aña ķaldı kim olam ‘ ışķ ile abdāl didüm

Elde yoķdur ki dökem işüğüñe māl didüm

Meger öz-cānum idem pūluña pāmāl didüm

¹⁴⁹Bu şiir 44a varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Vireyin cānumı ey gōnçe-dehen al didüm

İtme tek ikide bir baña hemān āl didüm

Gül yüzüñ görse olur bülbül-i dil-lāl didüm

Niçe te 'şir [...] ¹⁵⁰ya niçe ihmāl didüm

Bendeñe eyle nazar ey şeh-i hūbān didüm

Çekmege derd ü gamuñ qalmadı dermān didüm

Cevāb-ı Ma' şūq

Diñle ey 'āşık-ı miñnet-zede aqvāl didi

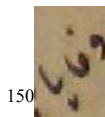
Her kişi guşşa çeker böyledür aqvāl didi

Mülk-i dünyāda belāsuz mı yenür bal didi

Şayd-ı ' Anqā'ya mekes qanda açar bāl didi

Çekmede miñnet-i devrānı meh ü sāl didi

Kime el virde vire devlet ü iqbāl didi

Serserî gezme alup egnüñe bir şâl didi

Olma her gördüğüne şu gibi meyyâl didi

Dâl-ı zülfüm getirür devletüñe dâl didi

Haç virür istedüğüñ saña beher hâl didi

Bende-i maḥlaş olur muḳbil-i sulṭāñ didi

Şabr iderseñ bulunur derdüñe dermān didi

[44b]¹⁵¹

Hiṭāb-ı Āşık

Dostum göñlüme Ā işkuñ olalı bār didüm

Düşmen oldı baña kūyuñda her ağıyar didüm

Dest-i ğam aldı yaşam ey gül-i gülzār didüm

Dolaşur dāmenüme şirret idüp hār didüm

Eyledi cānuma furḳat sitemi kār didüm

Meded eyle bu belādan beni ḳurtar didüm

¹⁵¹Bu şiir 44b varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

almışam aciz ü dem-beste vü nâçâr didüm

Aldı araya uluñ ğayret ile âr didüm

Senden özge benüm ey şâh kimüm var didüm

Her ne didümse didüm bu sözi tekrâr didüm

Bendeñe eyle nazâr ey şeh-i hûbân didüm

Çekmege derd ü ğamuñ bu sözümi tekrâr didüm

Cevâb-ı Ma şû

N'ola sen olduñ ise âşık-ı didâr didi

Olmuřam ben de saña yâr-ı vefâ-dâr didi

Söyledüñ çok bilürem hakuma işâr didi

Eyledüñ cân u dili yoluma iřâr didi

Gehî mest ü gehî hayrân gehî hüşyâr didi

Ağlayup özr ü uşur ile ılup zâr didi

Yüz urup hâk-i der-i devlete her-bâr didi

Hâzret-i izzete irdüñ göge yalvar didi

Eyleye t̄a ki Ĥudā udretin izh̄ar didi

Sen dai almayasın za' f ile b̄im̄ar didi

Bende-i mala olur mubil-i sulan didi

abr iderse bulunur derd̄ue derm̄an didi

48a

Tam̄is-i Nez̄ar̄i Ĝazel-i [...] ¹⁵²

f̄a i l̄a t̄un / f̄a i l̄a t̄un / f̄a i l̄a t̄un / f̄a i l̄un

Nad-i c̄anı virmede ah̄idlere ah̄aneȳuz

Ĝam sip̄ahına mel̄am̄i olmada ir̄aneȳuz

C̄am-ı derd ü mineti n̄u itmede rind̄aneȳuz

anmauz r̄usv̄alıdan Ĝam eker ferz̄aneȳuz

aa almı ie-i n̄am̄usı bir div̄aneȳuz

afa-ı rus̄arua Ĥurid-i b̄i-hem-t̄a dir̄uz

Z̄ulf̄ue ' omr-i dir̄az ü add̄ue t̄ub̄a dir̄uz

La' l̄ue c̄anlar baılar s̄aar-ı ab̄a dir̄uz

Ĝoced̄ur eller aa biz em' -i bezm-̄ar̄a dir̄uz

Ĝoce ise ' andel̄ib̄uz em' ise perv̄aneȳuz

152

[48b]

–bu varak Hatayi'nin 33b varağındaki terci-bendine eklenmiştir–

49a

–bu varak Veysi'nin 49b varağındaki terki-bendine eklenmiştir–

49b

Terkib-Bend-i Veysi[Tövbe-nâme-i Veysi]¹⁵³

fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa^c lün)

I

Yiter ey dil heves-i zülf-i siyeh-kâr yiter

Yiter ey cân-ı belâ-dîde bu efkâr yiter

Ceyb-i endîşeye çek başuñı fikr it hâlün

Ḥalk ile eyledüğün bî-hûde güftâr yiter

Rişte-i fikre dür-i eşk-i nedâmet nazm it

Ârzü-yı dil için didüğün eş^câr yiter

Murğ-ı ^c Anķâper-i ^c azmün yiter ol yirlere kim

Şâhbâz-ı nazâr-ı himmet-i ebrâr yiter

¹⁵³Bu terki-bend Veysi Divanında mevcuttur (Toska, 1985, ss. 163-168)

Der-i mevlāya yüzüñ sür yiter itdüñ kendüñ

Bende-i halka be-güş-ı der-i esrār yiter

Yiter oldı bu hevā vü heves terk idelüm

Yönelüp Hakk'a reh-i şıdķ ü sedāda gidelüm

II

Evvelā 'azm idelüm bār-geh-i iclāle

Ravza-i şāh-ı rüsül merķād-ı şaħb ü āle

Ol şāhuñ ğāşiye-ber-düş olalum maħmiline

Yüz sürüp hāk-i reh-i nāķe-i zer halhāle

Yollaruñ hār-ı muğeylānına yüzler sürelüm

Lāle-veş ğark idelüm çihreyi hūn-ı āle

Eşk-i hasret şaçalum reh-güzer-i hüccāca

Şürezārında Hicāz' uñ bite sünbül lāle

Sünbülü āteş-i dilden saçılan dūd-ı kebūd

Lalesi hūn-ı cigerden dökilen pergāle

Gel senüñle varalum yüz sürelüm dergāha

Ya‘ nīdergāh-ı mu‘ allā-yı Resūlüllāh’a

[49a]¹⁵⁴

III

Ravzası hākine fersūde kılup pīşānı

Lāle-gün eyleyelüm dīde-i hūn-efşānı

Diyelüm aña eyā ümmetinüñ ğam-h‘vārı

Hasteler çāresi bī-çārelerüñ dermānı

Enbiyā mefharı hūllāq-ı cihān maḥbūbı

İki ‘ ālem güneşi iki cihān sulṭānı

Feyz-i luṭf-ı keremüñden bizi maḥrūm itme

Raḥmet-i ‘ ālem iken devletiñüñ ‘ ünvānı

Yüz sürerken o şafā-gāh-ı bülend-eyvāna

Būs iderken o ḳadem-cā-yı celīlü’ş-şānı

¹⁵⁴Bu şiir 49a varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Çaldırup dest-i du'â kıble-geh-i 'alâya

Yalvaralum bizi yokdan yaradan Mevlâya

IV

Diyelüm ey bizi yokdan getürüp var iden

Cevher-i 'aql ile tıfl-ı dil hüşyâr iden

Tâc-ı îmân ü itâ'atle ser-efrâz kılup

Dîn-i İslâma kemer-beste-i esrâr iden

Çalbimüz gönçe-i ser-beste-i taşdıķ idüp

Dilümüz bülbül-i destân-zen-i ikrâr iden

Kimimüz devlet ile şâh-ı cihân-dâr iden

Kimimüz künc-i kanâ'atle sebük-bâr iden

Ey bizi maḥz-ı kemâl-i kerem-i luḥfindan

Dâr-ı dünyâda bu elḫâfa sezâ-vâr iden

Şoñra lâyıķ mı beni ḫaste-i hicrân itmek

Mübtelâ-yı elem ü âteş-i süzân itmek

[46a]¹⁵⁵

V

Geçdi ʿömrüm heves-i zülf-i muʿanberde benüm

Çaldı ʿaqlum girih-i kākül-i dilberde benüm

Şāh-bāz-ı nazarum niçeye dek beste kıla

Dām-ı dil-gir̄ ḥaṭ-ı yār-ı semenberde benüm

Tiḡine ḥançerine māʾil olup dil-dāruñ

Çekdigüm derd ü belā söylene dillerde benüm

Seyyi ʾātum yazan ol kātib-i aʿmāl-nüvis

Vay eger itdigümi hep yaza defterde benüm

Şaḡalum aḡ ve yüzüm ḡara sözüm ʿayn-ı ḥaṭā

Baṅa aḡlañ baṅa kim ʿarṣa-i maḥşerde benüm

Ne yüzüm var nazar-ı ḥazret-i Ḥaḡḡʾa varacaḡ

Ne sözüm var varicaḡ ḥazretine yalvaracaḡ

¹⁵⁵Bu şiir 46a varağından devam ettiğı için bu varak buraya eklenmiştir.

VI

Şadme-i kahr ile bir gün yıķıla tāk-be-tāk

Bu bir efrāşte-i eyvān-ı zer-endüde revāk

Vaķtidür āhuñı tır it ķadüñi eyle kemān

Sefer-i āhirete saña gerekmez mi yaraķ

Āh kim fısq ile geçdi giceler gündüzler

Ne ı ibādāt-ı teheccüd ne şalāt-ı işrāk

İtdigüm cürme benüm yir ile gök şāhiddür

Bende yirden göge dekdür ğazaba istiħķāk

Virme dāmānumı dest-i huşemāya yā Rab

Varıcaķ ħazretüñe baş ķaba yalın ayak

Virmek olursa eger ħaşma benüm dāmānum

Yine ihsān ü kerem senden olur sulţānum

[46b]¹⁵⁶

VII

Mest olup bāde-i ğafletle yitirdük özümüz

Bilmedük düş gibi geçdi gicemüz gündüzümüz

¹⁵⁶Bu şiir46b varağından devam ettiğı için bu varak buraya eklenmiştir.

Ẓıkr ü tesbîḥe şarf eylemedük ʿ ömrümüzü

Ḥazret-i Ḥaḳḳ'a niyāz itmege yokdur sözümüz

Çihre-fersūde-i ebvāb-ı erāzil olduk

Ḳalmanı ḥazretine varmaḡa hergiz yüzümüz

Ten-i ḥākümüzü bir gün getüre şarşar-ı merg

Şöyle berbād ola kim görmeye kimse tozumuz

Göresün ey dīde neler gelse gerek başumuza

Bilesün ey dil ki neler görse gerek gözümüz

Ẓü'l-celālā baña ol demleri āsān eyle

İşümi ẓıkr-i cemīlün ismüm imān eyle

VIII

Tevbe yā Rabbi giriftār-ı hevā oldıḡuma

Tevbe yā Rabbi ṭaleb-kār-ı belā oldıḡuma

Tevbe yā Rabbi esīr-i mey-i gül-reng olup

Bende-i muḡbeçe-i ʿ ıṣṣ-ñümā oldıḡuma

Ârzū-yı şanem-i mäh-liķā itdigüme

Mübtelā-yı heves-i mihr ü vefā oldıguma

Tevbe yā Rabbi ʿibādet şanup itdiklerüme

Dāmen ālūde-i çirk-āb-ı riyā oldıguma

Pey-rev oldum o sūhan-pervere itdüm tevbe

Dā'imā rehber-i ʿamd ü hıta oldıguma

Tevbe yā Rabbi hıta yolında gitdiklerüme

Bilüp itdiklerüme bilmeyüp itdiklerüme

[51a]¹⁵⁷

IX

Yā İlāhī şeref-i hāzret-i peygamber için

Siper-i mähı iki pāre iden server için

Şeb-i isrāda olan ser-i muķaddes hıķķı

Leyle-i ķadrdeki vaķt-i şafā-güster için

¹⁵⁷Bu şiir 51a varağından devam ettiğı için bu varak buraya eklenmiştir.

Ḥande-i ḥüsn-i cihān-sūzı için şıddīķūñ

Girye-i ḥazret-i Ya'ķūb-ı belā-perver için

Nūr-ı şıddīķ-ı ben-i ma' delet-i Fārūķī

Ḥilm-i ' Oşmān u kerem-güster-i Ḥaydar için

Ol iki dürr-i dil-efrūz-ı benāgūş-ı felek

Ya' nī ol ķurretü'l-' ayn-ı şeh-i Ḥayber için

Luṭf idüp eyledügi cürm ü fesāda bakma

Veysi'-i rübehīyi nār-ı caḥīme yakma

50a

Müfred

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)

Ṭaşra çıķsun deñüz ol yār ile var bir sözüümüz

Ḥālümüz ağlayalum çıķsun ol iki gözümüz

Müfred

fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)

Dem-be-dem ḥün-ı ciger çeşm-i terümden aķsun

Ġamzeler şimdi el altunda iderler ķanı

Müseddes-i Cināni¹⁵⁸

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

İltifāt-ı yāre her vech ile lāyıksın gönül

Da' vī-i ' ışk itmede zirā ki şādıksın gönül

Yokdur aqrānuñ senüñ fennüñde fā 'iğsin gönül

Yine bir ' azrā-' izāra şimdi Vāmıķ'sın gönül

Şubha dek bīdārsın beñzer ki ' aşıksın gönül

Nergis-i gülşen gibi her şeb uyanıksın gönül

Senden ol mihr-i münir itmez eger çi ictināb

Sīnenüñ sūzı velī gerdūna virdi tebb ü tāb

Düşmen-i bed-ḥ'āh ile gündüz çekersin ıztırāb

Giceler sevdā-yı zūlf ile idersin terk-i ḥ'āb

Şubha dek bīdārsın beñzer ki ' aşıksın gönül

Nergis-i gülşen gibi her şeb uyanıksın gönül

Başladuñ bir iki gündür terk-i ' ādet kıлмаğa

Yüz yumazsın cām yādı ile ' ibādet kıлмаğa

Sa' y it sen yār ile tenhāda ' işret kıлмаğa

Yok teveccüh sende bir şeb ḥ'āb-ı rāḥat kıлмаğa

¹⁵⁸Bu müseddes Cinani Divanında mevcuttur (Okuyucu, 1994, s. 320)

Şubħa dek bīdārsın beñzer ki ‘āşıksın gönül

Nergis-i gülşen gibi her şeb uyanıksın gönül

Fāriğ ü āzāde iken yār olup bir yār ile

Gitdi elden ihtiyāruñ cezbe-i dīdār ile

Bilmezem āħir n’olur ħālüm diyüp ağıyār ile

Her gice mu‘tād olup tūl ü dırāz efkār ile

Şubħa dek bīdārsın beñzer ki ‘āşıksın gönül

Nergis-i gülşen gibi her şeb uyanıksın gönül

Yoğ iken ħalbūñde sevdā-yı muħabbetden eşer

Bir civāna mübtelā itdi seni sevk-i ħader

Virmeyüp ağıyāra rāzuñdan **Cinānī**-veş ħaber

Şem‘-i meclis gibi aĥvālūñ yanup şeb-tā-seħer

Şubħa dek bīdārsın beñzer ki ‘āşıksın gönül

Nergis-i gülşen gibi her şeb uyanıksın gönül

51a

[Ġazel-i Ĥayreti]¹⁵⁹

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

Ben senūñ şādıĥ ħuluñam şāħ ħaĥı’çün begüm

Eşigūñ terk itmezem Allāħ ħaĥı’çün begüm

¹⁵⁹Bu gazel Hayreti Divanında mevcuttur (Çavuşoğlu & Tanyeri, 1981, s. 298)

Āsitān-ı devletünden sürme ben dervīşüñi

İtme maḥrūm ol ulu dergāhḥaḳı'çün begüm

Nev-civānsun alma āhum ben faḳīrūñ her seḫer

Ehl-i derde itdügi āh ü zārḥaḳı'çün begüm

Zerrece yolsuzluğum yoḳdur ṫarīḳi 'ışḳda

Bāb-ı ḥaḳḳa doğrı varan rāh ḥaḳı'çün begüm

Cevr eliyle yaḳma göñlin **Ḥayreti** bī-çārenüñ

Ka'bedür vāllāhi beytü'llāh ḥaḳı'çün begüm

51b

Bāḳi¹⁶⁰

me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün

Nedür bu ḥandeler bu 'ışveler bu nāz u istiğnā

Nedür bu cilveler bu şiveler bu ḳāmet-i bālā

Nedür bu pīç pīç u çin çin u ḥam-be-ḥam kākül

Nedür bu ṫurralar bu ḥalḳa ḥalḳa zülf-i müşg-āsā

¹⁶⁰Bu gazel Baki Divanında mevcuttur (Küçük, 2011, s. 105)

Nedür bu ârız hadd u nedür bu çeşm ebrûlar

Nedür bu hâl-i hindûlar nedür bu hâbbetü's-sevdâ

Miyânuñ rişte-i cân mı gümüş âyîne mi sineñ

Binâgûşuñla mengûşuñ gül ile jâledür güyâ

Vefâ ummaz cefâdan yüz çevirmez **Bâkî** ' aşıkdur

Niyâz itmek aña cânâ yaraşur saña istiğnâ

Emri¹⁶¹

mef ū lü / fâ i lâ tün / mef ū lü / fâ i lâ tün

Divâneym göreliden ol hatt-ı lâle-günı

Artar bahâr irişse divâneler cününü

Hattın çemen okurlar ağzına gönçe dirler

Yokdur nazîri yârüñ ben bilmem onı bunı

Leylî'yi sevdigü'çün hiç Kays'ı aña baña

Er midür ol kim ola bir ' avratuñ zebünü

¹⁶¹Bu gazel Emri Divanında mevcuttur (Saraç, 2002, s. 288)

Bir pehlevān er idi ğam ʿāleminde Ferhād

Kim kesdi niçe müddet der-bend-ibī-sütūn

Top itdi başınEmrī ẓadd-i ḥamını çevgān

Maḥbūblar dirilsün vardur erūñ oyunu

52a

[Taḥmīs-i Nezārī Ğazel-i Rūḥī]¹⁶²

fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn

Cān virse müddeʿī rāhuñda meyl itme aña

Nāzır olma bü'l-heves-i dūn-ı deynlerden yaña

ʿĀşık-ı ser-geşteyem ruzī melāmetdür baña

Gencsin gözden nihān olmağ münāsibdür saña

Dostum gel bizde pinhān ol ki biz virāneyüz

Ey perī-rūlar ḥazīn-i bend-baş itmeñ bizi

Çīn-i ebrū gösterüp ehl-i hirās itmeñ bizi

Muttaşıl cevır ile bī-zār [u] libās itmeñ bizi

Āşinālık bilmeyenlerden kıyās itmeñ bizi

Āşināya āşinā bigāneye bigāneyüz

¹⁶²Bu gazel Bağdatlı Ruhi Divanında mevcuttur (Ak, 2000, ss. 587-588)

Ey perî-rû ' âlem içre habs-i vücûduñdan geçüp
Ârzû-yı devlet-i seyrân-ı rûyuñdan geçüp
Bu ne sözdür zülf-i meyl-i müşg-i bûyuñdan geçüp
Sen beni ey bü'l-heves şanma ki kûyuñdan geçüp
Yâ koyam baş kûh-sâra yâ tutam yâbâna yüz

Dem-be-dem sevdâ-yı zülfüñle olup âşüfte-ğâl
Sû-be-sû geşt eylerüz Mecnûn-ı ğam-perver mişâl
Çâker-i hum-ğâne-i pîr-i muğânuz mâh ü sâl
İsterüz pend ü şalâha bulmaya zâhid mecâl
Geçmezüz meyden anuñ'çün dâ'imâ mestâneyüz

Defter-i dîvânumuz bizüm şalâdur ' âleme
Bâde-i sâķî gibi hâlet-fezâdur ' âleme
Ey **Nezârî** her sözüñ ' işret-nümâdur ' âleme
Ruĥiyâ zarfı olan gelsün şalâdur ' âleme
Biz mey-i vaĥdetle mâl-â-mâl bir hum-ğaneyüz

[Şenāyī: *Menākīb-ı Emīr Sulṭān*'dan]

Der-Medḥ-i [...] ¹⁶³

[...] ¹⁶⁴Keşf-nāme-i Şenāyī

me fā ī lün / me fā ī lün / fe ū lün

Olur burc-ı kelām āşār-ı meftūḥ

Olunsa besmele āğāz-ı memdūḥ

Dilerseñ ola her kārūñ mükemmel

Dilüñde lafzu'llāh ola evvel

Hemīşe zıkr-i bismi'llāh idenler

Her işüñ evvelinde ola bihter

Refīḳ iden kimesne kârlarda

Ḥudā nāmı düşürmez anı derde

Urulur ḳalb-i şeyṭān daḥi tīr

Yanuñda durmağa dutamaz ol yīr

Olıcak her işüñ hamd ibtidâsı

Olur meşkür âhîr intihâsı

İlâhî hamdüñe' âciz **Senâyi**

İdemez şükrüñe lafz-ı sezâyı

Katı korçar kapuñdan ola merdûd

Ricâ luḡfuñ ider ey şâhîb-i cûd

53a

Der-Tevhîd-i Bârî [Te' alâ ' Azze ve Celle]

me fâ î lün / me fâ î lün / fe û lün

İlâhî eyledüñ kevneyn mevcûd

Birin dünyâ birin ' uḡbâ-yı mes' ud

Ḳoduñ içinde terkîb-i ' anâşır

Olup andan mürekkeḡ nâs zâhîr

Olundı nuḡfe-i nâçîz âdem

Müşerref anuñ ile oldı ' âlem

Olup nāsuñ kimisi merd-i mesrūr

Kimi ahr-ı  itābuñ ile mahūr

Kimin mün imidüp efkāra alduñ

Kimin sā' il idüp bāzāra alduñ

Riyāset kimine virdüñ cihānda

Felāketle oduñ kimin yabanda

İlāhī kiminüñ ılduñ yirin tat

Virüben ālī inüñ ferine¹⁶⁵ bat

Kimin mutāc-ı fūls-i amer itdüñ

Kimin destini pür sīm ü zer itdüñ

İlāhī istedügin bende-i āh

İdersin kimini memlūk her gāh

 Acebdür kimin alarken fera-nāk

İdersin ād iken ba zını ğam-nāk

¹⁶⁵ Vezne uydurmak için eddeli yazılmıştır.

Temāşā-gāh-ı gülşende Hudā'yā

Saņa bülbül iken ben de Hudā'yā

[53b]¹⁶⁶

Dehān-ı gönçe jāle düşürdüñ

Meşāmm-ı 'andelībi ter [?]¹⁶⁷devşirdüñ

Aña reşk eyledüñ virdüñ nesīmi

Ꞑoḥulatduñ güli igen ḥarīmi

Görelde serv-i şimşadı 'acebdür

Daḥi hem 'ar' ar ābādı 'acebdür

Ġamından ser-nigün oldu benefşe

[Naḥīfı]'l-ḳadr olup şoldı benefşe

Bu ḥalkuñ kimini āşüfte gördüm

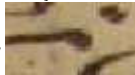
Kimin hemçün dür-i nā-süfte gördüm

Ꞑamu 'uşşāḳı sen aşüfte ḳılduñ

[Hevā-yı] 'ışḳa anları düşürdüñ

¹⁶⁶Bu şiir 53b varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

¹⁶⁷

Bu insān-ı zā' ifūñ ekşerini

Ḳamu nās-ı naḥīfūñ ekşerini

Sen itdūñ mübtelā nefs-i hevāda

Saña ṭā' atleri olup hebāda

İdüp Buḳraṭı ḥikmetle mu' allem

Ricāl-i cehli hem ṭā' n ile mülzem

Bulardan kimi ister māl-i dünyā

Kimisi oldı ser-gerdān-ı ' uḳbā

Kimine zevḳ şevḳi zehr idersin

Aña dūzaḥ odıyla ḳahr idersin

Kimine keşf idersin sırr-ı şevḳi

İdüp ol ḥālet-i maḥf ile zevḳi

Kimin Mecnūn kimin Ferhād itdūñ

İkisin ' ışḳ ile sen şād ḳılduñ

Sen olduñ kâdir [u] kâhâr ü mâlik

Olupdur seyf-i hikmet tîğ-i hâlik

İlâhî ‘aşîler silkünde mezkûr

Günâhum ile kılma beni meşhûr

İlâhî mücrimem ‘işyân içinde

Siyâh-rû oluban devrân içinde

Yüzümi rahmetüñ âbı ile yu

Ağ ola yüzümüz olundı mercû

‘İnâyet olıcağ insâna senden

Cehennem olmaya merdâna mesken

Niyâzum dâ’imâ yâ Rab sañadur

Ṭarîk-i müstaķime bî-riyâdur

Egerçi bir hafîdür saña zâhir

Ne lâzım ‘arz-ı hâcât ola bâhir

¹⁶⁸Bu şiir 32a varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Ḳoyup ḳorḥuyı bī-inṣāf merdem

Degül bir dem bu fi' lüm bil ki her dem

Muḳırram dīnime 'afvuña nāyib

Olupdur cān ü dil bu fi' le ṭālib

Ẓa' ifem ḳudret-i mevt-i muḳallid

Tenümdür ḳudrete olsam mücāhid

Zelīl oldum bu 'iṣyānuñ deminden

Zebūn oldum günāhumuñ ğamından

Baña senden ger keder ola imdād

Ki başdan aşdı bī-ḥad oldı ifsād

İlāhī 'ācizem iṣüm ḥaṭādur

Ṭolu ḥırş ile gönlüm pür-hevādur

Dilümi şaḳlağıl lafz-ı ḥaṭādan

Umaruz luṭfuñı cevr ü seḥādan

İdüp aqvālumuz şer‘e muṭābık

Rızāñ üzre ola kār-ı muvāfık

[32b]¹⁶⁹

Ledünnī ‘ilmını bildir melekden

Neden şākī olam işbu felekden

Geçürüp ‘ucb u riyā vü māsivādan¹⁷⁰

Bir nefesüñ eylemez adın hevādan

Benüm kālumı hālümüyla tebdīl

Geçürem hoşça demler ile yıl

Şenāyī’dür Şenāyī’den günāh-kār

El açup hācet için leyl ve’n-nehār

İlāhī sen du‘āsını kabūl it

Çapuñda durur daḡi anı da kul it

Muḡammed hürmeti ḡaḡıyçün olsun

Degül yarın hemān eknūn olsun

¹⁶⁹Bu şiir 32b varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

¹⁷⁰ Vezin hatası mevcuttur.

Dağı hem enbiyānuñ ‘izzeti’çün

Velīler muttaķīler ħürmeti’çün

Günāhından anı eyle müberrā

Bi-ħaķķ-ı sūre-i Yāsīn u Ṭahā

‘Azābuñdan bula tā kim necātı

İder ħavfı ki ol ġāyetde ķatı

İlāhī yevm-i maĥşerde şefa‘ at

Muĥammed’den gerek ola ‘ināyet

Ola firdevs-i a‘ lāda maķāmı

Olup maķşūd-ı ħāşıl cümle kāmı

Tazarru‘ dan tevaķķuf oldı elťāf

Umar yā Rab bu cān ü dil ola şāf

Ki sensin rāĥim ü ġaffār ü rezzāķ

Dađı bu cümle-i maĥlūķa ħallāķ

[20a]¹⁷¹

[Medh-i Resûlullâh Şallâlahü ' Aleyhi ve Sellem]

Muhammed'dür şefî' -i ümmet-i pâk

Muhammed'dür cihânda hâk-i idrâk

Resûl-ı abtaḥ-ı [?]¹⁷² zemzemî

Ḳureyşî-i kerîm-i Hâşimî

Şefî' ü'l-müznibîn ü şâhibü'l-cûd

Ol oldı ümmeti ider sûd

Muhammed âb-ı rû-yı enbiyâdur

Muhammed nûr-ı çeşmü'l-etḳiyâdur

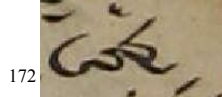
Muhammed mürselînüñ hâtemîidür

Ḳamu nâsuñ mûkerrem ekremidür

Muhammed'dür iden derde devâlar

Muhammed ümmete ider vefâlar

¹⁷¹Bu şiir 20a varağından devam ettiği için bu varak buraya eklenmiştir.

Anuñ meddâhı oldu Hâk Te'âlâ

Anuñ kimdür ider vaşfını inşâ

Cihânda âdem olmaz idi peydâ

Muhammed olmasa âhir hüveydâ

Didi Hâk şânına “levlâke-levlâk”

Muhammed olmasa olmazdı eflâk

Bu kufi-i bâb-ı tevhid üzre miftâh

Muhammed nâmıdur kim kıldı fettâh

Çamu edyân anuñ'çün oldu nâsih

Hudâ aña virüpdür dîn-i râsih

Yoğ iken ehl-i İslâmuñ vücûdı

Hudâ'ya olmayup nâsuñ sücûdı

Dolu aşnâm ile kibr olmuş iken

perestân-ı şeyâtin tolmuş iken

Dürüldi defter-i küfr ü dalâlet

Muhammed olıcağ Hâk'dan 'inâyet

Olupdur iftihâr-ı fevķ-i eflāk

Ėubâr-ı na' lîn sulţân-ı idrāk

Hemîşe çağırurum yâ Muhammed

Zebānum lafz[1] oldı nām-ı Aħmed

[20b]¹⁷³

Şenāyî ķuluña luţf it cihānda

Murādına irişe ĩn ü ānda

Şefî' -i ümmet-i ehl-i me' āşî

Sen olduñ ümmetüñdür Tañrı ĥāşî

Şefî' ün ümmet fî-yevmü'l-ķıyāmet

Fe-yercü küllenā minke'ş-şefā' at

¹⁷³Bu şiir 20b varağından devam ettiğ i için bu varak buraya eklenmiştir.

Medh-i Hâzret-i Ebû Bekr Rağiyallâhu ‘ Anhu

Âsumân-ı hilâfet-i ħurşîd

Ehl-i küfrün şalâhına te’kîd

Muħtedâ-yı şahâbe-i ekrem

Pîşvâ-yı gürûh-ı ehl-i kerem

Hem çü rûħ muşavvir-i ervâħ

Ufħ-ı şa‘ şa‘ a-ı nûr-ı şabbâħ

Medh-i Hâzret-i ‘ Ömer Rağiyallâhu ‘ Anhu

İmâm-ı zeyn-i mihrâb-ı sa‘ âdet

Hümâm-ı zübde-i aşhâb-ı millet

Mürüvvet ma‘ deni kân-ı şehâdur

Anuñla dîn-i Aħmed pür-ziyâdur

Resûlün yârıdur iħyâ-yı minber

Ol itdi niçe biñ yirde muħarrer

Medh-i Hâzret-i ‘ Osmân Rağiyallâhu ‘ Anhu

Şehâdet mülkünündür şeh-süvârı

Ĥayâ taħtında sultân-ı vaħârı

İmām-ı cāmi‘-i āyāt-ı Qur’ān

Olupdur ḥazret-i ‘Osmān-ı ‘affān

Celīs-i luṭf u iḥsān u mürüvvet

Enīs-i ‘ilm u vaż‘ [u] ḥilm u ref’et

Medḥ-i Ḥazret-i ‘Alī Raḍiyallāhu ‘Anhu

Vilāyet-i pādişāh şāh-ı esrār

Ma‘ārif ma‘deni sulṭān-ı ebrār

Süvārī-i ‘arşa iḥyā-yı mezheb

Şecī‘-i ehl-i rezm-i kâbil-i āb

‘Ulūm-ı ḥikmete oldı mu‘allim

Ol itdi şan‘at-ı iksir ta‘līm

BÖLÜM 4

SONUÇ

Arapça *cem* kökünden türetilip “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi” anlamlarına gelen mecmualar tek bir konu üzerine yazılabildikleri gibi çok çeşitli konular üzerine de yazılabilir. Mecmualar yoğun olarak edebi türleri içeren eserlerdir. Yani gazel, kaside, nazire, muamma, mersiye gibi farklı şekil ve türleri barındırır. Bunların yanında elbette yıldız kitapları, simya, remil, kelam, musiki, fal, vb. farklı alanlar için oluşturulmuş mecmualar da vardır. Bu tip mecmualarda genel bir konu bütünlüğü olduğu savunulabilir. Yine de mecmualar için bunu genel geçer bir yargı olduğunu iddia edemeyiz. Eski zamanlarda kağıt ve mürekkebin günümüzdeki kadar bol ve ucuz bulunmamasından ötürü insanlar var olan kağıt ve mürekkebi en verimli şekilde kullanmaya çalışmış ve bunun için de neredeyse bulabildikleri tüm bilgileri kaydetmişlerdir. Bu yüzden mecmualarda bir konu birliğiyle çoğu zaman karşılaşmamakta; örneğin bir şiir mecmuasında bile olsa dua, ilaç tarifleri, ailevi tarihler gibi farklı metinler bulabilmekteyiz.

Mecmualar Divan edebiyatı çalışmalarındaki önemli kaynaklardandır. Bu önemlerini ise dönemlerinin şiir zevklerini yansıtmalarına borçludur. Edebiyat tarihi araştırmaları aynı zamanda metinlerin ve türlerin dönemlere göre nasıl alımlandıklarıyla ilgilendir. Mecmualar da kendi dönemlerinde genelde kabul gören şiir ve diğer nazım biçimleri ile edebi türleri barındırdıkları için bir mecmuanın yazıldığı dönemin edebi zevkine dair fikir yürütebiliriz. Üstelik, mecmua sahiplerinin de birikim sahibi kişiler olduğu göz önüne alınırsa, yaptıkları metin

seçkilerinin ne kadar önemli olduğu da görülebilir. Ayrıca yine edebiyat tarihi çalışmalarının önemli meselelerinden olan “edebiyat tarihi dönemlendirmesi” de yine mecmualardaki şiir seçkileri üzerine yapılacak çalışmalarla geliştirilebilir.

Bu incelemenin temel metni olan Ali Emiri Millet Kütüphanesi’nde Aemnz587 kayıt numarasıyla bulunan *Mecmu‘a-ı Eş‘ar ve Gazeliyyat* isimli şiir mecmuası da bu açıdan incelenmeye değer bir nüshadır. Tipik bir mecmua örneği olan bu nüshanın mürettibi belli olmadığı gibi ketebe kaydı ile tarihi de mevcut değildir. Şiire meraklı olduğu anlaşılan bir kişi tarafından tutulmuş olan bu defterin 17. yüzyıla ait olması kuvvetle muhtemeldir. Böyle düşünmemizin öncelikli nedeni nüshanın 2b varlığında düşürülmüş olan “Tarih-i Mehemed Paşa” başlıklı şiirin altına karalanmış olan “sene 1078” ibaresinin varlığıdır. Ayrıca bu mecmua seçkisinde yer almış olan şiirler ve şairlerin de 17 ve öncesi yüzyıllara ait olduğunu da belirtmiştik.

İçerdiği şairler ve şiirler göz önüne alındığında Baki, Necati, Nesimi, Cami, Hatayi gibi kendi dönemlerinde ve günümüzde bilinen ve sevilen şairlerin bulunması Divan edebiyatı şiirinin genel normlarının neler olduğunu bize göstermektedir. Bu birincil şairlerin dışında yer alan Kabuli, Fehim, İshak, Seliki gibi dönemlerinde sevilen ancak sonraki yüzyıllarda görece o kadar da meşhur olmayan şairler de vardır. Edebiyat zevkinin zaman içinde değişmesini işte bu mecmuadaki şair seçkisinden de görebilmekteyiz. Bu durum mecmuanın mürettibinin zevkinin belli başlı şairleri değil de biraz daha geniş bir yelpazedeki şairleri kapsadığını göstermektedir.

Nazım biçimi olarak da gazelin diğer biçimlere göre ezici bir üstünlüğünü görmekteyiz. Terci-bend, muhammes ve tahmisler bu mecmuada çokça yer bulan diğer biçimlerdir. Bu şiirlerde en çok işlenen konular ise aşk ve tasavvuftur. Divan

edebiyatının her dönemde en çok işlenen konuları; en çok kullanılan nazım biçimleriyle birlikte bu mecmuada oldukça fazla yer bulmuştur. Bununla birlikte seçkiideki tasavvufi şiirler de tarikat veya sufizmden ziyade daha bireysel bir dini anlayıştaki şiirlerdir. Vahdet-i vücut, nefsin eğitilmesi gibi meseleler ele alınmamış; dua eden bir kişinin tanrıyı övüp ona yakarmasını dile getiren şiirlerdir.

Ayrıca Farsçanın edebiyat dili olarak görüldüğü dönemde oluşturulan bu mecmuadaki şiirlerin büyük çoğunluğunun Türkçe olması da mecmuayı değerli kılmaktadır. Üstelik 2a ve 28b varaklarındaki iki hezelin imlası şiir içinde geçen “lisānū’l-Bosnevī” şeklinde olup Türkçenin Balkan ağzı olabilir. Böyle bir şiirin mecmuadaki varlığı araştırmaya değerdir. Türkçenin yanında Farsça ve Arapça şiirler de elbette mevcut olup sayıca çok daha azdır.

Yalnız bir mecmua çalışmasının incelenmesi edebiyat tarihi çalışmalarını için yeterli değildir elbette. Bunun için onlarca mecmuanın araştırılıp tenkit edilmesi ve böylece bir araştırmalar denizi oluşturulması gerekmektedir. Örneğin bir Baki’nin mecmualarda yer alan şiirleri çalışılmış mecmualardan incelenip daha sonra divanıyla karşılaştırma çalışması yapılabilir. Böylece bu deniz içinde edebiyat tarihi çalışmalarımızı için en doğru yargılara varmamız daha olası olacaktır.

EXTENDED ABSTRACT

Poetry compilation books are usually called *mecmu'a-i eṣ'ar*, *mecmu'atü'l-eṣ'ar* (a compilation of poems) and totally reflect their compositors' taste of in poems. Those compositors composed the poems they liked just for their personal interest. There may be some compilations that were commissioned a patron, but usually these works were not presented to anybody. Hence, there is generally no record of the date or composer on these manuscripts. These works are from the popular poets of their era as well as the forgotten ones of today. Moreover, the compilations are important not only because they reflect the taste of the poems of their compositors, but also the taste of poems of the era when they were composed.

Firstly, I should start with a definition. The term “mecmua” [*med mu:a*] means “to collect and accumulate” in Arabic. But it is used in Turkish for periodicals and magazines. Nonetheless, in classical Turkish literature, this term is used for various works. They are the personal-manuscripts that are systematically set and compiled by who are interested in poetry and literature in general. Sir James W. Redhouse defines this term as: “1. Assembled, gathered together. 2. the whole, all of anything. 3. Easy, tranquil (mind). / a collection.”

Compilations have their own form properties. They can be either prose or poetry. It is not their form that makes them so important, however; it is the content.

The compilations are theoretically supposed to be collections of similar subjects; but in practice, they often consist of different subjects. That's to say, in a compilation of poems we can find diverse topics ranging from prayers, to medicine

recipes, to dates of birth and death of certain people, and information about the household. The reason, I believe, is related to the importance of paper in earlier times; when literate people had paper (and ink, too) they tried to record as much information as they could.

Compilations consist mainly of literary genres, such as *gazel* (lyric), *kaside* (ode), *muamma* (riddle) and so on. There are other kinds of compilation that are composed for horoscopes, alchemy, music, hymns, and fatwas. We can maintain that such compilations have subject-unity. Nevertheless, talking generally about the compilations, it is not easy to maintain that they do indeed have subject-unity.

Compilations are, however, important because of the poets whose work they include. These poets were probably not selected and registered in the compilations randomly. The most popular and best-known poets were selected, in addition to those who were not-so-popular, and this gives us an idea about the literature tastes of the era when the compilation was composed. Thus, we have a milestone for our literature history research. Probably examining only one compilation would not be so rewarding. However, a cluster of compilation-examinations will give a handful of information rather than a few drops.

Briefly summarizing the importance of the compilation of poem manuscripts:

- We can access non-popular, unknown and/or forgotten poets through the compilations.
- It is possible to find variations between a poem that is in a compilation and the one that is in the Divan.
- Compilations are also a kind of experiment; by that I mean that they are treated as a field for trying something new, such as new ways of expression, metaphors, and styles. Since they were not presented to any patron, their

composer felt freer to try new literary forms, styles, rhyme schemes, patterns, and images. Classical Turkish literature was a literature of traditions and it had strict borders. Therefore, it is important to see such experimentation with new styles and ways of expression.

- We can sometimes find some biographical information about a poet, which had not been previously known, such as the date of death and/or where he is buried.
- Because the poems and poets are not selected randomly, the compilations give us an idea about the literature taste of their own eras. The most popular poets and less popular ones with the most popular styles and subjects are good indicators of what the readers wanted to hear/read in earlier times.
- Besides the *Mecmua-i Naza'irs* (compilations of poem-imitations), other poem compilations consist of imitations among the poets. Thus, it is easy to follow the relationships and interactions among them.
- And last but not least, information such as medicine recipes, dates, talisman, prayers, and addresses that is written on the margins is very useful. Such information can be important, especially for sociological and historical readings rather than literature examinations.

The manuscript that I studied is registered as “Mecmu’a-i Eş’ar ve Gazeliyyat” (the Compilation of Poems and Gazels) in the Millet Manuscript Library. The measurements are 203mm x 120mm, 183mm x 103mm. The back and the sides are leather; the inner cover is covered by marbled paper. The date of composition is not written but there is a short poem at the page 2b which says “year 1087” (this is according to lunar calendar, which is 1666/67 according to the solar calendar).

Usually the *talik* script is used, but in some pages *naskh* is used. There are 53 pages in this manuscript and the pages do not have a regular line-system. The pages have ruled lines and each page is divided into 2 columns. Some pages do not belong to this manuscript; they are different from the rest of the pages. The inkwell that is used was obviously different and the handwriting is different from the rest of the manuscript. The manuscript consists of 183 poems from 68 poets.

In this study, I first transcribed the text to modern Turkish using the Roman script, and then I determined the meters of all poems. I checked a poem of the manuscript from the examined divans of the poet (if it had been examined). I listed the poem types and the meters they are written in. Then I made a list of poets (including references to their page numbers) to facilitate finding them in the text. Finally, I attached the original text to the end of the text so that the texts can easily be compared.

The main two themes of the poems are love and mysticism. In addition to five Arabic prayers and one fatwa, there are dozens of poems with divine themes, such as praying to God, blessing the Prophet Mohammed and the four caliphs and repentance for sins. Moreover, almost all the gazels are about love and the beloved ones. In classical Ottoman poetry, the love for the beloved and the love of God are very parallel. For this reason, when we think that the poems of this compilation are so divine and so romantic, we can infer that this compilation is mostly a collection of Sufi poems.

MECMUADA GEÇEN ŞAİRLER VE ŞİİRLERİNİN MATLA BEYİTLERİNİN MESTAP'A GÖRE GÖSTERİLİŞİ

Tablo 4.Mecmuada Geçen Şairler ve Şiirlerinin Matla Beyitlerinin MESTAP'a Göre Gösterilişi

Yer: Ali Emiri Millet Kütüphanesi AeMnz587 Mecmu'a-i Eş'ar ve Gazelliyât						
Vrk	Mahlas	Matla Beyti / Dörtlülüğü	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
23b	Ahmedî	Gözüm hiç gördüğün var mı bi-hakk-ı sure-i Tahâ Benüm yarum gibi dilber benüm gönüm gibi şeydâ	Gazel		me fâ i lün / me fâ i lün / lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / lün	Ahmedî ve/ya Ahmet Paşa divanlarında bu mecmuada geçen şüirelere rastlanılmadı.
17a	‘Anđelib i	‘Aşk olsun bir güle bülbül gibi zâr isteyen Meyli-i gülzâr eyleyendür zahmet-i ħâr isteyen	Tahmis		fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün	Muhibbi'nin gazeline tahmis yapmıştır.
2b	‘Aynî	Dâ'imâ ehl-i dili itmede pâmâl cefâ Budur âyin-i felek resm-i sipîhr-i minâ	Gazel	Tarih	fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün	
43a	Bahâyi	Bakşlaruñ cefâsını cânâ çeken bilür Tir-i müjeñ belâsını ey dil bilen bilür	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün	Şeyhülislam Bahayî divanında bu gaezele rastlanılmadı.
4b	Bâkı	Ĥaste-i devr-i 'ışk-ı cânânem Mübtelâ-yı belâ-yı hicrânem	Gazel		fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün	Baki Divanı'nda mevcuttur.
26a	Bakî	Yazmuş debîr-i hikmet ezel şafha-i güle Bülbül dem-â-dem ağılaya her-bâr gül güle	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün	Baki Divanı'nda mevcuttur.
26a	Bâkı	Ebr-i bahâr-i 'ışkdür ebrü degüldür ol Barân-i ĥüsn riştesidür mü degüldür ol Nedür bu ĥandeler bu 'işveler bu nâz ü istigñâ Nedür bu cilveler bu şiveler bu kâmet-i bâlâ	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / lün / me fâ i lün / me fâ i lün / lün	Derkenarında şu ibare vardır: "Taht-ı Hümayün"
51b	Bâkı	Nedür bu cilveler bu şiveler bu kâmet-i bâlâ	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / lün	Baki Divanı'nda mevcuttur.
45b	Behiştî	Sâz ü sözi yiter nihân eyle Vaĥtidür kendüñi 'ayân eyle	Tahmis		fe i lâ tün / me fâ i lü / fe i lün (fa' lün)	Behiştî Divanı'nda mevcuttur.
10a	Behiştî	Müşğ-bülük saçına kalmışdur Fitnelük beñferine kalmışdur	Gazel		fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Behiştî Divanı'nda mevcuttur.
3a	Câmî	Sâki be-yâr bâde deh eknün ki fuşat-est Muşrib be-zen terâne ki fuşat ģanimet-est	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün / me fâ i lü / fâ i lün	Cami Divanı'nda mevcuttur.
40a	Cemâlî	Söylenmedi murâdum o meh-likâya kaldı Ĥâlüm şorarsa yârân işüm Ĥudâ'ya kaldı	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün / me fâ i lü / fâ i lün	Edirmeli Cemalî'nin divanında bu gaezele rastlanılmadı.

26a	Bākī	Ebr-i bahār-ı ‘ıŝkdur ebrü degüldür ol Bārân-ı hüsni riştesidür mü degüldür ol	Gazel		mef ü lü / fā i lā tū / me fā i lü / fā i lün	Derkenarında şu ibare vardır: “Taht-ı Hümâyün”
51b	Bākī	Nedür bu händeler bu ‘işveler bu nāz ü istiğnâ Nedür bu cilveler bu şiveler bu kâmet-i bālâ	Gazel		me fā i lün / me fā i lün / me fā i lün / me fā i lün	Bakî Divanı’nda mevcuttur.
45b	Behiŝti	Sāz ü sözi yiter nihān eyle Vahtidür kendüni ‘ayān eyle	Tahmis		fe i lā tün / me fā i lü / fe i lün (fa‘ lün)	Behiŝti Divanı’nda mevcuttur.
10a	Behiŝti	Müşg-bülük ŝaçına kalmışdur Fitnelük beñlerine kalmışdur	Gazel		fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	Behiŝti Divanı’nda mevcuttur.
3a	Cāmī	Sākī be-yār bāde deh eknün ki furşat-est Mutrib be-zen terāne ki firşat ganimet-est	Gazel		mef ü lü / fā i lā tū / me fā i lü / fā i lün	Cami Divanı’nda mevcuttur.
40a	Cemālī	Söylenmedi murādum o meh-likāya kaldı Hālüm şorarsa yārān işüm Hudā’ya kaldı	Gazel		mef ü lü / fā i lā tū / me fā i lü / fe ü lün	Edirmeli Cemali’nin divanında bu gazele rastlanılmadı.
28b	Cevrī	Esmе Cevrī bize bir başat oğlana ahtudur Külehum şehr oğlani bi’l-cümle ŝeytān ahtudur	Gazel	Hezel	fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	Cevri İbrahim Çelebi divanında bu gazele rastlanılmadı.
50b	Cinānī	İltifāt-ı yāre her veh ile lāyıkım gönül Da‘vī-i ‘ışk itmede zirā ki ŝadıksın gönül	Mütekerir Müseddes		fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	Cinani Divanı’nda mevcuttur.
13a	Derviŝ	Bī-ŝebīh ü bī-nazar ü bī-bedeldür sevdüğüm Dimek olmaz hāŝılı gāyet güzeldür sevdüğüm	Gazel		fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	Derviŝ Himmet divanında bu gazele rastlanılmadı.
14a	Derviŝ	Bendeñi öldürme hāsetle Hudā’nuñ ‘ıŝkına Vechüñi ‘arz eyle nūr-ı Muŝtafa’nuñ ‘ıŝkına	Gazel		fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	Derviŝ Himmet divanında bu gazele rastlanılmadı.
9a	Emrī	Göründi lutf -i rü-yı yār mir’āt-ı semenlerde Zuhūr itdi hıram-ı kadd-ı dilber nārvenlerde	Tahmis		me fā i lün / me fā i lün / me fā i lün / me fā i lün	Nişani’nin gazeline tahmis yapmıştır.
51b	Emrī	Divāneyem göreliden ol haft-ı lāle-günü Artar bahār irişse divāneler cününü	Gazel		mef ü lü / fā i lā tün / mef ü lü / fā i lā tün	Emri Divanı’nda mevcuttur.

19b	Fehîm	Bâde-i ‘ışkuz dil-i mecnûndur peymânemüz ‘Aklı-ı küll olsa revâdur sâkı-i mey- hânemüz	Gazel	fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Fehim Divanı’nda mevcuttur.
19b	Fehîm	Biz râh-ber ü vâdî-i erbâb-ı cününüz Biz ‘aklı-ı perişân-revîş-i râh-nümünüz	Gazel	mef ü lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ü lün	Derkenarda şu cümle vardır: “Zülfinde göñül hâtt-ı ‘anber hâmanı n’eyler murğân-ı kâfes-perver”
24b	Fevrî	Gıtdüm ğam-ı nigâr ile kûy-ı melâlete Oldum esîr-i cevri ü cefâ vü nedâmete	Mütekerir Müseddes	mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün	
27a	Fevrî	Niçe bir menzîlimüz diye fenâ eyleyelüm Ceres-i nâle ile dehre şadâ eyleyelüm	Tahmis	fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa’ lün)	İshak’ın gazeline tahmis yapmıştır.
31a	Feyzî	Şimâh-ı cânuma rûhiyân şadâsı gelür Ġrdâ-yı rûh olarak cisme cân şadâsı gelür	Gazel	me fâ î lün / fe i lâ tün / me fâ î lün / fe i lün (fa’ lün)	Subhi-zade Feyzi ve/ya Simkeş-zade Feyzi’nin divanlarında bu gazele rastlanılmadı.
39a	Feyzî	Koyalum neng ü ‘ârî [...] n’olsa gerek Çekelim sineye yârî [...] n’olsa gerek	Gazel	fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa’ lün)	Subhi-zade Feyzi ve/ya Simkeş-zade Feyzi’nin divanlarında bu gazele rastlanılmadı.
40b	Ġamî	Yîter olduñ Ġamiyâ [?] heer ile ğam-ġâr didi Ĥâne-i kulûbuñı teng eyleme efkâr didi	Terci-Bend	müf te i lün / fâ i lün / müf te i lün / fâ i lün	Mahlaстан emin olunamadı, ilk bendde geçmektedir. Ayrıca “Ĥitâb-ı ‘âşık” başlıklı bendlerin başlığında Selami’ye ait olduğu yazılmıştı.
34a	Ĥamdî	Çekdüm cihânda cevri ĥaddan iken ziyâde İrdi semâya âhum döne döne hevâda	Gazel	müs tef i lün / fe ü lün / müs tef i lün / fe ü lün	
34a	Ĥamdî	Teşrif idince ĥâne-i dervîşî ol perî Ĥañ mı faķırüñ olsa seri kevkeb-i berâberi	Gazel	mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün	Gazelin başlığında “Nemeķa’l-Faķır” ibaresi vardır.
33b	Ĥatâyî	Lâ’ıyî işķâf eyleyüp bir bilmeyen illâsını Bilmedi nefy ile işbâtuñ nedür ma’ nâsını	Terci-Bend	fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Şu mısralar mecnuada olup Hatayi divanında yoktur: “Gün gibi top ile ser-i meydâna gel ğaltâni ol ‘Āşık divâneler ser-defterinüñ ĥanı ol”

18b	Hayretî	Benüm sañadur efendi muhabbetüm ezeli Bi-ħaķķ-ı çâr Muhammed bi-ħaķķ-ı çâr ‘Alî	Gazel		me fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün	
51a	Hayretî	Ben senüñ şadıķ kuluñam şâh ħaķı ‘çün begüm Eşiküñ terk itmezüm Allâh ħaķı ‘çün begüm	Gazel		fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	
34b	Hüdayî	Ey rûhı bağ-ı lefâfetde gül-i ħandânüm Dutdı bülbül gibi dünyâ yüzini efgânüm	Müseddes		fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa ^ç lün)	Hüdayî Divanı’nda mevcuttur.
23a	‘İlmî	Bu cihânüñ [...] yârına ağıyârına yuf Ağlayup yüze gülen ħârına gül-zârına yuf	Gazel		fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa ^ç lün)	
18a	İshâķ	Şüfî seyr itmez döner ħüsn dil-ârâdan kaçâr Gör ne eblehdür nenüñ gibi temâşâdan kaçâr	Gazel		fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Buradaki gazel Fevri’nin tahmisi içindedir.
27a	İshâķ	Yolına sen şanemüñ câmi fedâ eyleyelüm Turalum ‘ahdümime kavle vefâ eyleyelüm	Gazel		fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa ^ç lün)	İshak Divanı’nda mevcuttur.
3b	Ķabûlî	Dem olur âdeme kaç ağladur ey dil ħam olur Ķam nedür ‘aynına gelmez dem olur âdem olur	Gazel		fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa ^ç lün)	
12b	Ķabûlî	Nâ-dân olamaz meclis-i ‘irfân arasında Ķar-mühre şıĝar mı dürr ü mercân arasında	Gazel		mef ü lü / me fâ i lü / me fâ i lü / fe ü lün	
12b	Ķabûlî	Ķazret-i ‘İsâ da olsañ yaramazsuñ kimsyce Ey Ķabûlî sözün zerle gerekse gözine uy	Müfred		fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	
12b	Ķabûlî	Nazar kıldum vücüdümde ĝamuñdan bir eşer buldum Nice şâd olmayam kim ħâķ içinde bir güher buldum	Gazel		me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	
37a	Ķabûlî	Ķâr-ı ĝamuñla ey gül her murg-ı zâr böyle Her yirde ħâr elinden her bir diyâr böyle	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tün / mef ü lü / fâ i lâ tün	

41a	Kaḫulī	‘Aşıkam öpsem baña lâyıkdurur cânan elin Bende kim zü’l-kadr ola lâ-büd öper sultân elin	Gazel		fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı.
43a	Kaḫri-i Bağdâdī	Yâr-i belâ-yı miñnet-i hecri çeken bilür Cevr ü cefâ-yı dilberi ey dil bilen bilür	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün	Kul Süleyman’a ait <i>Bakrgan Kitabi</i> ’nda bu şiire rastlanılmadı.
4a	Ḳul Süleymân	Âhır şerr olduğundan bellüdür Bir laḫza tütünsüz olmaz olduḫ Âdem oğlanı da hep bir ḫallidür Ḳaḫımız eyüdür bilemez olduḫ	Koşma		Hece Vezni	
27b	Medḫī	Zannum bu ki sen serv-i ḫübân olacaḫsın Cân gülşenine bir gül-i ḫandân olacaḫsın	Tahmis		mef ü lü / me fâ i lü / me fâ i lü / fe ü lün	Medhi Divanı’nda mevcuttur.
17a	Muḫibbī	Ḳan yudarsa tañ m la’ l-i leb-i yâr isteyen Cân virür yolda bir zülf-i siyeh-kâr isteyen	Gazel		fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Buradaki gazel Andelibi’nin tahmisi içindedir.
18b	Murâdī	İlâhī ‘izzetüñ ḫaḫḫı beni lutfuñla yâd eyle Açup tab‘-i şerifüm gül gibi ḫâḫır-küşâd eyle	Gazel		me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	Hangi Muradı olduğu bulunamadı. III. Murat divanında bu gazele rastlanılmadı.
6b	Nagmī	Bu ḫüsn ve bu melâhatle cihân içre müsellemsin Peri-rûlar arasında melek-siretlü âdemsin	Mütেকerrir Müseddes		me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı. Farklı varaklardaki beyitler tek sayfada toplandı.
30b	Nagmī	Gel e ey şuḫ-ı bî-nevâ bülbül Ḫîle-i murğân pîşvâ bülbül	Muhammes		fâ i lâ tün / me fâ i lün / fa’ lün	Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı. Vezin hataları var.
11a	Necâtī	Bir alay oldı peri-şiveli âhü begler Gözi âhûlaruñ alayına yâ hû begler	Gazel		fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa’ lün)	Buradaki gazel Ruhi’nin tahmisi içindedir.
35a	Necâtī	Büse lutf it saña cân ile ḫarî-dâr olana Cân yidirseñ gerek ey gönçe-dehen yâr olana	Gazel		fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa’ lün)	Necati Divanı’nda mevcuttur.

12a	Nergisî	Yazlık degül mi benim gibi ‘aşık-ı zârı Yanımdan eyleye merdûd-ı kâhırla yârı	Müseddes	me fâ î lün / fe i lâ tün / me fâ î lün / fe i lün (fâ‘ lün)	Kaynaklarda Nergisî’ye ait bu gazel bulunamadı.
29b	Nergisî	Be-kebir-i [?] men süvâr şod ez-rû-yı i‘tikâd K’în bâ-hezâr hacc piyâde ber-â-ber’est	Müfred	müs tef i lün / müs tef i lün / müs tef i lün / müs tef i lün /	Derkenarda şu ibare vardır: “Nergisî Efendi fermâyed”
37a	Nergisî	Duyurduñ râz-ı ‘ışkı ‘âleme mest-i müdâm olduñ Bu meşreb ile gönül vallâh sen rüsâ-yı ‘âm olduñ	Gazel	me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün	Kaynaklarda Nergisî’ye ait bu gazel bulunamadı.
38b	Nergisî	Diriğ çarh-ı felek ben fakîri zâr itdün Hezâr pâredilüm hâste ü figâr itdün	Müseddes	me fâ î lün / fe i lâ tün / me fâ î lün / fe i lün (fâ‘ lün)	Kaynaklarda Nergisî’ye ait bu müseddes bulunamadı.
1a	Nesimî	Ey derd ü belâ fütâde dil-i mübtelâ-yı men Kes-râ mebâr hiç belâ çün belâ-yı men	Gazel	mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün	Nesimi divanında bu gazele rastlanılmadı..
6a	Nev’î	Ne mümkün oldı gam-ı furkatüñle ülfet idem Ne çâre var talebüñden senüñ ferâgat idem	Tahmis	me fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün	Nev’î Divanı’nda mevcuttur.
43b	Nev’î	Ol serv-ı kaddi destine derhemini [?] eger Gülşende gül nihâlini güyâ ki jâleler	Gazel	mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ î lü / fâ i lün	Nev’î Divanı’nda mevcuttur.
43b	Nev’î	Geldimse n’ola ben şu ‘arâ devrine âhîr ‘Âdet budur âhîrde gelür bezme ekâbir	Gazel	mef ü lü / me fâ i lü / me fâ î lü / fe ü lün	Nev’î Divanı’nda mevcuttur.
48a	Nezârî	Nağd-i cânı virmede şahidlere şahaneyüz Gam sipâhına melâmî olımada şîraneyüz	Tahmis	fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Kimin gazeline tahmis yaptığı okunamadı.
52a	Nezârî	Cân virse müdde’î râhuñda meyl itme âña Nâzîr olma bü’l-heves dün-ı deynlerden yaña	Tahmis	fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	Ruhi’nin gazeline tahmis yapmıştır.

9a	Niṣānī	Bahār oldu şafā kesb idicek demdür çemenlerde Huṣṣā şalına yanuṅca ol servi semenlerde	Gazel		me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün / me fā ī lün	Buradaki gazel Emri'nin tahmisi içindedir.
3b	Nürī	Secde-i şükr itmedin vaşl için eylersem vefāt Virmem eşküm kılnı üstüvār-ı iskāṭ-ı şalavat Secde kıl mihrāb-ı ebrūsına haṭṭı gelmedin Nüriyā say' ile kıl ülfet bi' ş-şalavat	Kıta		fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	
40a	Ömer	Bilmez miyim seni nesin ey bī-vefā nesin Āşüb-ı ruzigār ü belā-yı zamānesin	Gazel		mef ū lü / fā i lā tū / me fā ī lü / fā i lün	
17b	Rahmī	Servērā serv-i bülendtün harekāt ile yürür Haste-i la' l-i lebüñ ḳand-i nebāt ile yürür	Tahmis		fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün	Remzi'nin gazeline tahmis yapmıştır.
17b	Remzī	Ġam-ı zülfiñle ḳalanlar zülumat ile yürür İrişen leblerüne āb-ı hayāt ile yürür	Gazel		fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün	Buradaki gazel Rahmi'nin tahmisi içindedir.
2a	Riyāzī	İzīrābum çok olayım ger cehennem daḫi La'net idüp bize yā hevā ehl-i 'iṣyān aḫtudur	Gazel	Hezel	fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	Riyazi Divanı'nda bu hezele rastlanılmadı.
11a	Rūḫī	Ḳaldırup sancığı ol ḳāmet-i dil-cü begler Geldiler ve reng idüp yanına meh-rū begler	Tahmis		fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lā tün / fe i lün (fa' lün)	Necati'nin gazeline tahmis yapmıştır.
52a	Rūḫī	Gencsin gözden nihān olmaḳ münāsibdür saña Dostum gel bizde pinhān ol ki biz vīrāneyüz	Gazel		fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	Buradaki gazel Nezari'nin tahmisi içindedir.
25a	Sa'yī	Öyle şimdi sa'ādet mülkine ser-dār iken Manşib-ı rıf'atda 'izzet birle ber-ḫordār iken	Tahmis		fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lā tün / fā i lün	
13a	Sāmī	Libāsı n'eyler olunca tenāsüb-i a'zā Yirinde dılberüñ esbāb-ı ḫüsmi ser-tā-pā	Gazel		me fā i lün / fe i lā tün / me fā i lün / fe i lün	Sami Divanı'nda mevcuttur.

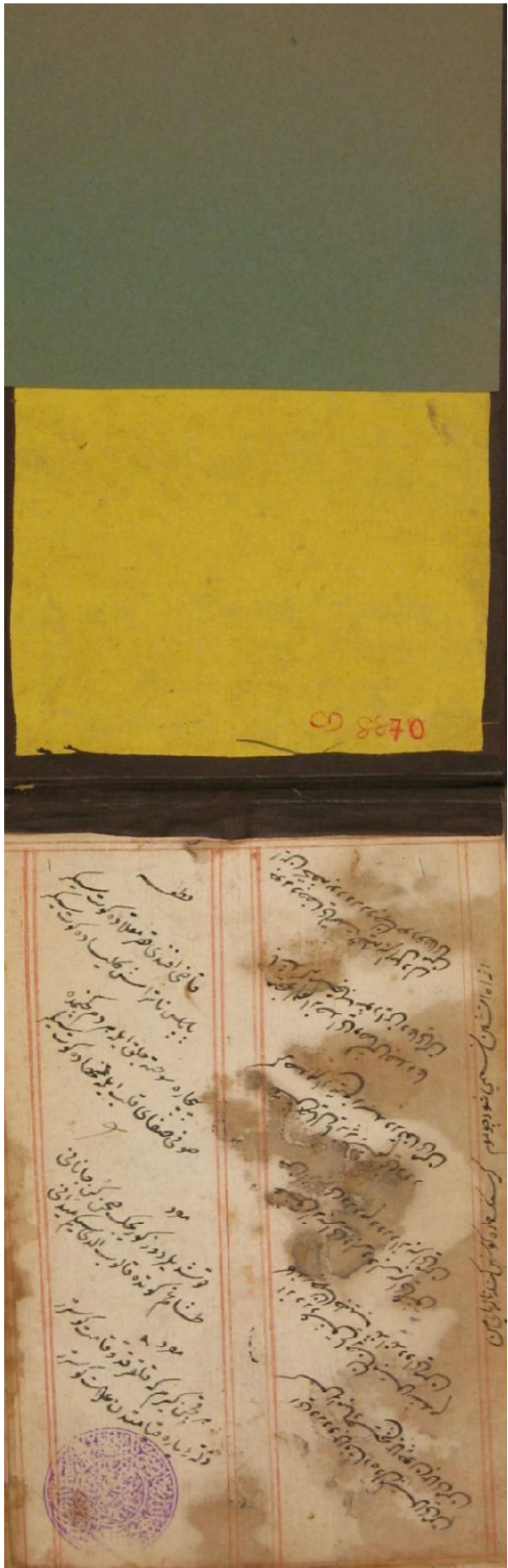
47a	Selâmî	Rû-be-rû yâre tûrup ey gül-i îhandân didüm Yîter itdûn beni bülbül gibi nâlân didüm	Terci-Bend		müf te i lün / fâ i lün / müf te i lün / fâ i lün	Farklı varaklardaki bentler tek sayfada toplandı.
9b	Seliķi	Melâmet-i ğam-ı zülfi-nigâr mı diyeyin Cerâhet-i dil-i râz-ı figâr mı diyeyin	Mütekerrir Müseddes		me fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün (fa ^ç lün)	
52b	Şenâî	Sen olduñ kâdir kâhâr ü mâlik Olupdur seyf-i hikmet tîĝ-i hâlik	Mesnevi	Menakıb- name	me fâ i lün / me fâ i lün / fe ü lün	Matbu metinle karşılaştırıldı. Farklı varaklardaki beyitler tek sayfada toplandı.
39b	Seyrî	Şehâ çeşm ü çerâĝ-ı âlem-i nûr başarsın sen Nazîrûñ görmedüm bir merdüm-i şâhib- nazarsın sen	Gazel		me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	
11b	Subhî	Nigârâ arız-ı mehtâbuña şems ü kamer aşık Niçe şems ü kamer dünyâ olupdur ser-be- ser aşık	Tahmis		me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	Ulvi'nin gazeline tahmis yapmıştır.
26b	Şemsi Hân	Gıtdüm diyâr-i ğurbete dil-dâr unutmamın Añsun cefâ ile beni ol yâr unutmamın	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün	Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı.
23a	Şevķi	Muhabbet ehline lutf it adalet eyle sultânım Gedâ-yı kuyuñâ her dem inâyet eyle sultânım	Gazel		me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	Edimeli Şevki divanında bu gazele rastlanılmadı.
25b	Şeyhülislam Yahyâ	Düşmez ol şâha ki her gâh ider istîĝnâ Gâh olur aşık-ı şeydâya düşer istîĝnâ	Gazel		fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa ^ç lün)	Şeyhülislam Yahya Divanı'nda mevcuttur. Vezin hataları var.
25b	Şihâbî	Çeşmüñ egerçi merdüm şâhib-i nazâr geçer Görmezlenür fütâdesin ammâ başâr geçer	Gazel		mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün	

10a	‘Ulvi	Ey gönül gayriya meyl eyleme cânân bir olur Birinüñ ‘ışkı derününda yiter cân bir olur	Gazel	fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa [‘] lün)	Buradaki gazel Subhi’nin tahmisi içindedir.
11b	‘Ulvi	Fütâde kıddüñe ‘ar‘ ar ruhuña vird-i ter ‘aşık Olalı çeşmiñe nergis lebüñe gönçeler ‘aşık	Gazel	me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	
38a	‘Ulvi	Eyleñ du‘â ki mevt giribânım almasun Vaşl olmayınca dilbere haqq cânım almasun	Gazel	mef ü lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün	
33a	Usulî	Muttaşıl şanma bizi cevri cefânüñ kulyuz Dostum gâh vefâ gâh cefânüñ kulyuz	Gazel	fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün (fa [‘] lün)	
14b	Vahdetî	Biz şarâb-ı ‘ışık ile mestâne gelmişlerdenüz Baş ü cân terk eyleyüp divâne gelmişlerdenüz	Tahmis	fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün	
16a	Vâlihî	Seher ki ehl-i gam itdügi âh ü vâh haqı ‘çün Zemîn ü ‘arş kürsi âftâb ü mâh haqı ‘çün	Muhammes	me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	
24a	Vâlihî	Derd ü belâ vü miñnet ü gam yitdi gâyete Heçr âhir oldı furkat irişdi nihâyete	Mütekeririr Müseddes	mef u lü / fâ i lâ tü / me fâ i lü / fâ i lün	
7a	Veccî	Olur idi zühd ile ma‘mür dil ammâ Harâb neşve-i câm-i elest olup kalmış	Gazel	me fâ i lün / fe ü lün / me fâ i lün / fe ü lün	Matbu metinle karşılaştırıldı. Vezin hataları var.
7a	Veccî	Gönül esir-i leb-i nuş-ğand olup kalmış Mekeş gibi ki giriftâr-ı kand olup kalmış	Gazel	me fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün (fa [‘] lün)	Matbu metinle karşılaştırıldı. Vezin hataları var.
7a	Veccî	O küñ-i derde kim dil-i nâ-şâd ayak başmış Ne zağm üşe görmüş ne hod-feryâd ayak başmış	Gazel	me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	Matbu metinle karşılaştırıldı. Vezin hataları var.
7a - 7b	Veccî	Giribânın açup dil-beste-i cânâ el şummuş ‘Accebi mi gevher-i makşudı bulsa cânâ el şummuş	Gazel	me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün / me fâ i lün	Matbu metinle karşılaştırıldı. Vezin hataları var.

7b	Veccî	Ne oldu çeşm-i füsün-sâzi nâzdan fâriğ Ne ben dahî irebildüm niyâzdan fâriğ	Gazel		me fâ î lün / fe ü lün / me fâ î lün / fe ü lün	Matbu metinle karşılaştırıldı. Vezin hataları var.
7b	Veccî	Ey dil-i gam gîsü-yî ruḡ-ı yârde kalduñ Ḳayd-ı şanem ve ‘uḡde-i zünnârda Ḳalduñ	Gazel		mef ü lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ü lün	Matbu metinle karşılaştırıldı. Vezin hataları var.
14a	Veysi	Meyl eylese aḡyâra anı şamma vefâdur Aḡyâra vefâdan ḡarezi baña cefâdur	Gazel		mef ü lü / me fâ î lü / me fâ î lü / fe ü lün	Veysi Divanı’nda mevcuttur.
49b	Veysi	Yîter ey dil heves-i zülf-i siyeh-kâr yîter Yîter ey cân belâ-dîde bu efkâr yîter	Terkib- Bend	Tövbe- name	fe î lâ tün / fe î lâ tün / fe î lâ tün / fe î lün (fa ^ç lün)	Veysi Divanı’nda mevcuttur. Farklı varaklara dağıtılan bentler tek sayfada toplandı.
12a	Yahyâ Beg	Sevdim ol yâr[i] mübtelâ oldum Kendü kendüme bir belâ oldum	Gazel		fe î lâ tün / fe î lâ tün / fe î lün (fa ^ç lün)	Taşlıcalı Yahya Divanı’nda mevcuttur.
38a	Yahyâ	Ḳaşlaruñdur nişân-ı sultânî Dehenüñ ḡatem-i Süleymânî	Gazel		fâ î lâ tün / me fâ î lün / fa ^ç lün	Taşlıcalı Yahya’nın ve/ya Şeyhülislam Yahya’nın divanında bu gazele rastlanılmadı.
23b	Yemini	Benüm şâhum ‘Aliyü’l-murtazâdur Yönüm dünyâ vü ‘uḡbâda añâdur	Gazel		me fâ î lün / me fâ î lün / fe ü lün	Kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunamadı.
15b	Za ^ç fi / Za ^ç ifi	Âyine-i cemâlün ile pür-şafâlaruz Dîdâra mâylüz güzelim bî-riyâlaruz	Mütেকerrir Müseddes		mef ü lü / fâ î lâ tü / me fâ î lü / fâ î lün	
39b	Za ^ç fi / Za ^ç ifi	‘Aşık-ı bî-dilem ḡarîb ü faḡîr Mübtelâ-yî belâ vü derd-esîr	Gazel		fâ î lâ tün / me fâ î lün / fe î lün (fa ^ç lün)	
39a	Zâtî	Didüm yâd it beni bir merḡabâdan Didi herḡiz elüm degmez cefâdan	Gazel		me fâ î lün / me fâ î lün / fe ü lün	Zatî Divanı’nda mevcuttur.
2b	Zihni	Ḳaşr-ı vücüd-i âdemi kim cân açar Ḳapar Bir tab-ḡanedür ki anı miḡmân açar Ḳapar	Tahmis		mef ü lü / fâ î lâ tü / me fâ î lü / fâ î lün	Bu sayfada bu gazelin sadece 4 beyti vardır; karalama şeklindedir.
36b	Zihni	Ḳaşr-ı vücüd-i âdemi kim cân açar Ḳapar Bir tab-ḡanedür ki anı miḡmân açar Ḳapar	Tahmis		mef ü lü / fâ î lâ tü / me fâ î lü / fâ î lün	
26b	Ziyâyî	Bu ḡaste-i belâ-keşi ol yâr unutmason Añsun ḡuluñ şâḡ-ı cefâ-kâr unutmason	Gazel		mef ü lü / fâ î lâ tü / me fâ î lü / fâ î lün	Aynı varaktaki Şemsi Han’ın gazeline yazılmış olan naziredir.

EK C

NÜSHANIN TIPKIBASIMI

1a

7b

خیال ساعد سینه کوروم درو برنج
 در آغوشش ایلمش روانه چو شیرین لعل می
 ز دل تو زدی نه جان و تنم چشم سندان
 طویش بلقا برود و در طویش روی طویر
 بچه بر بان دست دلبر شمع اولم کم
 نظیرین بولمش عیبی بوشه با گلای ویدی
 یقیند ایلمش جویق دوز دیوانه ال صومش

حرف الفین

نه اولدی چشم قشون سازی تازدی
 محاله بکا چکله هوای زلفکده ن
 ز اشک دیرده اطلاق آله قدرت
 فراغت این مم ابر و سینه پر کشیدن
 بر آیدینا لرم طاق چرخ ای و جدی
 عجبی زوجه اکر اولسه سازدن فارغ

حرف الکاف

ای دل عم کیسوی رخ یارده قالدکن
 ای جان یولده چقاغ قادری وطن
 ای دیر باقوب روینه ایلمشکن
 ای بیبل و کل زیب سربو الوس اولدی
 قید صبر و عقرب ز نازده قالدکن
 کیم حسرت کسینه افکارده قالدکن
 کل استرا کین گشتلش خارده قالدکن
 سن بخیر اخلاقم کلن خارده قالدکن

8a

دستگاه و صو

۸

Handwritten text in a cursive script, likely a continuation of the previous page's content, including a list of names or titles.

8b

بجز تابیدن طوری در جهان این
 جو زده کاغذی دل مستی در حال نماند
 عذار زده کوز زری کبریا در دیده خاک
 او بنده سنبلی گلزار حسنه باغبان اویش

ماهی
 طراز زجده او تک گل کوله سوله
 سنبلی باغبان اویش کوله سوله
 طولی سبک کوله افتاده کوله
 کشته صید صید صید سوله

بهارا بر دور کوز زندی او سینه انبلی کوزی
 کوزی زری کد دستنده زری کوزی
 معطر جان منی طیب انفا سوله لطفی
 خبر برای صبا اول زغر کفافی کوزی

اول در سبک در دو دو فرم اندر
 این ناله غم حق بولک کوله بر اندر
 شادمانی بر لطف کله غیب غم
 منصور کوزی غم غم اندر

سما
 رده اند در آب غم کوز ناله کوزی
 اول کله شوه المی زاره کوزی
 رخ زخمی باید با زری روینه ورم
 و کله اولی حاله کوزی

9a

تیسرین کمال نمانی
 کوز زده لطف دی با ابروت سمنده
 ظهور ایندی اجرام قدر ناز و زوره
 او نور مردم چشم کوزی
 بهار داری صفا کسب ایوب کله در چنبره

صومعه صالحه یا کله اول سروی سمنده
 غم زده در این کوزی در سمنده
 سنجین جنگله کله کله کوزی
 حساب معنی بیوان مردم کله
 زبون اوله زنده غم کوزی
 قوی کله کله بوجان ایوبه ار نوره

چون امری اول نامی بود در
 وصال وصال ایوبه و کله کوزی
 میان بسته قولی در زار زلفه
 قهر ایوبه کله کله کوزی
 صنیق دلمه زان بکله در کله کوزی
 کله کله کله کله کوزی

دعای وصال وصال ایوبه کله کوزی
 کله کله کله کله کوزی
 کله کله کله کله کوزی
 کله کله کله کله کوزی

لاست غم زلف نگار می بین
 چو است دل از زلف نگار می بین
 سقا است تن چو زاری می بین
 چو است جگر تا چو زاری می بین
 حکایت غم جهان باری می بین
 شکایت غم روزگار می بین
 مزار اولوب جگر دلب چو زاری می بین
 دوزخ دوزخ کوی کوی آه زاری می بین
 چو دریدن دخیل بولدن کن زاری می بین
 دوشور دی بر وضعی روزگار می بین
 حکایت غم جهان باری می بین
 شکایت غم روزگار می بین

بوی اولوب خون غم باری می بین
 باری جگر دلب چو زاری می بین

بوی اولوب خون غم باری می بین
 باری جگر دلب چو زاری می بین

مکت بوق صبیح قاشدر
 فنککت بجز قاشدر
 کرم بیزنیم حالم
 ارحم الراحمین قاشدر
 تیغ غمک الذن ان ظالم
 دگر بیان نرسیده قاشدر
 تو کوی چه نام ادمان
 بکم الحق کینه کینه قاشدر
 کوی ای دل اشتی یاره جان
 بنوم جان رسیده قاشدر
 بیل و کونالرمی آه بیری اولوب
 کونالرمی آه بیری اولوب

علی علی
 ایا کون غم باری اولوب
 بیگ عشق از زلف نگار اولوب
 حسن ایوسف کوروب زلف نگار اولوب
 سن پیغده جوغ اولوب زلف نگار اولوب
 داغ مری تیرول لاله زلف نگار اولوب
 آسان نظر بیت نه زلف نگار اولوب
 علوی شو بجز غم
 کوردم غم خسته لعل کوی کون یا قوت
 مهر بونیک اولوب زلف نگار اولوب
 علوی شو بجز غم بزم غم طیف
 چشمه کشتی یون چشمه یون اولوب

6

9b

10a

قول
 ما در آن اولی ازین مجلس عارفان
 خرمین صومعه در دو مجاری بنام
 مولا زین العابدین و مولا زین العابدین
 قالدیم نیز در هر دو مجاری قابل
 جانانه دیدیم که با آن آراسته
 و بی بی تکلف آکا با آن آراسته
 غنچه در جفا نغمه و وفا با یک آراسته
 بر قاعده در قالدیم جوان آراسته
 اشعار و حال سولید کا در در قیوبی
 یک آراسته که در کندی آواز آراسته
 مولا راست
 موز و صوب در آواز که در آراسته
 حضرت شعیب در آواز که در آراسته
 ای قول سوزن زر در آواز که در آراسته

12b

لب جانان و جودت سبب احضا
 بر نه در بر سبب سبب سبب
 تنبیه که در آواز او قامت بال
 ای کورک در آواز او قامت بال
 بختار با نور آواز او قامت بال
 رخت سبب ای در آواز او قامت بال
 روان او در آواز او قامت بال
 ای کورک که در آواز او قامت بال
 آواز او در آواز او قامت بال
 بختار با نور آواز او قامت بال
 رخت سبب ای در آواز او قامت بال
 روان او در آواز او قامت بال
 ای کورک که در آواز او قامت بال
 آواز او در آواز او قامت بال

13a

نظر قدم وجود در کندی آراسته
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال

بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال
 بچرخ آواز که در آواز او قامت بال
 کوزن آواز که در آواز او قامت بال

13b

بیرونش به سینه زنی با او زمان
 بی تو آتش ز دل می بودم سوزان
 ز نظر کجا بودی ز ما و کجا آفرین
 اعتماد بود در رفتی بوغز آفرین
 ز راه وقت با اندر او را اولان
 طووسن سویی بی کاکتیب او جان
 جز بسختی هم بودی کور و حیان
 کردی دل را بوی بری از غمت کبر کفان
 لطف و مهربانی که بود بد و بدتر هر آن
 که چه چون من بودی در بر منم هم دور آن

کورشم بر چه در زنی جانک
 بود بر سوغی او غم کجا دل نازک
 بی تو کسخت نظر کنان اولها تک
 ناز کجا بودی قتی برین شرح ایچ بی آن تک
 بودی من از کون نادر او در عالمک
 بودی به با به کیم قمار او در عالمک
 منتقل مقام آوب فانی بی آن تک
 فانی چه بر سینه و بر آن دو بی آن تک
 ناز ز من به ایندی ز این هم تک
 کوزی کسخت به این جان هم آنی او تک

14a

بی تو کسخت نظر کنان اولها تک
 ناز کجا بودی قتی برین شرح ایچ بی آن تک
 بودی من از کون نادر او در عالمک
 بودی به با به کیم قمار او در عالمک
 منتقل مقام آوب فانی بی آن تک
 فانی چه بر سینه و بر آن دو بی آن تک
 ناز ز من به ایندی ز این هم تک
 کوزی کسخت به این جان هم آنی او تک

بی تو کسخت نظر کنان اولها تک
 ناز کجا بودی قتی برین شرح ایچ بی آن تک
 بودی من از کون نادر او در عالمک
 بودی به با به کیم قمار او در عالمک
 منتقل مقام آوب فانی بی آن تک
 فانی چه بر سینه و بر آن دو بی آن تک
 ناز ز من به ایندی ز این هم تک
 کوزی کسخت به این جان هم آنی او تک

ایله دم حوا حقیچون
بکی ایدریس توری رفیعچون
شوالیر اهیتم خلیلوک خلیچون
مناجات اندکی طوری حقیچون
بی هو دک خلاصی فریچون
عز زبوسفک حنی حقیچون
دکز ده یونسک و خدک لیچون
سلیمانک سکا شگری حقیچون
مسیحک علیله حکتیچون
خضر نوشا آذری شریب حقیچون
حیبک مصطفانک قوریچون
تراقی قدری مغربی حقیچون
خولک نازی نیازی فریچون

ایلی جنه الماوی حقیچون
رسالت بزله نوحک دعوتچون
ذبحی موسی کلیمک قوریچون
یدی بیضاد غی نوری حقیچون
دخی لوطک نجای نصیچون
اناسی یعقوبک حزنی حقیچون
بالق فریندی و خشتارچون
اناسی داودک ذکری حقیچون
اناسی مریموک هم عصمتچون
شوالیاسر اندکی دعوت چقیچون
سنک قانلک قدی عزتیچون
رسالت تختنه ناجی حقیچون
سکله لوندک رازی فریچون

21b

بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون

بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون
بختیچون

22a

22b

وَرَوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَا خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى آدَمَ فَقَالَ
 لَهُ يَا آدَمُ مَنْ أَنْتَ فَقَالَ يَا رَبِّ أَنْتَ أَعْلَمُ مِنْ أَنَا فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْتَ إِنْسَانٌ فَقَالَ
 يَا رَبِّ مَا الْإِنْسَانِيَّةُ فَقَالَ طَلَاقَةُ الْوَجْهِ وَفَصَاحَةُ اللِّسَانِ وَتَوَاضُعُ النَّفْسِ
 وَحَسَنُ الْخُلُقِ وَسَطُ الْبَيْدَيْنِ صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ
 اللَّهُمَّ اكْرِمْ نَبِيَّ سُبُوْرِ الْعَرَبِ وَخَرِّجْنِي مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ وَص
 اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِمْ النِّيَّيْنَ وَحَفِظْ الْمُرْسَلِينَ وَالْيَهَامَ الْمَلَأَكَةَ الْمُتَقَرَّبِينَ
 بِالْأَعْلَامِ الْغُيُوبِ وَالْأَيْقُوْتِ شَيْءٌ مِنْ حَفِظِهِ وَص
 كَتَبْتُ كِتَابِي بِحَفِظَةِ حَمَلٍ وَسَمَّيْتُكَ كَثِيرًا وَعَمَّرْتُ طَوِيلَ أَخْشَى مِنَ الْمَوْتِ إِنْ جَاءَ
 سَاعَةٌ لِي بِشَيْءٍ قَلِيلٍ كَتَبْتُ كِتَابِي وَالَّذِي تَسْتَلُّ وَشَرَحَ الْأَشْتِيَاقَ الْيَكْبَرِيَّ
 وَيَأْتِي النَّهَارَ وَالْعَرَمَ كَثِيرًا وَيَأْتِي اللَّيْلَ وَالْمَنَامَ قَلِيلًا بِرَاوَدَهُ كَهْ وَتَجِدُ ظُهُورَهُ
 بِوَرْدَةِ أَوْنِ كَرَمٍ بِرَنَفِهِ أَوْ قَوْبِ أَوْ قَرِيبٍ هَا هُنَا سَاعَةٌ وَنَجِ أَوْلَادِي بِرَحْمَتِكَ
 هَالِكَةُ الشَّرِّ الرَّجِيمِ هَذَا الْغَدَا وَالْعَشَاءُ طَوِيلَاتِ

23a

كِتَابِي بِحَفِظَةِ حَمَلٍ وَسَمَّيْتُكَ كَثِيرًا وَعَمَّرْتُ طَوِيلَ أَخْشَى مِنَ الْمَوْتِ إِنْ جَاءَ
 سَاعَةٌ لِي بِشَيْءٍ قَلِيلٍ كَتَبْتُ كِتَابِي وَالَّذِي تَسْتَلُّ وَشَرَحَ الْأَشْتِيَاقَ الْيَكْبَرِيَّ
 وَيَأْتِي النَّهَارَ وَالْعَرَمَ كَثِيرًا وَيَأْتِي اللَّيْلَ وَالْمَنَامَ قَلِيلًا بِرَاوَدَهُ كَهْ وَتَجِدُ ظُهُورَهُ
 بِوَرْدَةِ أَوْنِ كَرَمٍ بِرَنَفِهِ أَوْ قَوْبِ أَوْ قَرِيبٍ هَا هُنَا سَاعَةٌ وَنَجِ أَوْلَادِي بِرَحْمَتِكَ
 هَالِكَةُ الشَّرِّ الرَّجِيمِ هَذَا الْغَدَا وَالْعَشَاءُ طَوِيلَاتِ

فوری

کنم و با برتره دارم و تو سون
 کسون جانیدو جان اول بار و تو سون
 یاد ایسون منتی جان است ایسون
 کسون جفای ایسون انکا او تو سون
 من بخت کجا در دیوان تو کم ام
 نرم چنین اول بی خار و تو سون
 استون دعای نامم که کجا کجا
 صدم کل و یک بی ابر و تو سون
 کوزان از غریبه ای تو سون در حقین
 شکت فوجی حضرت حکما و تو سون
 فوری ای سوگند کجا کجا

فوری

بوسه کجا کنی اول او تو سون
 کز فوری شایسته جاک او تو سون
 بجز در کجا بقیه بی از نظر
 الا نظار استم از او تو سون
 ختم بر یک کجا در یاد او سون
 نخل و فوجی کجا او تو سون
 چشم فوجی کجا او تو سون
 یاد ایسون او در یاد او تو سون
 بزدم او شایسته بی تو سون
 مکلون کجا او تو سون
 در دوزخی کجا او تو سون
 فوری ای سوگند کجا کجا

26b

فوری

بچه بوسه کجا در وقت ایسک
 جوسن از ایسک در وقت ایسک
 دیدم غم دار با ایسک
 یونسن کجا ایسک
 طوره کم عمده قوله و فایسک
 سرخا به غم و تو ایسک
 من ایسک و غم و تو ایسک
 بزم و سکه کجا تو ایسک
 کله بونه صدق ایسک

بچه کجا ایسک
 جوسن از ایسک
 دیدم غم دار با ایسک
 یونسن کجا ایسک
 طوره کم عمده قوله و فایسک
 سرخا به غم و تو ایسک
 من ایسک و غم و تو ایسک
 بزم و سکه کجا تو ایسک
 کله بونه صدق ایسک

بچه کجا ایسک
 جوسن از ایسک
 دیدم غم دار با ایسک
 یونسن کجا ایسک
 طوره کم عمده قوله و فایسک
 سرخا به غم و تو ایسک
 من ایسک و غم و تو ایسک
 بزم و سکه کجا تو ایسک
 کله بونه صدق ایسک

27a

31b

رای
 کبک خیزد بر آرزو ما بکن
 قطع نظر از حال او بکن
 زین نرسد که آنکست کجاست بکنم
 در دشت آرزو تو کوردا افت کن

راجع العیض
 کوردا نکست و کوردا
 مهورش ز یاد و عشق کوردا
 خرم خرم ز کوردا
 درین سرت نه کوردا
 قربان سرت نه کوردا
 عشق نامه منم علی کوردا
 سینه لایق ازین احمد و کوردا
 العیض کوردا کوردا
 و الیوم علی کوردا
 کسب علی

مست کبک خیزد بر آرزو ما بکن
 قطع نظر از حال او بکن
 زین نرسد که آنکست کجاست بکنم
 در دشت آرزو تو کوردا افت کن

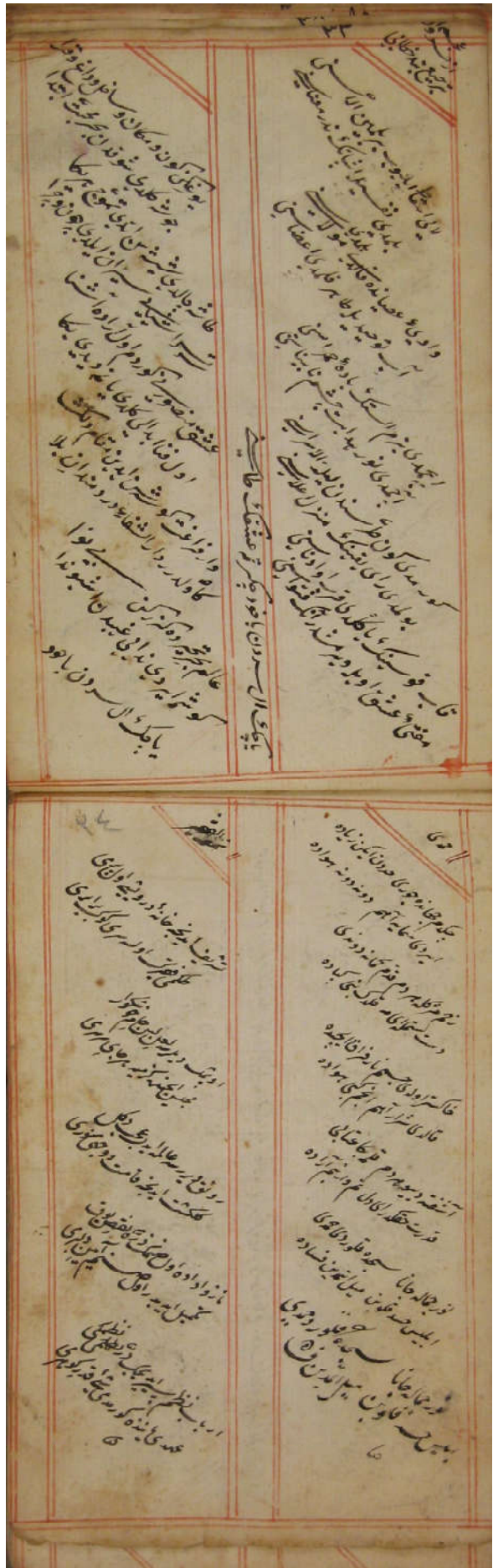
می کوردا کوردا
 ای کوردا کوردا
 مهورش ز یاد و عشق کوردا
 خرم خرم ز کوردا
 درین سرت نه کوردا
 قربان سرت نه کوردا
 عشق نامه منم علی کوردا
 سینه لایق ازین احمد و کوردا
 العیض کوردا کوردا
 و الیوم علی کوردا
 کسب علی

32a

آن کوردا کوردا
 ای کوردا کوردا
 مهورش ز یاد و عشق کوردا
 خرم خرم ز کوردا
 درین سرت نه کوردا
 قربان سرت نه کوردا
 عشق نامه منم علی کوردا
 سینه لایق ازین احمد و کوردا
 العیض کوردا کوردا
 و الیوم علی کوردا
 کسب علی

مهورش ز یاد و عشق کوردا
 خرم خرم ز کوردا
 درین سرت نه کوردا
 قربان سرت نه کوردا
 عشق نامه منم علی کوردا
 سینه لایق ازین احمد و کوردا
 العیض کوردا کوردا
 و الیوم علی کوردا
 کسب علی

مهورش ز یاد و عشق کوردا
 خرم خرم ز کوردا
 درین سرت نه کوردا
 قربان سرت نه کوردا
 عشق نامه منم علی کوردا
 سینه لایق ازین احمد و کوردا
 العیض کوردا کوردا
 و الیوم علی کوردا
 کسب علی

33b

34a

قمر جوادی جان آجری
 راجا جانور کانی لعل خان آجری
 منور خان خانان دوران آجری
 دل ناسین شرح جانان آجری
 جان مری انانی سلطان آجری
 دراز کویج لعل کویج آنتا کورکار
 مردانه گلزار ای نایاب خوشنویس
 صرف چه کجا کجا باش خوشنویس
 سیر اندر آری در کوی نایاب
 لعل لبک که همه جان آجری
 صافه و خیر و خاوندان جان کورکار
 متعارف غلبه نسیب کورکار

سبزه بود که کل لعل لعل
 شغیر خاوند نامین از شیر
 جان مری کورکار نه جان آجری
 جنت راکو نوبه در چه کورکار
 کوردم قیب لعل طویله در جنت
 لایق در لعل طویله قیاس
 در یک دست لعل لعل خاوندان
 جفا که با جنت بیجان آجری
 کور کار طویله زانای آجری
 جان مری لعل لعل طویله
 زین لعل طویله لعل طویله
 نکل جان لعل طویله لعل
 مرآت دهم قوری دکان آجری

36b

خاوندان کل مرغ زار بود
 مرده خاوندان هر روز با بود
 بار در مرغ و لعل طویله
 عین او بود لعل طویله
 کار بی جسم از جنت بار
 جسم نزار بود لعل طویله
 بنامه در لعل طویله لعل طویله
 مراد بود لعل طویله لعل طویله
 دودنی که در لعل طویله لعل طویله
 برین و کس ای لعل طویله

دو بود که از عشق کیم است ام او
 بو شمر که کورکار عشق با بود
 سخن ناز صندوز عشق با بود
 دیناری کورکار با دوست نام او
 زوال بیرون دین کس که کل خلف و عاقل
 طریس کس که دنیا در هم مسته ام او
 چکلک نعلی ایضا و غیر کورکار
 بوری ای دفتر دنیا کس کس حرم او
 فنون نعلی لعل طویله لعل طویله
 طویله کس عالم کس کل ام او

37a

۹
 دون که خوب در این ایام بر منظر دوم
 کلک یا کتک حتی خفا از زار دوم
 نر و او طوفان کل بر خار دوم
 ابلک جان جان من بنی زار دوم
 بلک زارن اینشتن کل زار دوم
 عذر و چاک کل یک اکار دوم
 مدد الهی مورک مدد ای بار دوم
 و علاج وصل خلاف پله هر بار دوم
 قوی و خوشه دوم با زار دوم
 ای نه در کل ای مورک سوخا و زار دوم
 سوخا کل با چوقه طعن ای بار دوم
 در این خانه که بر شب تراول زار دوم

37b

۱۰
 ایک و خاکه سو که با نام آسون
 وصل ای چیز دوی من جانم آسون
 تهری سستی باقی شفا اودی قوی
 دیر سون اجل مان و خفا بر نام آسون
 و خاکه دنی اقی شفا بر نام آسون
 کو که در بینه بر آوج قائم آسون
 و این دلام ای شفا کلک ای بار دوم
 نام کلک نیر و دایمانم آسون
 با بوسه در ایام ای کلک ای بار دوم
 هر دو ای کلک نیر نام آسون

38a

<p>تویه عا از زم که کشفه اعلیای جمال کلید عالی است که در جیب عالی انبال بدید عالی بی این زخم عالی الاجال مدد در جیب عالی است که در زخم عالی بودده حاصل نک جیبا در چاره علاجه او کلوری بود که باره نیاید هم برای این منسل سوزان نودن هم برای این که اولیای روان نودید هم برای این که اولیای روان خدایید که هم هم کلید کار در دیوان ترجمه ای که ای که اسکاتدی زشم تا او که جزئی است و شایسته لای بیستم</p>	<p>تویه عا از زم که کشفه اعلیای جمال کلید عالی است که در جیب عالی انبال بدید عالی بی این زخم عالی الاجال مدد در جیب عالی است که در زخم عالی بودده حاصل نک جیبا در چاره علاجه او کلوری بود که باره نیاید هم برای این منسل سوزان نودن هم برای این که اولیای روان نودید هم برای این که اولیای روان خدایید که هم هم کلید کار در دیوان ترجمه ای که ای که اسکاتدی زشم تا او که جزئی است و شایسته لای بیستم</p>
---	---

38b

<p>تویه عا از زم که کشفه اعلیای جمال کلید عالی است که در جیب عالی انبال بدید عالی بی این زخم عالی الاجال مدد در جیب عالی است که در زخم عالی بودده حاصل نک جیبا در چاره علاجه او کلوری بود که باره نیاید هم برای این منسل سوزان نودن هم برای این که اولیای روان نودید هم برای این که اولیای روان خدایید که هم هم کلید کار در دیوان ترجمه ای که ای که اسکاتدی زشم تا او که جزئی است و شایسته لای بیستم</p>	<p>تویه عا از زم که کشفه اعلیای جمال کلید عالی است که در جیب عالی انبال بدید عالی بی این زخم عالی الاجال مدد در جیب عالی است که در زخم عالی بودده حاصل نک جیبا در چاره علاجه او کلوری بود که باره نیاید هم برای این منسل سوزان نودن هم برای این که اولیای روان نودید هم برای این که اولیای روان خدایید که هم هم کلید کار در دیوان ترجمه ای که ای که اسکاتدی زشم تا او که جزئی است و شایسته لای بیستم</p>
---	---

39a

39b

<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله وبعد فإني أفتي بما يلي من الأحكام الشرعية في ما ذكره من المسائل والله أعلم بتاريخ ١٢٠٠ في شهر ربيع الثاني</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله وبعد فإني أفتي بما يلي من الأحكام الشرعية في ما ذكره من المسائل والله أعلم بتاريخ ١٢٠٠ في شهر ربيع الثاني</p>
--	--

40a

<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله وبعد فإني أفتي بما يلي من الأحكام الشرعية في ما ذكره من المسائل والله أعلم بتاريخ ١٢٠٠ في شهر ربيع الثاني</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله وبعد فإني أفتي بما يلي من الأحكام الشرعية في ما ذكره من المسائل والله أعلم بتاريخ ١٢٠٠ في شهر ربيع الثاني</p>
--	--

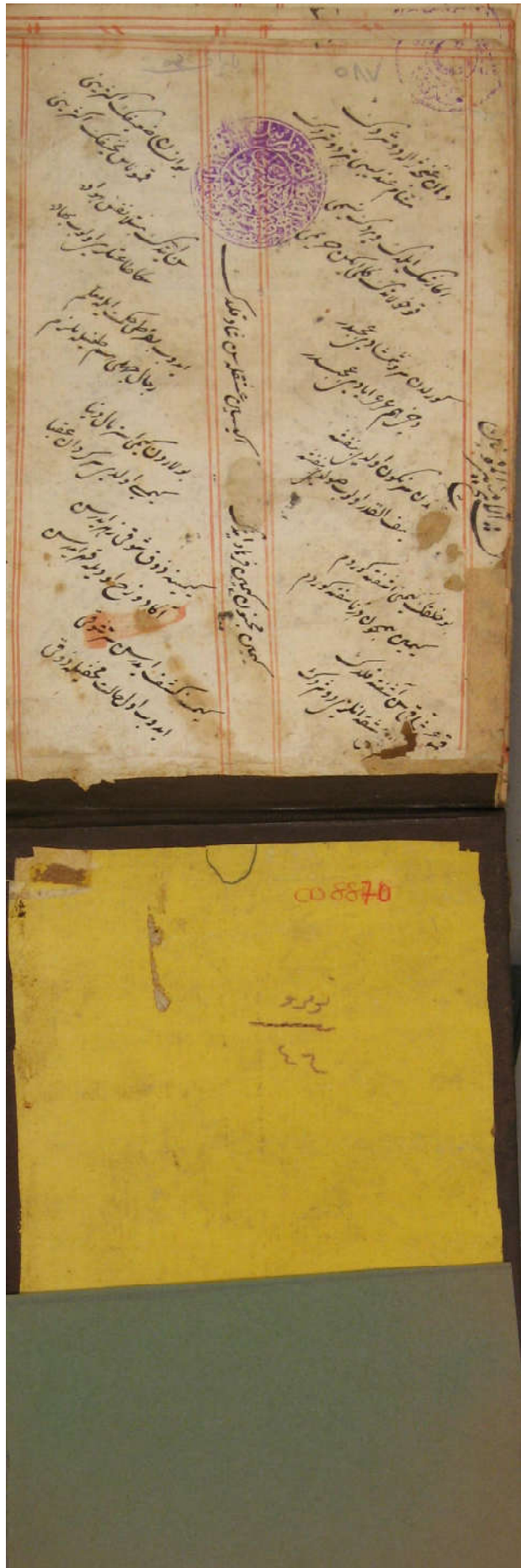
41b

Handwritten text in two columns, likely a list or account, written in a cursive script. The text is arranged in two columns, with the right column on the left side of the page and the left column on the right side. The script is dense and fills most of the page area.

42a

Handwritten text in two columns, continuing the list or account from the previous page. The text is arranged in two columns, with the right column on the left side of the page and the left column on the right side. The script is dense and fills most of the page area.

53b

KAYNAKÇA

- Ak, C. (1987). Hayatı. Muhibbi, & C. Ak (Dü.) içinde, *Muhibbi Divanı* (s. 1-2). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Ak, C. (2000). *Bağdatlı Ruhi: hayatı, edebi kişiliği ve divanından seçmeler*. Bursa: Gaye Kitabevi.
- Ayan, H. (2002). Seyyid İmamü'd-din Nesimi'nin hayatı. H. Ayan içinde, *Nesimi: hayatı, kişiliği, eserleri ve Türkçe divanının tenkitli metni* (s. 1-19). Ankara: TDK Yayınları.
- Aydemir, Y. (2000). Behiştî: hayatı, şahsiyeti ve eserleri. Behiştî, & Y. Aydemir (Dü.) içinde, *Behiştî divanı* (s. 1-4). Ankara: MEB Yayınları.
- Cavanşir, B., & Necef, E. N. (2006). Safeviler Devleti'nin kuruluşu ve Şah I. İsmail. Ş. İ. Hata'i, B. Cavanşir, & E. N. Necef (Dü) içinde, *Şah İsmail Hata'i külliyyatı* (s. 111-114). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ceylan, M. (2012). *Öldürülen 101 şair*. Ankara: Gelişim Sanat Kültür Merkezi Yayınları.
- Ceylan, M. (2012). *Öldürülen 101 Şair*. Ankara: Gelişim Sanat Kültür Merkezi Yayınları.
- Çaldak, S. (2010). Nergisi'nin hayatı ve şahsiyeti. Nergisi, & S. Çaldak (Dü.) içinde, *Nihalistan* (s. 19-33). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Çavuşoğlu, M., & Tanyeri, M. A. (1981). Hayatı. Hayreti, M. Çavuşoğlu, & M. A. Tanyeri (Dü) içinde, *Hayreti divanı* (s. X-XIII). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çavuşoğlu, M., & Tanyeri, M. A. (1990). İshak Çelebi. Ü. İ., M. Çavuşoğlu, & M. A. Tanyeri (Dü) içinde, *İshak Çelebi divanı* (s. 1-8). İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Demiralay, M. (2007). *Hüdayi-i Kadim (16. yy) ve divanı inceleme - tenkidli metin*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Duyar, H. (2009, Kış). On altıncı yüzyıl şairlerinden Kabuli'nin şiirleri. *Turkish Studies* (4/2), s. 275-329.
- Erdem, S. (2004, Ağustos). XV. ve XVI. yüzyılda Manisa'da yaşamış divan şairleri. *Türkbilig Dergisi*, s. 74-107.
- Ertem, R. (1995). Hayatı. Ş. Yahya, & R. Ertem (Dü.) içinde, *Şeyhülislam Yahya divanı* (s. I-VI). Ankara: Akçağ Yayınları.

- Gençosman, N. (1989). Önsöz. Cami, & N. Gençosman (Dü.) içinde, *Baharistan* (s. V-X). İstanbul: MEB Yayınları.
- İsen, M. (1990). Hayatı. Usuli, & M. İsen (Dü.) içinde, *Usuli divanı* (s. 11-14). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kılıç, A. (2011). Mecmua Tasnifine Dair. *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (s. 79-95). İstanbul: Trukuaz.
- Kılıç, E. (2012). Mecmua tasnifine dair. H. Aynur (Dü.), *Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı* içinde (s. 75-96). İstanbul: Turkuaz.
- Köksal, M. F. (2011). Şiir Mecmualarının Önemi ve MEcmuların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP). *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (s. 409-431). İstanbul: Turkuaz.
- Kutlar, F. S. (1996). *Arpaemini-zade Mustafa Sami divanı*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Okuyucu, C. (1994). Hayatı. Cinani, & C. Okuyucu (Dü.) içinde, *Cinani hayatı, eserleri, divanının tenkidli metni* (s. III-VII). Ankara: TDK Yayınları.
- Özgür, T. (1991). Hayatı, mizacı ve eserleri. F.-i. K., & T. Özgür (Dü.) içinde, *Fehim-i Kadim: hayatı, sanatı, divanı ve metnin bugünkü Türkçesi* (s. 3-11). Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Pala, İ. (1998). *Baki*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Saraç, Y. (2002). Hayatı ve edebi kişiliği. Emri, & Y. Saraç (Dü.) içinde, *Emri divanı* (s. 9-13). İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Sefercioğlu, M. N. (2001). *Nev'i divanının tahlili*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Seyhan, N. (2000). *Medhi divanı (inceleme - transkripsiyonlu metin)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tarlan, A. N. (1948). *Şiir mecmualarında XVI. ve XVII. asır divan şiiri: Ulvi - Meali - Nihani - Feyzi - Katibi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1963). Hayatı. N. B., & A. N. Tarlan (Dü.) içinde, *Necati Beg divanı* (s. XV-XX). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tarlan, A. N. (1967). Zati'nin hayatı. Zati, & A. N. Tarlan (Dü.) içinde, *Zati divanı (edisyon kritik ve transkripsiyon) I. cild* (s. X-XVIII). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Toska, Z. (1985). *Veysi divanı (hayatı, eserleri, kişiliği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Tuman, M. N. (2001). *Tuhfe-i Naili*. (C. Kurnaz, & M. Tatcı, Du) Ankara: Bizim Buro Yayınları.

Tuman, M. N. (2001). *Tuhfe-i Naili*. (C. Kurnaz, & M. Tatcı, Du) Ankara: Bizim Buro Yayınları.

Yoldaş, K. (1993). *Taşlıcalı Yahya Beg: şah ü geda (inceleme-öetin)*.
Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Zlfe, Ö. (2009). *On altıncı yzyıl şairi Seliki ve şiiirleri*. Ankara: Kltr veTurizm Bakanlığı Yayınları.